

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Kielce, dnia 3 września 2004r.

Nr 156

TREŚĆ:

Poz.:

UCHWAŁA:

2164 — Nr XII/88/04 Rady Miejskiej w Skalbmierzu z dnia 5 lipca 2004r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony środowiska dla miasta i gminy Skalbmierz, którego integralną częścią jest Plan gospodarki odpadami dla miasta i gminy Skalbmierz..... 6853

2164

UCHWAŁA Nr XII/88/04 RADY MIEJSKIEJ W SKALBMIERZU

z dnia 5 lipca 2004r.

w sprawie uchwalenia Programu ochrony środowiska dla miasta i gminy Skalbmierz, którego integralną częścią jest Plan gospodarki odpadami dla miasta i gminy Skalbmierz.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 3, art. 40 ust. 1 i art. 42 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 17, art. 18 ust. 1 i art. 84 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. nr 62, poz. 627 z późn. zm.) oraz art. 14 ust. 1-3, art. 15 ust. 1-5 ustawy o odpadach (Dz. U. nr 62, poz. 628 z późn. zm.) Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1.1. Uchwala się Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Skalbmierz stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

2. Uchwala się Plan gospodarki odpadami dla miasta i gminy Skalbmierz stanowiący załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały zleca się Burmistrzowi Miasta i Gminy.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Miejskiej: T. Kotyza

Załączniki do uchwały Nr XII/88/04
Rady Miejskiej w Skalbmierzu
z dnia 5 lipca 2004r.

Załącznik Nr 1

Program Ochrony Środowiska dla miasta i gminy Skalbmierz

Spis treści:

1. Wstęp.
2. Charakterystyka gminy Skalbmierz
Infrastruktura techniczna
3. Charakterystyka i ocena obecnego stanu środowiska.
  - 3.1. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.
Ochrona przyrody
  - 3.2. Powietrze atmosferyczne.
  - 3.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.
  - 3.4. Gospodarka odpadami

- 3.5. Zasoby surowców mineralnych
- 3.6. Ochrona powierzchni ziemi i gleb.
- 3.7. Hałas.
- 3.8. Promieniowanie elektromagnetyczne.
- 3.9. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.
- 3.11. Edukacja ekologiczna.
4. Charakterystyka rozwoju gminy Skalbierz.
  - 4.1. Przyjęte cele operacyjne.
  - 4.2. Proponowane zadania i programy wieloletnie na terenie gminy.
  - 4.3. Szanse i ograniczenia rozwoju miasta i gminy w kontekście ochrony środowiska.
5. Priorytety i cele ekologiczne.
6. Strategia (krótkoterminowych) działań na lata 2004 - 2007.
  - 6.1. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.
  - 6.2. Powietrze atmosferyczne.
  - 6.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.
  - 6.4. Zasoby surowców mineralnych.
  - 6.5. Ochrona powierzchni ziemi i gleb.
  - 6.6. Hałas i wibracje.
  - 6.7. Promieniowanie elektromagnetyczne.
  - 6.9. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.
  - 6.10. Edukacja ekologiczna.
7. Strategia (długoterminowych) działań do roku 2011 - na lata 2008-2011.
  - 7.1. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.
  - 7.2. Powietrze atmosferyczne.
  - 7.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.
  - 7.4. Zasoby surowców mineralnych.
  - 7.5. Ochrona powierzchni ziemi i gleb.
  - 7.6. Hałas i wibracje.
  - 7.7. Promieniowanie elektromagnetyczne.
  - 7.9. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.
  - 7.10. Edukacja ekologiczna.
8. Zarządzanie środowiskiem i monitoring jego stanu.
  - 8.1. Struktura zarządzania środowiskiem.
  - 8.2. Monitoring jakości środowiska.
9. Realizacja „Programu...”.
  - 9.1. Szacunkowe koszty realizacji „Programu...”.
  - 9.2. Źródła i struktura finansowania.
  - 9.3. Wdrażanie i monitoring „Programu...”.
10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.
11. Spis literatury i wykorzystanych materiałów.

Załączniki

1. Ochrona przyrody i krajobrazu. Złoże kopalin, górnictwo. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego. Mapa w skali 1:50 000.
2. Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa. Mapa w skali 1:50 000.

1. Wstęp.

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. stanowi, że Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju oraz wskazuje, iż ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, które poprzez swoją politykę, powinny zapewnić nie tylko bezpieczeństwo ekologiczne, ale i dostęp do zasobów nieuszczerplonych współczesnemu i przyszłemu pokoleniu. Takimi jednostkami są władze województwa, powiatu i gminy.

Przedstawiany „Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Skalbierz” jest pierwszym opracowaniem kompleksowo przedstawiającym politykę ekologiczną gminy, będącym aktualnym źródłem informacji o środowisku naturalnym, ale także spisem konkretnych zadań dla organów gminy, a także wszystkich korzystających ze środowiska. Ta poznawcza funkcja Programu jest jednocześnie jednym z głównych czynników zapewniających jego realizację.

Prawne umocowanie „Programu ochrony środowiska dla miasta i gminy Skalmierz

Główną rolę w procesie definiowania polityki ekologicznej pełnią zapisy następujących dokumentów:

- 1) Ustawa z 27 kwietnia 2001 roku - Prawo ochrony środowiska. Jest ona podstawowym aktem prawnym w dziedzinie ochrony środowiska i pełni funkcję ustawy ramowej dla całego ustawodawstwa z tego zakresu. Art. 17 i 18 nakłada na zarząd gminy, obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.
- 2) II Polityka Ekologiczna Państwa, z 2001 r. Dokument ten ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochrony środowiska na obszarze całej Polski. Określa też, na podstawie aktualnego stanu środowiska: cele, priorytety i działania proekologiczne wraz ze środkami niezbędnymi do ich osiągnięcia. Polityka ekologiczna powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania celów gospodarczo-społecznych z celami ochrony środowiska.
- 3) Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010. Jest dokumentem o charakterze operacyjnym, stanowiącym instrument wdrożenia „II Polityki Ekologicznej Państwa”. Precyzuje sposoby osiągania celów zawartych w „II Polityce Ekologicznej Państwa” w formie pakietów działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych na lata 2002-2010. Dla każdego pakietu zadań określa jego nazwę, ustanawia jednostkę odpowiedzialną i jednostki współpracujące.
- 4) Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010. Dokument ten został sporządzony w oparciu o zapisy ustawy - Prawo ochrony środowiska. Zawiera aktualizację i uszczegółowienie długookresowej „II Polityki Ekologicznej Państwa”, zwłaszcza w nawiązaniu do priorytetowych kierunków działań określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001-2010.
- 5) Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006. Plan ten jest dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. Jego zadaniem jest osiągnięcie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski z Unią Europejską. Wskazuje wielkość planowanego zaangażowania środków Funduszy Strukturalnych, Funduszu Spójności i środków krajowych oraz określa sposób koordynacji i wdrażania pomocy strukturalnej w okresie realizacji Planu.
- 6) Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej. Jest dokumentem identyfikującym i hierarchizującym główne cele edukacji środowiskowej. Wskazuje także możliwości ich realizacji. Cele w niej zawarte zostaną przełożone na konkretne zadania w „Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej” oraz w programach lokalnych, służących realizacji zadań edukacyjnych promujących ideę ekorozwoju.

Nadrzędne kryteria polityki ekologicznej wynikające z obowiązujących dokumentów programowych.

Głównym celem polityki ekologicznej państwa, ustanowionym w krajowych dokumentach programowych jest „zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI w oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju”.

Zasadą, stanowiącą nadrzędne kryterium rozwiązań strategicznych na wszystkich szczeblach zarządzania powinna być konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju. Zakłada ona takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich, zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. W praktyce oznacza to równorzędne traktowanie racji ekologicznych, społecznych i gospodarczych oraz powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

W sferze realizacji polityki ekologicznej zasada zrównoważonego rozwoju powinna być stosowana wraz z następującymi zasadami pomocniczymi i konkretyzującymi:

- zasadą przezorności - promującą działania, których celem jest rozwiązywanie problemów środowiskowych wówczas, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że wymagają one rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje tego naukowe potwierdzenie;
- zasadą integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi - zakładającą uwzględnianie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
- zasadą równego dostępu do środowiska przyrodniczego - realizowaną w aspekcie międzypokoleniowym, międzygrupowym oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą;
- zasadą regionalizacji - przewidującą rozszerzenie uprawnień samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych oraz regionalizowanie ogólnokrajowych narzędzi polityki ekologicznych;
- zasadą uspołecznienia - mającą na celu stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania mode-

- lu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, świadomości i wrażliwości ekologicznej;
- zasadą „zanieczyszczający płaci” - składającą pełną odpowiedzialność (w tym materialną) za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawcę;
  - zasadą likwidacji zanieczyszczeń u źródła - zapewnia ona likwidację zanieczyszczeń w miejscu ich powstawania;
  - zasadą prewencji - która stanowi, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane już na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć;
  - zasadą stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT) - promującą wybór najlepszych, dostępnych w danej chwili rozwiązań technicznych;
  - zasadą subsydiarności - polegającą na stopniowym przekazywaniu części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny, tak aby problem był rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie rozwiązany;
  - zasadą klauzul zabezpieczających - która umożliwia stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków ochronnych w porównaniu z wymaganiami prawa UE;
  - zasadą skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej - mającą zastosowanie przy wyborze planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska oraz do oceny osiągniętych wyników w trakcie i po zakończeniu ich realizacji.

Zakres „Programu ochrony środowiska ...”.

„Program ...” ujmuje następujące elementy i zagadnienia:

- krótką charakterystykę miasta i gminy Skalbierz,
- diagnozę obecnego stanu środowiska,
- charakterystykę założeń przyszłościowego rozwoju miasta i gminy,
- określenie priorytetów i celów ekologicznych wynikających z diagnozy stanu środowiska i analizy dostępnych opracowań,
- określenie działań dla poprawy stanu środowiska na lata 2004-2007 (krótkoterminowe) i na lata 2008-2011 (długoterminowe),
- omówienie sposobu finansowania przedstawionych zadań oraz zarządzania programem.

Metodyka opracowania „Programu ...”.

Podstawowym źródłem danych na temat aktualnego stanu i zagrożeń środowiska przyrodniczego w gminie były raporty o stanie środowiska w województwie świętokrzyskim (WIOŚ), informacje uzyskane od samorządu lokalnego i podległych mu jednostek, nadleśnictw, organizacji społecznych. Dokonano analizy nowo powstałych dokumentów - „Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego”, „Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”, „Program ochrony środowiska dla powiatu Kazimierza Wielka”, „Plan gospodarki odpadami dla powiatu Kazimierza Wielka” oraz „Plan gospodarki odpadami dla gminy Skalbierz”.

Przeprowadzono analizę dokumentów programowych opracowanych dla całego kraju jak i terenu gminy - m.in.: Polityki Ekologicznej Państwa, Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej, Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Skalbierz.

W trakcie prac nad „Programem ...” wykorzystano również „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Skalbierz” oraz „Strategię rozwoju gminy Skalbierz”.

Analiza objęła także inne opracowania: „Program rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim do 2004 roku”, zaktualizowaną koncepcję europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.

2. Charakterystyka gminy Skalbierz

Gmina Skalbierz położona jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, na pograniczu z województwem małopolskim, w powiecie kazimierskim. Administracyjnie graniczy z gminami Kazimierza Wielka i Czarnocin (powiat kazimierski), Działoszyce (powiat pińczowski), Pałecznica (powiat proszowicki) oraz Czarnocin (powiat miechowski). W skład gminy wchodzi: 23 sołectwa: Baranów, Bełzów, Bolowiec, Boszczynek, Drożejowice, Grodzonowice, Krępice, Kózki, Kobylniki, Małoszów, Przybenice, Podgaje, Rosiejów, Sielec Biskupi, Sielec Kolonia, Szarbia, Sietejów, Szczekarzów, Topola, Tempoczków Kolonia, Tempoczków Rędziny, Zakrzów, Zakrzówek oraz miasto Skalbierz. Powierzchnia gminy wynosi 81,54 km², w tym miasto Skalbierz 5,52 km². Obszar gminy zamieszkują 7264 osoby (dane ankietowe z UMiG), a gęstość zaludnienia wynosi 89 osób/km². W mieście wskaźnik zaludnienia kształtuje się na poziomie 253 osoby/ km², a na terenach wiejskich - 77 osób/km².

Obszar gminy pod względem fizyczno-geograficznym leży w mezoregionie Płaskowyż Proszowicki (342.23), który należy do jednostki wyższego rzędu - makroregionu Niecka Nidziańska (342.2). Jest to obszar podpowinowacji o nazwie Wyżyna Małopolska (342) (wg Kondrackiego, 2002 r.).

Płaskowyż Proszowicki charakteryzuje się występowaniem zwartego płaszczka morskich osadów mioceńskich, zalegających na obniżającej się ku południowemu wschodowi powierzchni warstw kredowych. Cały region pokrywają lessy, na których wykształciły się urodzajne gleby czarnoziemne. Wysokości hipsometryczne maleją w kierunku południowo-wschodnim. Najwyższy punkt znajduje się koło Rosiejowa (320 m n.p.m.), a najniższy w dolinie Nidzicy (191,5 m n.p.m.). Deniwelacje kształtują się tu na poziomie 128,5 m. Obszar ma charakter wyżynny i obejmuje szereg płaskich wzgórz i kopulastych wzniesień, o średnim nachyleniu od 8% do 12%. W krainie tej największy wpływ na szatę roślinną wywarła pokrywa lessowa oraz wychodzące spod niej na powierzchnię na zboczach wzgórz wapienie i opoki. Na takim podłożu wykształciły się żyzne gleby - czarnoziemy i gleby brunatne.

Urodzajne gleby bardzo dawno zostały pozbawione pokrywy leśnej. Potencjalną roślinnością naturalną są w tej krainie subkontynentalne grądy lipowo-dębowo-grabowe. W wilgotnych dnach dolin występowały łągi wierzbowo-topolowe. Miejscami na piaskach rosły bory sosnowe. Obecnie lesistość tego obszaru jest bardzo niska, zaś kompleksy leśne są niewielkie i rozproszone. Zbiorowiska murawowe i krzewiaste, najczęściej bardzo zniekształcone, zachowały się tylko w miejscach nieprzydatnych dla rolnictwa, np.: na ścianach wąwozów lessowych, na stromiznach zboczy, na bardzo płytkich glebach.

W dolinach rzek i cieków występują bogate florystycznie zespoły roślinności szuwarowo-bagiennej oraz torfowiskowej z szeregiem rzadkich i chronionych gatunków. Stanowią one ostoję dla wielu gatunków ptaków, głównie wodno-błotnych.

Gmina Skalbmierz jest terenem o charakterze typowo rolniczym. Występują tu bardzo korzystne warunki glebowe dla upraw - czarnoziemy wytworzone na lessach. Z uwagi na taką wysoką jakość gleb dominującą działalnością na terenie gminy jest rolnictwo, charakteryzujące się wysokim rozdrobnieniem agrarnym oraz zróżnicowaną intensywnością produkcji. Przeważają uprawy pszenicy, warzyw gruntowych oraz owoców. Wśród rolników wzrasta zainteresowanie ekologiczną produkcją rolną. Na terenie wsi Tępczów Rzędziny znajduje się osiem gospodarstw ekologicznych produkujących zdrową żywność: owoce i warzywa, przetwory zbożowe - mąka kasza, nabiał - jaja sery.

Na terenie gminy funkcjonują nieliczne podmioty gospodarcze, przeważają detaliczne jednostki handlowe. Większość podmiotów gospodarczych działalność prowadzi w mieście Skalbmierz. Spośród części produkcyjno-usługowej największe znaczenie mają zakłady „Prima - Bud” zatrudniające ponad 90 osób, produkujące wyroby betonowe i żelbetowe oraz wytwórnia okien „PESO” w Topoli. Poza wspomnianymi zakładami, na terenie gminy funkcjonują się mniejsze jednostki w sektorze prywatnym:

- piekarnie,
- stacje paliw,
- zakłady betoniarsko- kamieniarskie,
- sklepy, w tym ze sprzedażą środków ochrony roślin,
- zakłady usługowe, mechaniczne, wulkanizacyjne, transportowe, fotograficzne,
- przychodnia zdrowia,
- lecznica zwierząt,
- lokale gastronomiczne.

Brak tu dużych zakładów przemysłowych, a pozbawione zanieczyszczeń środowisko stwarza duże możliwości produkcji zdrowej żywności. Wśród najważniejszych potencjałów gminy w dziedzinie ochrony środowiska należy wymienić:

- duże zasoby gleb o najwyższej przydatności rolniczej;
- dobra jakość powietrza atmosferycznego;
- brak uciążliwego dla środowiska przemysłu;
- możliwości rozwoju produkcji „zdrowej” żywności.

Najistotniejsze problemy w tej dziedzinie to przede wszystkim:

- zły stan jakości wód powierzchniowych;
- występowanie obszarów bezwodnych;
- zagrożenie powodziowe;
- zagrożenie gleb procesami erozyjnymi;
- niski stopień lesistości gminy.

Miasto Gmina Skalbmierz aktywnie uczestniczy w przedsięwzięciach wspierających rozwój gospodarczy, poprawę jakości życia społeczeństwa, zwłaszcza ludności wiejskiej oraz wspomagających proces integracji z Unią Europejską. Odbywa się to poprzez przynależność do następujących związków i stowarzyszeń:

- 1) Międzygminnego Związku Komunalnego „NIDZICA” w Kazimierzy Wielkiej,
- 2) Związku Międzygminnego do Spraw Gazyfikacji Rozwoju Terenów Wiejskich i Ochrony Środowiska w Proszowicach,
- 3) Związku Gmin Rolniczych i Ekologicznych „EKOROL” z siedzibą w Kielcach,
- 4) Stowarzyszenia Związku Miast i Gmin Regionu Świętokrzyskiego,
- 5) Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
- 6) Stowarzyszenia na Rzecz Integracji Europy Środkowej z Unią Europejską.

Dziedzictwo kulturowe

Obszar miasta i gminy Skalbmierz zaliczany jest do terenów o małej ilości obiektów zabytkowych (kulturowych). Najwięcej takich obiektów znajduje się na terenie miasta Skalbmierza. Szczególnie godny uwagi jest zabytkowy układ przestrzenny z unikalnym ćwierćkolistym placem, który kiedyś stanowił plac targowy, a obecnie został zmieniony w zieleniec. Pod ścisłą ochroną konserwatorską znajduje się tu zespół cmentarza parafialnego, zespół kościoła kolegiackiego z dzwonnica, bramą, cmentarzem, kościołem i ogrodzeniem oraz park, 11 domów, układ urbanistyczny i budynek banku. Na terenie gminy ścisłą ochroną konserwatora objęte są także

- dom w Baranowie,
- dom, zespół dworu z parkiem, dworem oficyną i trzema budynkami gospodarczymi w Boszczyнку,
- dom w Grodzonowicach,
- park w Kobylnikach,
- dwa domy w Kózkach,
- cmentarz, kapliczka i zespół kościoła pod wezwaniem Św. Mikołaja w Małoszowie,
- park w Rosiejowie,
- dom, kapliczka oraz zespół dworu z budynkiem gospodarczym, czworakiem, dworem, oficyną, parkiem i suszarnią w Sielcu Biskupim,
- cmentarz, dom, kapliczka, zespół dworu z parkiem i zespół kościoła parafialnego z dzwonnica w Topoli.

Gmina położona jest w strefie bogatego osadnictwa pradziejowego, wymagającego bezwzględnej ochrony dziedzictwa kulturowego. Na jej obszarze istnieją trzy kurhany pradziejowe, które stanowią unikalne i cenne obiekty zabytkowe pochodzące z epoki brązu. Są one monumentalnymi grobowcami usypanymi na cześć osób wybitnych i znajdują się we wsiach: Kobylniki (1 kurhan) i Rosiejów (2 kurhany).

Cechą charakterystyczną krajobrazu gminy są również liczne krzyże, kapliczki i figury przydrożne o cechach zabytkowych i wartościach etnograficznych.

Na terenie gminy wyznaczone zostały trzy rodzaje stref ochrony konserwatorskiej:

- strefa I
Obiekty i zespoły zabytkowe wpisane do rejestru zabytków archeologicznych, przeznaczone do bezwzględnego zachowania. W przypadku inwestowania w tym obszarze należy przeprowadzić wyprzedzające badania wykopaliskowe na koszt inwestora. Na terenie gminy Skalbmierz obiektem tego typu jest kurhan pradziejowy w Kobylnikach.
- strefa II
Strefa archeologicznej ochrony biernej, częściowe zakazy do uwzględnienia na etapie planowania. bieżąca działalność inwestycyjna jest uwarunkowana zapewnieniem na koszt inwestora nadzorów archeologicznych lub wyprzedzających badań ratowniczych, zależnie od stopnia naruszenia zabytków.
- strefa III
Archeologiczna strefa zainteresowania archeologicznego uzasadniona merytorycznie. Inwestycje w strefie otaczającej dotychczas określony zasięg stanowisk archeologicznych lub obejmujące miejscowości historyczne nie rozpoznane badaniami podlegają uzgodnieniu. możliwość zapewnienia nadzoru archeologicznego, konserwatorskiego lub wyprzedzających badań następuje na koszt inwestora, zależnie od przewidywanego stopnia naruszenia zabytków.

Występujący częściowo na obszarze gminy Skalbmierz „Rezerwat Archeologiczno-Krajobrazowy Kurhanów Pradziejów” został wpisany do rejestru zabytków kultury. Rezerwat ma na celu ochronę tła krajobrazowe i trzech kurhanów pradziejowych: dwa we wsi Rosiejów (gmina Skalbmierz) i jeden we wsi Szczotkowice (gmina Działoszyce). Strefy ochrony konserwatorskiej przedstawione zostały na załączniku graficznym nr 1.

Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa.

Według danych uzyskanych z UMiG, gmina Skalbmierz jest zwodociągowana w 100%, Długość sieci wodociągowej wynosi 139,9 km. Liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych wynosi 1 576. Główne ujęcia wody dla gminy to Rosiejów, Płużki (gmina Słaboszów) i Pałecznicza (gmina Pałecznicza).

Sieć kanalizacyjna

Całkowita długość sieci kanalizacyjnej w gminie Skalbmierz wynosi 2,069 km. Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wynosi 87. Na terenie gminy brak jest oczyszczalni ścieków. Ścieki komunalne kolektorem przesyłowym dostarczane są do oczyszczalni ścieków w Kazimierzy Wielkiej.

Sieć gazowa

Na terenie gminy Skalbmierz brak sieci gazociągowej. Gmina Skalbmierz w zakresie wprowadzenia gazyfikacji należy do Związku Międzygminnego do Spraw Gazyfikacji Rozwoju Terenów Wiejskich i Ochrony Środowiska w Proszowicach i przewidziana jest do kompleksowej gazyfikacji.

Układ drogowy

Przez teren gminy Skalbmierz przebiega droga wojewódzka nr 768 Brzesko-Kazimierza Wielka-Skalbmierz-Jędrzejów oraz droga nr 770 Krzyż-Działoszyce. - przez północne krańce terenu gminy Brak tu odcinków dróg krajowych. Przez obszar gminy nie prowadzi także sieć kolejowa.

Gospodarka odpadami

Gospodarką odpadami zajmuje się Urząd Miasta i Gminy w Skalbmierzu. Na terenie gminy funkcjonuje jedno składowisko odpadów komunalnych, zlokalizowane w Sielcu Biskupim, które zostało uruchomione w 1986 r. Powierzchnia składowiska wynosi 2,52 ha, a możliwa do wykorzystania pojemność - 225 000 m³. Dotychczas nagromadzono tu 159 185 m³ nieczystości stałych. UMiG w Skalbmierzu został zobowiązany do dostosowania składowiska do aktualnych przepisów ustawy o odpadach do dnia 31.12.2005 r..

3. Charakterystyka i ocena obecnego stanu środowiska.

3.1. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.

Charakterystyka.

Budowa geologiczna

Obszar gminy Skalbmierz w przeważającej większości położony jest w obrębie Zapadliska Przedkarpackiego, jedynie część zachodnia leży w obrębie Niecki Miechowskiej.

Zapadlisko przedkarpackie budują utwory trzeciorzędu o dużej zmienności facjalnej, zalegające na zerodowanej powierzchni utworów prekambryjskich, paleozoicznych i mezozoicznych. Najstarsze osady trzeciorzędu wykształcone są w postaci ilów, mułowców i piaskowców z pyłem węglowym. Wyżej w profilu geologicznym występują piaskowce i wapienie litotamniowe oraz osady chemiczne serii węglowo-gipsowej. W końcowym etapie sedymentacji osadziły się utwory wykształcone w postaci ilów i mułowców zwanych ilami krakowieckimi. Ich miąższość wzrasta w kierunku południowym. Zapadlisko przedkarpackie przykrywają utwory czwartorzędu o niewielkiej miąższości nie przekraczającej 15,0 m. Są to utwory pochodzenia wodnolodowcowego, lodowcowego i rzeczno, rzadziej eolicznego.

Niecka Miechowska zbudowana jest z utworów jurajskich i wypełniona jest utworami górnej kredy, na której w sposób nieciągły zalegają niewielkiej miąższości osady czwartorzędu.

Klimat

Gmina Skalbmierz ogólnie posiada łagodny klimat, pozbawiony gwałtownych skoków i zmian termicznych. Miejscowy mikroklimat powoduje najdłuższy w Polsce okres wegetacji roślin, który trwa około 188 dni. Średnia temperatura roczna powietrza wynosi +9°C, w miesiącach letnich +18°C, w zimowych -4°C. Dni mroźnych jest 30-40 w roku. Przeciętnie w roku notuje się od 600 do 700 mm opadów.

Obszar gminy należy do rejonu klimatycznego śląsko-pomorskiego i charakteryzuje się większym wpływem kontynentalizmu niż obszary otaczające. Lokalne różnicowanie klimatyczne wynika na obszarze gminy ze zróżnicowanych warunków fizjograficznych. Wyróżniono tu następujące topoklimaty:

- zboczy o ekspozycji: S, SW, W, E, o bardzo dobrych warunkach solarnych, termicznych, przewietrzenia, małej częstotliwości występowania mgieł i krótkim okresie zalegania pokrywy śnieżnej,
- właściwy obszarom płaskim, charakteryzujący się dobrymi warunkami solarnymi, termicznymi i wilgotnościami, bardzo dobrymi warunkami przewietrzenia i małą częstotliwością występowania mgieł,
- właściwy zboczom o większym nachyleniu i ekspozycji północnej, który odznacza się słabymi warunkami solarnymi, przeciętnymi warunkami termicznymi i wilgotnościami oraz długim okresem zalegania pokrywy śnieżnej,
- dolin rzecznych i dolin bocznych, ze słabymi warunkami solarnymi, niekorzystnymi warunkami termicznymi i wilgotnościami, dużą częstotliwością występowania mgieł, słabą wentylacją i utrudnionymi warunkami rozprzestrzeniania zanieczyszczeń oraz możliwością występowania zjawiska inwersji termicznej,

- właściwy obszarom zabudowanym, charakteryzujący się skontrastowanym przebiegiem temperatury i wilgotności względnej powietrza, niewielkimi prędkościami wiatru i zwiększonym zanieczyszczeniem powietrza w stosunku do terenów sąsiednich,
- właściwy obszarom zalesionym, który odznacza się słabym promieniowaniem słonecznym, dużą zaciszą, wyrównanym profilem termicznym, wysoką wilgotnością oraz bakteriostatyczną działalnością olejków eterycznych.

Szata roślinna

Na terenie gminy Skalbmierz lasy zajmują powierzchnię zaledwie 10 ha, co stanowi około 0,4% powierzchni ogólnej gminy. Niewielkie rozproszone kompleksy leśne porastają nieprzydatne rolniczo stoki, wąwozy, wierzchowiny wzniesień lessowych, spełniając głównie rolę ochronną (glebochronną). Pod względem siedliskowym dominuje tu las świeży, natomiast w pobliżu cieków wodnych i w bezodpływowych zagłębieniach terenu spotyka się las wilgotny. Siedliska te spełniają funkcję wodochronną i nie są przydatne do celów rekreacyjnych i turystycznych. Dominującymi gatunkami są tu: buk, grab, brzoza, olsza, topola oraz świerk i sosna.

Ze względu na wytrzebiecie naturalnej roślinności leśnej w krajobrazie gminy dominują pola uprawne, na których wykształciły się agrocenozy związane z uprawami rolniczymi. Dominują tu: rolnica polna, mitek letni, jaskier polny, włóczydło polne.

W dolinach rzecznych wykształciły się zbiorowiska łągu olszowo-jesionowego oraz wilgotnych łąk.

Warunki przyrodnicze do zalesień na najłabszych gruntach klas bonitacyjnych V-VII występują jedynie we wsiach Kobylniki i Podgaje. w wojewódzkim programie zwiększania lesistości potrzeby zalesieniowe gminy do roku 2020 oszacowano na 4 ha.

Ochrona przyrody

Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991 roku wraz z późniejszymi zmianami określa cele, zasady i formy ochrony przyrody ożywionej i nieożywionej oraz krajobrazu.

Obszar gminy Skalbmierz położony jest poza obrębem Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych. Użytek ekologiczny „Rosiejów” o powierzchni 2,86 ha położony jest na terenie Nadleśnictwa Pińczów w obrębie Teresów. Jest to halizna porośnięta w 80% krzewami i leszczyną oraz robiniami i czeremchą.

Brak obszarów chronionych na terenie gminy Skalbmierz wynika z wysokiej intensywności rolnictwa w tym rejonie.

Pomniki przyrody na terenie gminy znajdują się w Drożejowicach i Topoli. Są to: jesion, topola, dąb, dąb szypułkowy i lipa w Drożejowicach oraz aleja topolowa i lipa drobnolistna w Topoli.

W północno-zachodniej części gminy, na północ od Rosiejowa, znajduje się rezerwat Archeologiczno-Krajobrazowy Kurhanów Pradziejów wpisany do rejestru zabytków.

Do walorów środowiska przyrodniczego gminy zaliczyć można:

- obszary gleb o wysokich klasach bonitacyjnych,
- zasoby wód podziemnych o dobrej jakości w rejonie najbardziej wysuniętym na zachód,
- korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym - Dolina Nidzicy.

Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET-Polska.

Krajowa sieć ekologiczna ECONET-Polska jest wieloprzestrzennym systemem obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu. Obszar gminy Skalbmierz nie został włączony do sieci ECONET-Polska.

Program NATURA 2000.

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 to sieć obszarów chronionych na terenie państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej w państwach Unii Europejskiej. Na terenie gminy Skalbmierz nie zaplanowano terenów przeznaczonych do włączenia do programu Natura 2000.

Ocena.

Intensywna gospodarka rolna zagraża cennym przyrodniczo siedliskom kserotermicznym. Są one często zamieniane na pola uprawne, a występujące na nich rzadkie gatunki roślin są stopniowo wypierane. Pro-

ces ten dotyczy także siedlisk podmokłych. W wyniku zmiany stosunków wodnych następuje stopniowe osuszenie i zanik ekosystemów hydrogenicznym odznaczających się wysokim stopniem bioróżnorodności.

Brak dużych kompleksów leśnych wpływa niekorzystnie na warunki agrosanitarne i agrolimatyczne i w związku z tym zwiększenie lesistości na terenach rolniczo nieprzydatnych, w „Studium uwarunkowań...” uznano za jedno z priorytetowych zadań przestrzennych i gospodarczych (rejon wsi Kobylniki i Podgaje).

Prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego zakłócają bariery, które utrudniają przepływ materii, energii i informacji genetycznej pomiędzy węzłami, co z kolei skutkuje zakłóceniem równowagi ekologicznej i prowadzi do obniżenia sprawności funkcjonowania całego systemu przyrodniczego. Najczęściej występującymi barierami są liniowe elementy infrastruktury technicznej i zwarta zabudowa.

Uproszczenie struktury krajobrazu rolniczego jest wynikiem intensywnej gospodarki rolnej oraz powiększania powierzchni gospodarstw rolnych. Zaczynają zanikać elementy różnicujące krajobraz: zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, zagajniki, wyspy leśne, oczka wodne, skarpy, torfowiska, zagłębienia bezodpływowe i in. Z uwagi na konieczność ochrony gruntów przed erozją i spływem powierzchniowym wskazane byłoby zwiększenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, zwłaszcza na krawędziach erozyjnych oraz w strefie krawędziowej.

3.2. Powietrze atmosferyczne.

Charakterystyka.

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w Polsce w zakresie prowadzenia oceny jakości powietrza są:

- ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska;
- rozp. Min. Środow. z dn. 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. Nr 87, poz. 796);
- rozp. Min. Środow. z dn. 6 czerwca 2002 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 87, poz. 798).

Za zanieczyszczenie powietrza uważa się obecność w atmosferze substancji stałych, ciekłych i gazowych, obcych jej naturalnemu składowi, lub substancji naturalnych występujących w ilościach nadmiernych, zagrażających zdrowiu człowieka, szkodliwych dla roślin i zwierząt oraz niekorzystnie oddziałujących na klimat.

Najczęściej występującymi charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw. W strukturze emitowanych zanieczyszczeń przeważają zanieczyszczenia gazowe, a wśród nich: dwutlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu i tlenek węgla. Emisja dwutlenku węgla stanowi ponad 99 % emitowanych gazów w województwie. Podobnych proporcji należy więc spodziewać się także na terenie gminy Skalbierz. W przypadku pyłów przeważający udział mają pyły ze spalania paliw.

Wg danych WIOŚ w 2002 roku na terenie powiatu kazimierskiego emisja pyłów wyniosła 0,4%, natomiast w odniesieniu do zanieczyszczeń gazowych otrzymano wyniki: dwutlenek siarki- 0,2%, tlenki azotu - 0,1%, tlenek węgla 1,1% i dwutlenek węgla 0,3%.

Emisja komunikacyjna stwarza zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego, oddziałując niekorzystnie na uprawy polowe. W przypadku takich dróg należy liczyć się z okresowo podwyższonymi, ale prawdopodobnie nie przekraczającymi norm, stężeniami węglowodorów, tlenku węgla, tlenków azotu, ozonu, aldehydów, pyłów i metali, w tym zwłaszcza ołowiu. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg. Na terenie gminy Skalbierz drogi i zwiększonym natężeniu ruchu to drogi wojewódzkie nr 768 i 770.

W 2002 r. wykonana została po raz pierwszy przez WIOŚ ocena poziomu substancji w powietrzu jako ocena roczna przy zastosowaniu nowych zasad i kryteriów określonych przepisami wprowadzonymi w życie w 2001 i 2002 roku.

Klasyfikacji dokonuje się według wartości kryterialnych obowiązujących dla kryterium ochrony zdrowia i kryterium ochrony roślin. Ocenie podlegają następujące substancje: SO₂, NO₂, NO_x, pył zawieszony PM10, ołowiu, benzenu, CO, O₃. Klasyfikacji dokonuje się według wartości kryterialnych obowiązujących dla kryterium ochrony zdrowia i kryterium ochrony roślin.

Powiat kazimierski, w którym położona jest gmina Skalbierz, posiada dobry stan jakości powietrza atmosferycznego. Ze względu na obydwa powyższe kryteria obszar powiatu został zakwalifikowany do klasy ogólnej A - poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej.

Ocena.

Wyniki badań dokonane przez WIOŚ wskazują na jakość powietrza w rejonie Skalbmierza zgodną z normami.

Powiat kazimierski - a wraz z nim teren gminy Skalbmierz zakwalifikowany do klasy ogólnej A - poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej. W odniesieniu do stref, które zostały tak ocenione wymaganym działaniem będzie utrzymanie jakości powietrza co najmniej na tym samym lub lepszym poziomie.

Duży wpływ na stan czystości powietrza ma także emisja niska pochodząca z palenisk domowych, a miejscami komunikacji. Piece domowe i lokalne systemy grzewcze praktycznie nie posiadają jakichkolwiek urządzeń ochrony powietrza.

Jako niekorzystną cechą gospodarki cieplnej miasta i gminy należy wymienić fakt, iż głównym paliwem w tym sektorze pozostaje nadal węgiel (miał, koks) o różnej jakości i różnym stopniu zasiażenia, spalany w instalacjach pozbawionych najczęściej urządzeń do redukcji zanieczyszczeń. Zbyt niski jest udział innych źródeł energii, choć w ostatnich latach zauważa się wzrost zainteresowania ogrzewaniem gazowym lub olejowym. W przypadku gminy Skalbmierz niesprzyjający dla przechodzenia na ogrzewanie paliwami ekologicznymi jest m.in. brak sieci gazociągowej.

Istnieje projekt likwidacji starych kotłowni węglowych w 5 budynkach użyteczności publicznej w latach 2004-2006 - dane UMiG Skalbmierz (Ankieta..., 2004).

Na terenie miasta i gminy nie są powszechne alternatywne źródła energii. Funkcjonuje tu jedna elektrownia wodna w Skalbmierzu. Szersze wprowadzenie takich źródeł energii do zastosowania przyczyniłoby się do obniżenia emisji gazów i pyłów do atmosfery.

3.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

Charakterystyka.

Głównym przepisem prawa, odnoszącym się do zagadnień gospodarki wodnej jest ustawa z dn. 18 lipca 2001 roku - Prawo wodne. Ustawa ta reguluje gospodarowanie wodą w nawiązaniu do Dyrektywy Wodnej 2000/60/EC. Przepisy te przewidują prowadzenie zintegrowanej gospodarki wodnej, realizowanej zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zakładają też zlewniowe kształtowanie i ochronę zasobów wodnych. Taki system gospodarowania oznacza całościowe spojrzenie na tworzenie się zasobów wodnych, możliwość ich wykorzystania i wszelkie procesy zachodzące w zlewni. Sprzyjać temu winna polityka ekologiczna państwa, która będzie ukierunkowana na przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego, a przez to zapewnienie między innymi odpowiednich źródeł poboru wody. Zgodnie z ustawą Prawo wodne korzystanie z zasobów wodnych nie może powodować pogorszenia stanu ekologicznego wód i ekosystemów od nich zależnych, a także marnotrawstwa wody, marnotrawstwa energii wody, ani wyrządzenia szkód.

Za priorytetowe można uznać następujące problemy gospodarki wodnej:

- ochrona wód przed zanieczyszczeniem,
- zapewnienie „zdrowej wody” do picia w należytej ilości,
- przywrócenie jakości ekologicznej wodom powierzchniowym,
- prowadzenie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi.

Wody powierzchniowe.

Gmina Skalbmierz leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły i należy do zlewni rzeki Nidzicy. Nidzica przecina terytorium gminy, wpływając na jej teren w okolicy miejscowości Podgaje i omijając centrum Skalbmierza od strony północnej wypływa na południowy zachód od Topoli. większe ciek wodne odwadniające teren gminy to: Szarbiówka i Stradomka stanowiące bezpośrednio dopływy Nidzicy. Można tu spotkać liczne źródła, z których największe to Rędziny i Skalbmierz.

Nidzica stanowi ona lewostronny dopływ Wisły i uchodzi do niej w 154,3 km biegu. Całkowita długość rzeki wynosi 62,9 km (w granicach województwa 35,2 km), a powierzchnia zlewni 708,4 km². Nidzica zbiera wody z około 425,0 km² powierzchni. Punkt pomiarowo-kontroly Skalbmierz zlokalizowany na 30,3 km biegu rzeki należący do sieci monitoringu regionalnego i objęty jest podstawowym zakresem badanych wskaźników. Rzeka na całej długości (wg klasyfikacji ogólnej) utrzymuje się poza klasą ze względu na ponadnormatywne stężenie azotynów, zawiesiny i miana Coli. W 2002 roku odnotowano poprawę jakości wód w ocenie fizyko-chemicznej, według której rzeka od źródeł do ujścia Małoszówki osiągnęła III klasę czystości. Również w ocenie bakteriologicznej niewielki ujściowy jej odcinek (poniżej Piotrowic) zakwalifikowano do III klasy czystości wód.

Zła jakość wód Nidzicy związana jest głównie z niskim stopniem skanalizowania gminy.

Zasoby wód powierzchniowych gminy uzupełniają zbiorniki stawy rybne, ciek, kanały i rowy. Na terenie gminy Skalbmierz znajdują się dwa stawy rybne o łącznej powierzchni 3 ha: w miejscowości Rosiejów - 1,5 ha i w miejscowości Małoszów - 1,5 ha. W rejonie Skalbmierza przewidziany jest do zrealizowania zbiornik o funkcjach retencyjno-rekreacyjnych, o powierzchni wynoszącej prawie 10 ha.

Wody powierzchniowe stanowią potencjalne źródło energii. Obecnie w Skalbmierzu funkcjonuje jedna mała elektrownia wodna (ankieta UMiG, 2004).

Gospodarka wodami powierzchniowymi wiąże się ściśle z przeciwdziałaniem niebezpieczeństwu powodzi. Na obszarze gminy Skalbmierz występują tereny zagrożone powodzią zarówno na skutek wystąpienia rzek ze swoich koryt, jak również podtopień w czasie roztopów i deszczy nawalnych.

Według Rozporządzenia Nr 11/92 Wojewody Kieleckiego z dnia 21 grudnia 1992 r. w sprawie określenia nieobwałowanych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, w „Operacji przeciwpowodziowej dla terenu województwa kieleckiego” wykonanej w 1989 r. wyznaczono granice terenów zalewowych. W gminie Skalbmierz dotyczy to rozległych terenów wzdłuż rzeki.

Na nieobwałowanych terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (zalewanie wielkimi wodami), zabronione jest:

- wznoszenie obiektów budowlanych,
- składowanie materiałów,
- zmiana ukształtowania powierzchni gruntu,
- sadzenie drzew i krzewów oraz wykonywanie urządzeń lub robót, które mogą utrudniać ochronę tych obszarów przed powodzią.

W gminie Skalbmierz zabezpieczenia wałami przeciwpowodziowymi posiada odcinek rzeki Nidzicy o dł. 5 km. Obwałowania chronią obszar o powierzchni ok. 100 ha. Zagrożenie zalaniem wodami powodziowymi i podtopieniem istnieje również wzdłuż mniejszych cieków i rzek w czasie roztopów i deszczy nawalnych. W czasie deszczy nawalnych powodziami zagrożone są sołectwa : Skalbmierz, Kobylniki, Topola.

Wody podziemne.

Gmina Skalbmierz w przeważającej części położona jest w obszarze niewodonośnym, deficytowym w wodę. Tylko jej niewielki północno-zachodni fragment położony jest na GZWP nr 409 - Niecka Miechowska (SE). GZWP Niecka Miechowska (SE) jest uznawany za zbiornik o zmiennej wydajności i posiadający wodę stosunkowo dobrej jakości.

Ze względu na sposób zagospodarowania przestrzennego obszaru GZWP wyróżniono obszary o różnej kategorii ograniczeń. Na obszarze gminy Skalbmierz obszar zbiornika jest zakwalifikowany do strefy „B” - obszary upraw rolnych, w tym tereny zabudowy wiejskiej. Dla tak wyróżnionego obszaru przedstawiono propozycje ochrony czynnej i biernej opartej o system zakazów, nakazów i ograniczeń. W tym:

- zakaz lokalizowania inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska, a w szczególności wysypisk odpadów i wylewisk nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża, przeprowadzanie rurociągów transportujących substancje niebezpieczne dla środowiska, przeładunku i dystrybucji substancji ropopochodnych;
- kontrola w przypadku intensywnej produkcji rolnej;
- ograniczenie bezściółkowej hodowli zwierząt;
- likwidacja „dzikich” wysypisk odpadów;
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;
- stosownie środków ochrony roślin o okresie połowicznego rozpadu w glebie zdecydowanie krótszym niż 6 miesięcy;
- likwidacja punktów bezpośredniego zrzutu ścieków do wód podziemnych (Dokumentacja hydrogeologiczna Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP NR 409 - Niecka Miechowska część SE, Wrocław 1998).

Granice GZWP Nr 409 (Niecka Miechowska SE) na obszarze gminy Skalbmierz zaznaczono na załączniku graficznym.

Na obszarze gminy Skalbmierz występują następujące piętra wodonośne:

Czwartorzędowe

Poziom wód czwartorzędowych występuje przeważnie pod zwartą pokrywą lessową na niewielkich głębokościach w utworach piaszczystych lub żwirowych. Wody czwartorzędowe na obszarach wyżynnych charakteryzują się małą wydajnością uzależnioną od morfologii terenu, charakteru utworów oraz intensywności i długo-trwałości opadów atmosferycznych. Zwierciadło tych wód jest na ogół swobodne i nie jest ujmowane studniami wierconymi, a w studniach kopanych w czasie pór suchych występuje zanik wody. W dolinach wystę-

pują wody gruntowe zasilane wodami powierzchniowymi, spływającymi z obszarów wysoczyzn. Wody te nie są przydatne do celów pitnych.

Trzeciorzędowe

Poziom ten jest na ogół bardzo słabo wodonośny. Wody trzeciorzędowe występują nieciągłą warstwą na różnych głębokościach poniżej powierzchni terenu. Poziomy zbiornika mioceńskiego, a szczególnie poziomu gipsowego drenowane są źródłami o małej wydajności. Są to poziomy o małym rozprzestrzenieniu i przeważnie mają podwyższoną mineralizację ogólną, zawierają duże ilości siarczanów, a tym samym nie nadają się do picia bez uzdatniania.

Kredowe

Występuje w kompleksach węglanowych skał górnokredowych. Pod względem zasobności w wodę obszary kredowe są zróżnicowane, z przewagą słabowodonośnych. Zasilanie poziomu kredowego odbywa się głównie drogą infiltracji opadów atmosferycznych na wychodniach.

Monitoring jakości zwykłych wód podziemnych polega na prowadzeniu stałych, wieloletnich badań własności fizycznych i chemicznych wody w wybranych punktach. Na obszarze gminy Skalbmierz nie zlokalizowano punktów takiego monitoringu. Najbliżej znajduje się punkt nr 106 (studnia wiercona) na terenie gminy Kazimierza Wielka. Ostatnie badania wykonano tu w 1999 roku i na ich podstawie zaliczono wodę do II klasy jakości.

Gospodarka wodno-ściekowa.

Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 139,9 km, a sieci kanalizacyjnej 2,069 km. Gmina zwodociągowana jest w 100%. Przyłączy wodociągowych jest 1 576, a przyłączy kanalizacyjnych 87.

Mieszkańcy gminy są zaopatrywani w wodę z ujęć Rosiejów, Płużki i Pałecznicza. Rzeczywisty pobór wody łącznie ze wszystkich ujęć wynosi 333,3 tys. m³/rok.. Studnie ujęć zasilających wodociągi komunalne w gminie Skalbmierz charakteryzują się zróżnicowanymi głębokościami: Rosiejów- 22 m, Płużki - 50m, Pałecznicza - 95m.

Na terenie gminy brak oczyszczalni ścieków. Ścieki kierowane są do oczyszczalni ścieków w Kazimierzy Wielkiej.

Tabela 1. Główne ujęcia wody zaopatrujące w wodę mieszkańców miasta i gminy Skalbmierz oraz charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy

Ujęcia	Zasięg wodociągu	Ilość przyłączy	Długość wodociągu [km]	Uzdatnianie
Rosiejów	Rosiejów	83	2,5	nie wymaga
	Szarbia	82	4,8	
	Podgaje	48	3,7	
	Tempoczków Kolonia	43	2,7	
Łącznie		256	13,7	
Pałecznicza (gmina Pałecznicza)	Tępczów Rędziny	62	3,5	nie wymaga
	Baranów	50	4,2	
	Zakrzów	43	4,6	
	Zakrzówek	8	1,5	
	Sietejów	15	3,6	
	Kózki	38	4,9	
	Szczekarzów	32	6,4	
	Bełzów	35	5,7	
	Boszczynek	36	6,0	
	Bolowiec	21	4,5	
	Małoszów	49	8,1	
Przybenice	42	5,9		
Sielec Biskupi	44	7,7		
Łącznie		475	66,6	

Płużki (gmina Słaboszów)	Skalbmierz	366	7,4	nie wymaga
	Sielec Kolonia	44	5,5	
	Drożejowice	90	9,5	
	Grodzonowice	27	1,8	
	Kobylniki	91	12,1	
	Krępice	39	7,1	
	Topola	188	16,2	
Łącznie		845	59,6	
Teren gminy łącznie		1576	139,9	

Zródło: Dane ankietowe z UMiG

Z uwagi na rozbudowany system wodociągowy gminy, budowa i rozbudowa systemu kanalizacyjnego w miejscowościach posiadających wodociąg jest bardzo pilną koniecznością, która wynika zarówno z potrzeby poprawy stanu sanitarnego wsi jak i sprostania wymogom ochrony środowiska. Obecnie ścieki bytowo-gospodarcze ze skanalizowanej części gminy odprowadzane są do biologiczno-mechanicznej oczyszczalni ścieków w Kazimierzy Wielkiej. Oczyszczalnia posiada przepustowość 2650 m³/d i możliwość dociążenia w ilości 1800 m³/d. Należy zaznaczyć, iż budowa kanalizacji przekracza możliwości finansowe gminy i musi być wsparta środkami zewnętrznymi.

Możliwe są dwa systemy odprowadzania ścieków: kanalizacja zbiorcza, z centralną oczyszczalnią ścieków na obszarach skupionej zabudowy oraz kanalizacja lokalna na terenach, gdzie występuje zabudowa rozproszona.

Ocena.

Podsumowując należy stwierdzić, że retencja zbiornikowa jest zdecydowanie za mała i nie odpowiada potrzebom gospodarki wodnej. Nie pozwala na odpowiednie wyrównanie odpływów i tym samym nie ogranicza zagrożenia powodziowego w przypadku wezbrań wiosennych. Jest także zbyt mała dla potrzeb gospodarczych, zwłaszcza rolnictwa i turystyki.

Powiat kazimierski, w którym leży gmina Skalbmierz, należy do najuboższych w województwie świętokrzyskim w wody powierzchniowe, stąd też rozwój retencji tych wód winien stanowić jeden z głównych priorytetów ekologicznych. Wody powierzchniowe mogą również służyć do celów energetycznych - montaż małych elektrowni wodnych (obecnie w gminie funkcjonuje jedna).

Niedostateczna długość obwałowań, ich stan techniczny oraz niedostateczna retencja zbiornikowa nie ograniczają w dostatecznym stopniu zagrożenia powodziowego. Wały chronią przed zalaniem obszary o powierzchni 100 ha które są ponadto w sposób nadmierny zabudowane.

Zagrożeniem dla czystości wód jest dysproporcja pomiędzy rozwojem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Na 100 km wodociągu przypada zaledwie około 1,48 km sieci kanalizacyjnej. Czynniki te wpływają na jakość wód powierzchniowych - Nidzica na całej długości posiada wody III klasy jakości.

Największe zagrożenie powodują ścieki komunalne odprowadzane bez oczyszczenia bezpośrednio do wód lub gruntu, szczególnie w miejscowościach posiadających wodociąg, jak też wylewane z opróżnianych szamb. Rozwiązanie tego problemu będzie możliwe poprzez przyspieszenie budowy zbiorczych systemów kanalizacji. Przedsięwzięcia z zakresu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków mogą liczyć w pierwszej kolejności na wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych UE.

Ze względu na nieopłacalność realizacji zbiorczych systemów kanalizacyjnych na obszarach posiadających rozproszoną zabudowę oraz niekorzystną konfigurację, niektóre tereny gminy winny być preferowane do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, lub budowy szczylnych szamb regularnie opróżnianych.

Wymogiem najbliższych lat (okres przejściowy w UE do 2015 r.) stanie się także wprowadzenie wysokospirnego oczyszczania ścieków komunalnych. Będzie to tzw. III stopień oczyszczania (po stopniu mechanicznym i biologicznym) polegający na usuwaniu zawiesin, biogenów - związków azotu ($N_{og} < 15 \text{ mg/l}$) i fosforu ($P_{og} < 2 \text{ mg/l}$), specyficznej barwy oraz na zmniejszaniu BZT₅, ChZT i utlenialności.

Jako obiekty uciążliwe lub mogące stanowić potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych i powierzchniowych można wymienić:

- czynne składowisko odpadów komunalnych w Sielcu Biskupim,
- przydomowe studnie w zwodociągowanych gospodarstwach - studnie te nie będące w pełni eksploatacji, a nierządki będące w złym stanie technicznym, stanowią potencjalne źródło zanieczyszczenia wód podziemnych,
- pola uprawne nawożone dużymi dawkami naturalnych lub sztucznych nawozów,
- niezorganizowane zrzuty ścieków do wód powierzchniowych lub do gruntu, wynikające z braku kanalizacji.

Położenie tych obiektów (jak również wielu innych) należy brać pod uwagę przy lokalizacji, czy budowie obiektów gospodarki wodnej i innych.

3.4. Gospodarka odpadami

Zgodnie z polskim ustawodawstwem poprzez gospodarowanie odpadami rozumie się zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów. W tym również nadzór nad takimi działaniami oraz nad miejscami unieszkodliwiania odpadów.

Odpady z sektora komunalnego

Zgodnie z ustawą o odpadach przez odpady komunalne rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter i skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych (źródłem takich odpadów mogą być m.in.: handel, usługi, szkolnictwo, obiekty turystyczne, targowiska).

W gminie Skalbmierz wytworzono w 2002 r. ok. 1 026 Mg odpadów komunalnych, składowano ok. 875 Mg. Zbieraniem i transportem odpadów z terenu gminy zajmuje się Urząd Miasta i Gminy w Skalbmierzu. Zorganizowanym zbieraniem odpadów komunalnych objętych jest 95% gospodarstw. Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych w gminie jest składowanie na wysypisku zlokalizowanym na terenie gminy, w Sielcu Biskupim.

Tabela 2. Masa odpadów wytworzonych i składowanych w gminie Skalbmierz w 2002 roku.

Gospodarstwa domowe	Liczba ludności	Liczba ludności objętej zbiórką odpadów	Ilość wytworzonych odpadów komunalnych Mg/rok	Ilość składowanych odpadów komunalnych Mg/rok
miasto i gmina Skalbmierz	7264	6896	1026,1	875

Odpady z sektora handlowego i publicznego są podobne do odpadów powstających w zabudowie mieszkaniowej, jednakże charakteryzują się innym składem morfologicznym - zawierają w większości odpady opakowaniowe, przy niewielkim udziale odpadów organicznych. Dane o ilości obecnie wytwarzanych odpadów z tych źródeł są nieosiągalne. Na ogół odpady te są zbierane razem z pozostałymi odpadami komunalnymi.

Na terenie miasta i gminy Skalbmierz są 44 sklepy, 3 stacje paliw i 1 apteka. Odzysk odpadów opakowaniowych odbywa się w niewielkim procencie. Odpady opakowaniowe są częściowo oddawane, sprzedawane lub częściowo wysegregowane na składowisku odpadów w Sielcu.

Odpady z sektora gospodarczego

Na odpady z przemysłu składają się odpady komunalne oraz odpady z procesów technologicznych. Teren gminy Skalbmierz nie jest rejonem uprzemysłowionym, głównie działalność gospodarcza prowadzona jest w sektorze rolniczym.

Szacuje się, iż nie więcej niż 10% odpadów przemysłowych trafia na składowisko odpadów. Nie zawsze są one prawidłowo klasyfikowane zarówno przez wytwarzających jak i transportujących.

Głównymi wytwórcami odpadów poprodukcyjnych na terenie gminy są:

1. P.P.U.H. „Prima-Bud” Skalbmierz ul. Wiśniowa
2. Firma Usługowo - Handlowa „PESO” - Z-d Produkcji Okien PCV w Topoli
3. Usługi w zakresie betoniarstwa nagrobkowego.

Odpady niebezpieczne

Odpady niebezpieczne powstają zarówno w sektorze komunalnym jak i gospodarczym.

Wśród odpadów niebezpiecznych z sektora komunalnego dominują głównie: zużyte baterie i akumulatory ołowiowe, lampy fluorescencyjne, przepracowane oleje, przeterminowane leki i chemikalia. Brak jest kompleksowego systemu zbierania i unieszkodliwiania tych odpadów. Najczęściej odpady te wyrzucane są przez mieszkańców do pojemników na odpady komunalne, skąd są wywożone na składowisko.

Na terenie gminy nie zlokalizowano urządzeń zawierających PCB, które według polskiego prawodawstwa zaliczane są do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Wśród odpadów nie-

bezpiecznych szczególnym rodzajem są: oleje odpadów, akumulatory i baterie, odpady zawierające azbest, środki ochrony roślin, wycofane z eksploatacji pojazdy oraz odpady medyczne i weterynaryjne.

Ocena

Głównym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych w gminie jest ich składowanie. Tymczasem zgodnie z prawodawstwem składowanie odpadów jest dopuszczone tylko wtedy, gdy wyczerpią się inne możliwości postępowania z nimi (odzysk, wykorzystanie i unieszkodliwianie).

Składowiska odpadów komunalnych nie spełnia wymogów ochrony środowiska Konieczna więc jest jego modernizacja w kierunku dostosowania do obowiązujących przepisów prawnych.

Zorganizowanym systemem zbierania odpadów komunalnych nie są objęci wszyscy mieszkańcy gminy i nie wszystkie odpady trafiają do systemu gospodarki odpadami. Skutkuje to tworzeniem się „dzikich” wysypisk, które stanowią istotne zagrożenie dla środowiska.

Brak zorganizowanej selektywnej zbiórki odpadów, która umożliwiłaby uzyskanie stopnia odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych narzuconego przez ustawodawcę.

Istotnym problemem są elementy budowlane zawierające azbest. W związku z koniecznością usuwania azbestu z terytorium Polski, powstanie w przyszłości duża ilość odpadów azbestowych. Ważne jest ich bezpieczne usuwanie i unieszkodliwianie zgodnie z przepisami.

3.5. Zasoby surowców mineralnych

Zalegające na terenie gminy Skalbmierz utwory geologiczne tylko częściowo w niewielkim stopniu wykorzystywane są gospodarczo. Największą wartość mają tu gipsy i ility krakowieckie. Gipsy nie są eksploatowane ze względu na zalegająca na nich miąższą warstwę lessową i nie stanowią przedmiotu badań geologicznych.

Gospodarka surowcami mineralnymi, których złoża zlokalizowane są na obszarze gminy pozostaje w gestii Starostwa Powiatowego w Kazimierzy Wielkiej. Władze gminy mogą jednak występować z pewnymi sugestiami czy wnioskami dotyczącymi gospodarki nimi do odpowiednich organów starostwa.

Na terenie miasta i gminy Skalbmierz zlokalizowano dwa złoża surowców ceramiki budowlanej (stan na koniec 2002 r.). Są to:

- 1) złoża TOPOLA - złoża iltów trzeciorzędowych rozpoznane w kategorii C₁, obecnie zaniechane, o zasobach 337 tys. m³.
- 2) złoża SZARBIA - złoża iltów trzeciorzędowych rozpoznane w kategorii C₁, złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo, o zasobach 41 tys. m³.

W centralnej części gminy, w rejonie Sielca, występują gipsy, które w przeszłości były wydobywane na skalę lokalną przez miejscową ludność. Wykorzystywano je do produkcji materiałów budowlanych. Brak jest szczegółowych opracowań geologicznych dokumentujących ich jakość, przydatność dla potrzeb budownictwa i zasoby. Obecnie gipsy nie są eksploatowane i nie przewiduje się wznowienia wydobycia ze względu na niewielkie obszary występowania, brak udokumentowanych złóż, brak zakładu przerobczego, a głównie z powodu zabezpieczenia potrzeb w zakresie produkcji gipsu przez złoża i zakłady zlokalizowane w rejonie pińczowskim.

Ocena.

Eksploatacja surowców narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku.

Zgodnie z „Prawem geologicznym i górniczym” wydobywana kopalina powinna być wykorzystana, tak aby w obrębie granic złoża nie pozostawało jej więcej niż to wynika z technicznych warunków eksploatacji.

Z eksploatacją złóż silnie wiąże się zagadnienie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych. Tereny takie mogą być wykorzystane do urozmaicenia krajobrazu, zwiększenia retencji wód powierzchniowych, lub zagospodarowane w celach naukowych bądź turystycznych.

W przypadku gminy Skalbmierz ewentualne podjęcie działalności górniczej wiąże się z koniecznością wyłączenia z użytkowania rolniczego wysokiej jakości gleb.

Należy raz jeszcze nadmienić, iż w kwestii gospodarki surowcami mineralnymi główne kompetencje posiada Starostwo Powiatowe w Kazimierzy Wielkiej.

3.6. Ochrona powierzchni ziemi i gleb.

Ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, poprzez: racjonalne gospodarowanie, zachowanie wartości przyrodniczych, zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania,

ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania, utrzymanie jakości gleby i ziemi na poziomie wymaganych standardów, doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów (gdy nie są one dotrzymane), zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem archeologicznych dóbr kultury.

Ochrona gleb w rozumieniu ustawy POŚ prowadzona jest w ramach ochrony powierzchni ziemi i polega na zachowaniu możliwości ich produkcyjnego wykorzystania oraz utrzymaniu jakości na poziomie wymaganych standardów (określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 09.09.2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi). Ustawa ta postanawia, że oceny jakości gleb i ziemi oraz obserwacji długofalowych zmian w tym zakresie dokonuje się w ramach monitoringu państwowego, który przewiduje pobieranie w ściśle określonych miejscach w cyklu pięcioletnim prób badawczych z profili glebowych (na terenie powiatu kazimierskiego nie zlokalizowano tego rodzaju profili). Zadanie to w skali krajowej realizuje JUNG Puławy. Niezależnie WIOS Kielce wykonuje regionalny monitoring gleb położonych na obszarach o potencjalnym zagrożeniu.

Ważna rola w ogólnym systemie monitoringu przypada również Starościu, którego zadaniem jest identyfikacja terenów, na których nastąpiło przekroczenie standardów jakości gleb i ziemi (monitoring o charakterze lokalnym) oraz stworzenie podstaw do działań naprawczych drogą opracowania i realizacji odpowiednich planów rekultywacji.

Charakterystyka.

Na terenie gminy Skalbierz gleby wykształcone zostały z lessów oraz gruntów zwałowych i wodnolodowcowych. Z lessów wykształciły się głównie czarnoziemy i gleby brunatne, zaś z lessów - czarne ziemie i gleby brunatne wylugowane. W dolinie rzeki Nidzicy wykształciły się mady pochodzenia lessowego z osadów aluwialnych. Są to gleby o wysokiej wartości produkcyjnej. W obrębie gminy wyróżniono tzw. Kompleksy wartościujące rolniczą przydatność gleb, uwypuklając przede wszystkim ich wartość ekologiczną. Wyróżniono następujące kompleksy:

- pszenno bardzo dobry (I i II, IIIa) i pszenno dobry (IIIa i III klasa bonitacyjna) - obejmujące gleby i wysokich właściwościach: czarnoziemy i gleby brunatne, wytworzone na lessach podlegające najściślejszej i ścisłej ochronie przed przeznaczeniem na cele nie rolne, posiadające najwyższe i wysokie preferencje dla produkcji ekologicznej;
- pszenno wadliwy (IV klasa bonitacyjna) - obejmujący gleby lessowe i brunatne wylugowane i zakwaszone, ze wskazaniem pod zalesienie lub zadrzewienie;
- żytni bardzo dobry i dobry (klasa IIIb, IVa i IVb) - gleby o wysokiej wartości przyrodniczej i gospodarczej, pod uprawę żyta;
- żytni słaby i bardzo słaby (V i VI klasa) - gleby piaszczyste, s labo żyzne, nie podlegające ochronie prawnej przed zagospodarowaniem na cele nie rolne, predysponowane pod zalesienia;
- zbożowo-pastewne mocne i słabe (klasy IVa, IVb oraz V), charakteryzujące się niską wartością ekologiczną i gospodarczą z uwagi na łatwość przesuszania;
- kompleksy użytków zielonych, zlokalizowane głównie w dolinach rzek Nidzicy i Małoszówk oraz wąwozach lessowych; kompleksy te winy być chronione ze względu na ważną rolę w retencjonowaniu wód.

Większość gleb na terenie gminy posiada najwyższą przydatność rolniczą i zalicza się do tzw. „nienaruszalnych zasobów dla potomności”. Wymagają, zatem wzmożonej ochrony zarówno przed degradacją, jak i nadmiernym, nieuzasadnionym ubytkiem na cele nierolnicze.

Powstanie trwałych przekształceń powierzchni terenu powoduje nielegalna eksploatacja złóż, co wiąże się z koniecznością rekultywacji technicznej i biologicznej obszarów poeksploatacyjnych. Część z wyrobisk po zarzuceniu wydobycia uległa samorekultywacji, część przekształcona jest w nielegalne składowiska odpadów.

Ocena.

Jakość gleb oraz stan powierzchni ziemi w chwili obecnej na terenie gminy Skalbierz przedstawia się dość dobrze. Głównym jednak zagrożeniem gleb na terenie gminy jest erozja wodna. Na terenie gminy około 24% gruntów rolnych znajduje się w przedziale spadku terenu rzędu 6-10⁰ (erozja intensywna, silna i bardzo silna), a 12% w przedziale spadku 10-15⁰. Towarzyszy jej (choć w mniejszym stopniu) erozja wąwozowa i wietrzna. Na niektórych terenach może wystąpić degradacja chemiczna, związana z silnym zakwaszeniem gruntów oraz nieracjonalnym stosowaniem nawozów mineralnych i chemicznych środków ochrony roślin. Nie można również wykluczyć incydentalnego skażenia gleb szkodliwymi substancjami chemicznymi (metalami ciężkimi, węglowodorami wielopierścieniowymi lub pozostałościami stosowanych doglebowo chemicznych środków ochrony). Ponadto w kilku miejscowościach występuje dewastacja gleb na skutek lokalnej eksploatacji złóż piasków i surowców ilastych.

Innego rodzaju zagrożenie stwarza proces nadmiernego „upraszczania agrocenoz” i krajobrazu rolniczego, który ma miejsce szczególnie na obszarach intensywnych upraw polowych. Z terenów tych znikają systematycznie zadrzewienia i zakrzewienia o różnych funkcjach ochronnych i oczka wodne spełniające rolę retencyjną, a także różnego rodzaju nieużytki, murawy i inne tereny nie użytkowane rolniczo stanowiące ostoję bioróżnorodności i umożliwiające rozprzestrzenianie się dzikiej flory i fauny. Wszystkie te elementy winny podlegać ochronie i rewitalizacji gdyż są warunkiem wdrożenia rolnictwa ekologicznego, stanowiącego kierunkowy model gospodarki rolnej zarówno w powiecie, jak i w całym województwie.

W przyszłości należy więc zwrócić szczególną uwagę na zagadnienia związane z rekultywacją lokalnych wyrobisk poeksploatacyjnych, ochroną gleb przed erozją, możliwością zwiększania się zanieczyszczenia gleb na terenach przylegających do ruchliwych dróg, oraz zakwaszenie gleb.

Obszar miasta i gminy zaliczony został do terenów o małej ilości obiektów zabytkowych. Najwięcej tych obiektów zlokalizowanych jest na terenie miasta Skalbmierza, w mniejszej ilości - w m. Topola, Sielec Biskupi i Drożejowice. W sołectwach: Baranów, Bełzów, Kózki, Małoszów, Szarbia Zwierzyniecka - występują jedynie pojedyncze obiekty zabytkowe, głównie mieszkalne, zagrodowe (z XIX i pocz. XX w). Najcenniejszym zabytkiem jest Zespół Kościoła Kolegialnego z pocz. XIII w (1217 r.).

Zanotowano również na terenie gminy szereg stanowisk archeologicznych, które zostały wpisane do rejestru zabytków. Są to pozostałości osad z okresu neolitu oraz cmentarzysk. Obiekty te zarejestrowano w rejonie: wsi Kobylniki - kurhan pradziejowy, we wsi Rosiejów - dwa kurhany. Mikułowic, Szczaworyża. Na obszarze gminy jest ponadto wiele stanowisk, które nie są wpisane do rejestru zabytków, ale również podlegają ochronie.

3.7. Hałas.

Stan środowiska ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem i wibracjami określa się jako klimat akustyczny, rozumiany jako wynik różnych grup hałasu i wibracji: komunikacyjnych, przemysłowych i innych. Hałas i wibracje to powszechnie występujące zanieczyszczenie środowiska. Ich wpływ na człowieka jest często bagatelizowany, gdyż niewiele osób zdaje sobie sprawę z ich znaczenia. Jednakże według badań ankietowych dla przeciętnego człowieka hałas jest niemalże dziesięciokrotnie bardziej dokuczliwy niż zanieczyszczenie powietrza.

Charakterystyka.

Na terenie gminy Skalbmierz hałas związany jest głównie z transportem samochodowym oraz działalnością prowadzoną na terenie niektórych zakładów przemysłowych.

Na terenie gminy nie przeprowadzono dotychczas pomiarów hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Na podstawie wyników pomiarów ruchu drogowego przeprowadzonych wzdłuż dróg o podobnym charakterze, stwierdza się, iż poza terenami miasta hałas nie przekracza wartości normatywnych.

Problem hałasu dotyczy jedynie terenu miasta, gdzie okresowo natężenie ruchu pojazdów wynosi ponad 100 poj./godz.

Hałas przemysłowy. Na terenie gminy związany on będzie z małymi zakładami produkcyjnymi, lub usługowymi. Należy przypuszczać, iż poziom tego hałasu z reguły nie będzie przekraczał dopuszczalnych norm poza granicami działek na których zlokalizowany jest dany zakład. Jedynie zagrożenie ze strony hałasu może wystąpić w pobliżu Zakładu Produkcji Elementów Budowlanych „Prima -Bud” w Skalbmierzu.

Ocena.

Zagrożenia i problemy w dziedzinie hałasu i wibracji na terenie gminy dotyczą głównie rozszerzania się terenów zagrożonych akustycznie przez hałas samochodowy. Znaczny wzrost ruchu pojazdów, w tym całodobowego ruchu samochodów ciężarowych, nie zawsze sprawnych technicznie, powoduje poszerzenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas.

Na obszarach zagrożonych należy obowiązywać inwestorów do wypełniania zobowiązań dotyczących eliminacji uciążliwości, poprzez realizację infrastruktury przeciwhałasowej (tworzenie pasów zieleni mogących pełnić funkcje ekranów akustycznych, poprawa jakości nawierzchni dróg) oraz zmniejszanie dopuszczalnej prędkości pojazdów na wybranych odcinkach.

3.8. Promieniowanie elektromagnetyczne.

Dla jakości środowiska istotne znaczenia mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1- 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest ustawowo: prawo ochrony środowiska, prawo budowlane, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sanitarnymi.

Charakterystyka.

Do sztucznych źródeł pól elektromagnetycznych mogących mieć ujemny wpływ na środowisko, na terenie gminy zaliczyć można m.in.:

- linia elektroenergetyczna o napięciu znamionowym 110 kV dla której szkodliwy wpływ rozciąga się do ok. 12 m od osi linii w obie strony;
- podstacje elektroenergetyczne 110 kV/15 kV, dla których uciążliwość na ogół zamyka się w granicach obiektu;
- bazowe stacje telefonii komórkowej w miejscowościach: Sielec Biskupi (Plus GSM), Zakrzów (PTK Center-tel), Skalbmierz;
- szereg mniejszych urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne, mogących oddziaływać w skali mikro (np. niesprawne kuchenki mikrofalowe, piece konwektorowe).

Obszar gminy znajduje się ponadto w zasięgu nadajników stacji telewizyjnych i radiowych.

Ocena.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego, wiążąc należy z bardzo szybkim w ostatnim czasie rozwojem systemów przesyłania danych i komunikacji.

Linia elektroenergetyczna o napięciu 110 kV na terenie gminy przebiega w bezpiecznych odległościach od zwartej zabudowy mieszkaniowej. Podobnie przedstawia się lokalizacja podstacji elektroenergetycznych jak i stacji telefonii komórkowej.

Instytucją wykonującą pomiary natężenia pola elektromagnetycznego emitowanego przez poszczególne źródła jest Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Stosowne badania wykonywane są w przypadku budowy i uruchamiania nowego nadajnika, jak również w przypadku zmiany parametrów jego pracy. Na podstawie badań przeprowadzonych przez WSE-E w innych rejonach województwa nie stwierdza się przekroczeń natężenia pola elektromagnetycznego w miejscach stałego pobytu ludzi, w pobliżu źródeł promieniowania.

Brak inwentaryzacji znaczących źródeł pól elektromagnetycznych, uniemożliwia dokładne określenie stopnia zagrożenia i sposobów ograniczenia ich uciążliwości

3.9. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

Charakterystyka.

Poważne awarie obejmują skutki zaistniałe w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Awarie te mogą prowadzić do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym tej kwestii jest ustawa Prawo ochrony środowiska (POŚ). Określone są tu: instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu awariom przemysłowym, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie. Zgodnie z ustawą POŚ w razie wystąpienia takiej awarii Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa.

Istotne znaczenie dla charakterystyki gminy w tym zagadnieniu ma fakt, iż na jej terenie nie ma dużych zakładów przemysłowych, a tym bardziej zakładów, które zaliczone byłyby do zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Jednak w przyszłości takie zakłady mogą powstać.

Ważnym zagrożeniem dla mieszkańców może być załadunek i transport niebezpiecznych substancji. Pojazdy przewożące te substancje powinny być odpowiednio przystosowane i systematycznie kontrolowane. Trasy przewozu powinny być tak wyznaczone, aby zapewnić maksymalne bezpieczeństwo (wyprowadzenie transportu z terenów gęsto zaludnionych oraz stref ochrony ujęć wody). Powinny też być wyznaczone i oznakowane specjalne miejsca postojowe. Wyznaczone trasy przewozu powinny być uwzględniane w planach zagospodarowania przestrzennego gminy.

W przypadku zaistnienia awarii szybkie i skuteczne usunięcie zagrożenia zależy od właściwie przeprowadzonej akcji ratowniczej. Duże znaczenia ma przy tym opracowanie planu informowania społeczeństwa o zagrożeniu oraz kształtowanie odpowiednich postaw i zachowań wśród mieszkańców powiatu.

Ocena.

Niska jakość dróg i słabe przystosowanie pasa drogowego do bezpiecznego przewozu materiałów niebezpiecznych, potencjalnie stwarzają możliwość zaistnienia w przyszłości podobnego zdarzenia. Oczywiście oprócz odpowiedniej infrastruktury drogowej, konieczny jest także dobry stan środków transportu oraz wysokie kwalifikacje kierowcy i przewoźnika.

Możliwość zajścia w przyszłości poważnej awarii na drodze powoduje, iż ważnym jest aby służby ratownicze dysponowały odpowiednim sprzętem ratowniczym i miały wypracowany schemat postępowania w takiej sytuacji. Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kazimierzy Wielkiej ma opracowany Powiatowy Plan Ratowniczy, który określa postępowanie w przypadku powstania zagrożenia w komunikacji drogowej.

Ważnym jest też stan techniczny obiektów gdzie nawet czasowo przechowuje się substancje mogące stanowić zagrożenie dla środowiska w przypadku ich niekontrolowanego wycieku (np. stacje paliw).

Koniecznym wydaje się opracowanie programu informowania społeczeństwa o poważnych awariach środowiskowych, opracowanie sposobu ewakuacji oraz podniesienie poziomu wiedzy w tym zakresie.

3.11. Edukacja ekologiczna.

Charakterystyka.

Zjawiska takie jak eksplozja demograficzna oraz konsumpcyjny model życia powodują, iż następuje stopniowa degradacja środowiska przyrodniczego. Zachodzi więc konieczność zmiany relacji między gospodarką człowieka a środowiskiem, na rzecz rozwoju zrównoważonego. Potrzeba stosowania zasady ekorozwoju powinna być szeroko rozpowszechniona wśród wszystkich grup społeczeństwa. U progu akcesji Polski do UE ważnym jest podnoszenie świadomości ekologicznej, co jest warunkiem zapewniającym naszemu krajowi właściwe miejsce w zjednoczonej Europie.

Edukacja ekologiczna jako podstawowy instrument krzewienia zasad ekorozwoju jest realizowana w oparciu o Narodową Strategię Edukacji Ekologicznej (NSEE), której programem wykonawczym ma być znajdujący się w toku opracowania Narodowy Program Edukacji Ekologicznej, wskazujący zadania edukacyjne oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Jednym z podstawowych celów NSEE jest tworzenie m.in. gminnych programów edukacji ekologicznej, ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności.

Według informacji otrzymanych z Urzędu Gminy działania w zakresie edukacji ekologicznej skierowane są głównie do dzieci i młodzieży szkolnej, w formie przedmiotów w programach szkolnych, konkursów, olimpiad. Pewne zagadnienia związane z ochroną środowiska, rolnictwem ekologicznym czy agroturystyką poruszane są w ramach szkoleń prowadzonych dla rolników przez Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Ocena.

W zakresie edukacji ekologicznej na terenie gminy dostrzega się wiele braków. Na pierwszy plan wysuwają się:

- niski poziom edukacji społeczeństwa, a zwłaszcza starszych grup społeczeństwa,
- mała wiedza społeczeństwa w zakresie problematyki ochrony środowiska i rozwiązywania problemów ekologicznych w Polsce i Unii Europejskiej (w kontekście akcesji naszego kraju),
- niewielka ilość akcji obejmujących swym zasięgiem teren całej gminy i jak największą ilość społeczeństwa,
- niedobór środków finansowych.

4. Charakterystyka rozwoju gminy Skalbmierz.

Cel główny gminy Skalbmierz według „Strategii Rozwoju...” (2000 r.) to wielofunkcyjny rozwój gminy poprzez kreowanie pozytywnego jej wizerunku na bazie istniejących. Dla osiągnięcia celu generalnego konieczna jest realizacja szeregu celów zwanymi warunkującymi:

1. Restrukturyzacja rolnictwa i poprawa kondycji ekonomicznej gospodarki;
2. Racjonalne zagospodarowanie obszaru gminy;
3. Wspomaganie zróżnicowanych form przedsiębiorczości;
4. Rozwój agroturystyki;
5. Stała poprawa infrastruktury technicznej.

4.1 Przyjęte cele operacyjne.

- I. W sferze gospodarki rynkowej i rolnictwa..
  1. Zorganizowanie inkubatora przedsiębiorczości wspierającego rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości;
  2. Zorganizowanie wspólnego systemu marketingowego dla potencjalnych inwestorów;
  3. Opracowanie koncepcji i uruchomienie systemu lokalnego informacji rynkowej i informacji o warunkach inwestowania w gminie;
  4. Kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje;
  5. Tworzenie zrzeszeń marketingowych producentów rolnych z działów specjalnych rolnictwa;
  6. Tworzenie systemów marketingowych dla rozwoju przedsiębiorczości obsługi technicznej rolnictwa;
  7. Szeroko pojęte szkolnictwo dla wdrażania nowych działów produkcji rolnej;
- II. Infrastruktura techniczna i komunikacja.
  1. Skanalizowanie terenu całej gminy - zgodnie z opracowaną koncepcją;
  2. Gazyfikacja gminy;
  3. Usprawnienie gospodarki odpadami z coraz większym udziałem gospodarczego ich wykorzystania;
  4. Modernizacja sieci elektroenergetycznej w zakresie średnich i niskich napięć ze stacjami transformatorowymi;
  5. modernizacja dróg (w tym poprawa parametrów geometrycznych i technicznych), z uwzględnieniem dróg dojazdowych do pól;
  6. budowa ciągów rowerowych i pieszych poza pasami jezdni w miejscach o nasilonym natężeniu ruchu;
- III. Środowisko przyrodnicze.
  1. Edukacja ekologiczna;
  2. Ochrona walorów przyrodniczych
  3. Zadrzewienia śródpolne
  4. Wykonanie zbiornika retencyjno-rekreacyjnego;
- IV. Turystyka.
  1. Podnoszenie walorów turystycznych i udostępnienie ich dla ruchu turystycznego;
  2. Rozwój agroturystyki;
  3. Promocja walorów gminy;
- V. Sfera społeczna.
  1. Wzrost podaży miejsc pracy i kształcenie w zakresie podejmowania przedsiębiorczości;
  2. Tworzenie bazy społecznej (wszelkiego rodzaju podstawowego szczególnie w terenie wiejskim.
  2. Rozwój i podnoszenie poziomu szkolnictwa gimnazjalnego i średniego.
  3. Stworzenie warunków dla rozwoju szkolnictwa wyższego na terenie gminy.
  3. Stworzenie systemu szkolenia i doradztwa zawodowego na terenie gminy. Doradztwo zawodowe w zakresie inicjowania przedsiębiorczości i agroturystyki. Ułatwienie dostępu do informacji i doświadczeń pochodzących z krajów UE.

4.2 Proponowane zadania i programy wieloletnie na terenie gminy.

- I. Usprawnienie gospodarki rynkowej.
  1. Tworzenie lokalnych organizacji przedsiębiorców, producentów rolnych oraz lokalnych systemów marketingowych w zakresie dominujących funkcji gospodarki rynkowej, np. marketing w produkcji rolnej, turystyce, usługach;
  2. Tworzenie lokalnych funduszy na użytek wspomaganie organizacji przedsiębiorców i producentów rolnych działających non profit;
  3. Tworzenie sieci punktów kontaktowo-informacyjnych o infrastrukturze ekonomicznej na użytek wszelkich uczestników rynku;
- II. Sfera rolnictwa.
  1. Program porządkowania gruntów pozostających w użytkowaniu rolniczym, z wydzieleniem gruntów mało przydatnych dla rolnictwa w obecnych, realnych warunkach rynkowych z możliwością ich zalesienia;
  2. Program utworzenia zrzeszenia marketingowego producentów rolnych, uczestniczących w sposób zorganizowany na rynku giełdowym;
  3. Program organizacji pośrednictwa w obrocie rynkowym gruntami rolnymi i budowlanymi;
  4. Program organizacji kompleksowej technicznej i organizacyjnej obsługi rolnictwa;

III. Infrastruktura techniczna i komunikacja.

1. Program budowy sieci gazowych;
2. Program kanalizacji;
3. Program modernizacji sieci i urządzeń elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia;
4. Program racjonalnego wykorzystania odpadów;
5. Program modernizacji dróg;
6. Program budowy ciągów rowerowych i pieszych przy trasach o dużym natężeniu ruchu;

IV. Turystyka.

1. Program organizacji turystyki na terenie gminy;
2. Program udostępniania walorów przyrodniczych poprzez tworzenie szlaków i ścieżek turystycznych;
3. Program promocji i informacji turystycznej gminy;

V. Środowisko przyrodnicze.

1. Kompleksowy program ochrony drobniejszych i rozproszonych walorów oraz zasobów środowiska przyrodniczego;
2. Program zadrzewień śródpolnych
3. Budowa zbiornika retencyjno-rekreacyjnego;

VI. Sfera społeczna.

4. Program rozwoju działalności kulturalnej;
5. Program rewaloryzacji obiektów oświaty
6. Program tworzenia urządzeń sportowych i rekreacyjnych, miejsc imprez kulturalnych.

4.3. Szanse i ograniczenia rozwoju miasta i gminy w kontekście ochrony środowiska.

Gmina Skalmierz jest typową gminą rolniczą. Na obszarze gminy występują gleby o dużych walorach przyrodniczych i gospodarczych, przydatnych do produkcji rolniczej. Wykształcenie rolników oraz wysoki poziom rolnictwa sprzyjać będzie rozwojowi tej działalności w obrębie gminy.

Dość ważnym atutem gminy jest czyste, mało zmienione środowisko i brak większych zakładów przemysłowych, stwarzających zagrożenie dla jakości środowiska. Sprzyja to również rozwojowi rolnictwa ekologicznego i gospodarstw agroturystycznych. Na terenie gminy istnieją rezerwy terenów i bazy lokalowej dla rozwoju różnych funkcji, w tym w szczególności dla rozwoju skupu i przetwórstwa płodów rolnych

Również władze samorządowe są gotowe do podejmowania inicjatyw prorozwojowych i partnerskiej współpracy z sąsiednimi gminami.

Słabą stroną gminy jest niski stopień skanalizowania gminy, brak uregulowanej gospodarki odpadami oraz niedostateczny stan techniczny dróg.

5. Priorytety i cele ekologiczne.

Analiza stanu środowiska przyrodniczego oraz założeń przyjętych w wojewódzkim (lit. - w) i powiatowym (lit. - p) programie ochrony środowiska nasuwa szereg wniosków co do projektów i przedsięwzięć, które powinny być podjęte do realizacji przez władze gminy.

Główne elementy ochrony środowiska	Podstawowe zadania	Obszary działań priorytetowych
Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody	Podjęcie działań w celu objęcia ochroną najcenniejszych obiektów i obszarów; (w)	Obszar gminy
	Podjęcie działań w celu: zachowania naturalnych zbiorników retencyjnych: terenów podmokłych, torfowisk, oczek wodnych, nieuregulowanych cieków; (w)	Doliny rzeczne na obszarze gminy
	Podjęcie działań w celu: właściwego zagospodarowania dolin rzecznych, łąk, lasów, zarośli, zbiorowisk murawowych); renaturyzacja ekosystemów; (w, p)	Obszar gminy
	Zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo i zagrożonych erozją silną oraz b. silną (w,p)	Obszary preferowane do zalesień w gminnym i wojewódzkim programie zwiększenia lesistości

	Unacześnienie - określenie terenów możliwych do zalesienia w miejscowym planie zagospodarow. przestrzennego; Zalesianie nieużytków i słabych użytków rolnych (współpraca ze Starostwem i Nadleśnictwami); Promowanie zagadnień dotyczących zadrzewień i zakrzewień (w, p)	Obszar gminy

Powietrze atmosferyczne	Propagowanie wprowadzania nowych, niskoemisyjnych technologii; montaż urządzeń odpylających i redukujących emisję gazów, podłączanie obiektów mieszkalnych do istniejących, modernizowanych kotłowni (w, p)	Szczególnie obszar miasta - instalacje emitujące pyły i gazy
	Gazyfikacja gminy (p)	Obszar gminy
	Propagowanie zamiany standardowych nośników energii na ekologiczne (gaz, olej); (w, p)	Kotłownie osiedlowe, większe instalacje grzewcze w obrębie miasta, kotłownie przy szkołach
	Ograniczanie źródeł niskiej emisji(p)	Obszar gminy
	Propagowanie i pomoc przy termorenowacji budynków; (w, p)	Obszar gminy
	Propagowanie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych; (w, p)	Obszar całej gminy

Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	Wyrównanie dysproporcji pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej - budowa systemu kanalizacji spełniających standardy UE; (w, p)	Obszar gminy - tereny zabudowy skupionej
	Opracowanie niezbędnych dokumentacji warunkującej pozyskanie środków pomocowych UE dla zadań planowanych do realizacji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej; (p)	Obszar gminy
	Likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków; (w, p)	Obszar gminy
	Przywracanie dobrej jakości wód powierzchniowych; (w, p)	Rzeki, zbiorniki wodne o podstawowym znaczeniu dla zaopatrzenia w wodę i dla rozwoju turystyki
	Zwiększenie stopnia retencji wód powierzchniowych; (w, p)	Obszar gminy
	Ochrona jakości i ilości wód podziemnych, oszczędna ich eksploatacja; (w, p)	Obszar GZWP, w tym strefy ochrony zbiorników i ujęć wód
	Ograniczanie do niezbędnych ilości stosowania sztucznych nawozów i środków ochrony roślin; (w)	Obszar gminy,
	Propagowanie budowy szczelnych osadników gnilnych	Duże gospodarstwa rolne
	Propagowanie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o zabudowie rozproszonej, gdzie budowa kanalizacji i oczyszczalni jest nieuzasadnione pod względem ekonomicznym	Obszar gminy

Zasoby surowców mineralnych	Współpraca ze Starostwem przy rekultywacji terenów poeksploatacyjnych (p)	Obszar gminy
	Likwidacja nielegalnego wydobycia surowców mineralnych (współpraca ze Starostwem); (w, p)	Obszar gminy
Ochrona powierzchni ziemi i gleb	Wzmocniona ochrona i racjonalne użytkowanie gleb przydatnych dla rolnictwa z jednoczesnym zachowaniem oraz wzmocnieniem walorów ekologicznych rolniczej przestrzeni produkcyjnej; (p)	Obszar gminy
	Ochrona naturalnej rzeźby i wartości estetycznych krajobrazu	Obszar gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wydzielonych obszarów
	Zapobieganie erozji gleb - wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji wietrznej; (w, p)	Gleby o wysokiej klasie bonitacyjnej i tereny o dużych spadkach (pow. 9%)
Hałas i wibracje	Podjęcie działań ograniczających uciążliwości hałasu - obniżenie jego natężenia do poziomu gwarantowanego prawem, np. modernizacja dróg i układu sieci drogowej; (w, p)	Ważniejsze arterie komunikacyjne
	Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów szczególnie zagrożonych hałasem; (w, p)	Tereny wynikające z pomiarów tła akustycznego
Promieniowanie elektromagnetyczne	Sporządzenie rejestrów terenów zagrożonych promieniowaniem elektromagnetycznym; (w)	Obszar gminy
	Wprowadzenie do planów miejscowych zapisów, dotyczących istniejących i projektowanych obiektów promieniowania niejonizującego wraz ze wskazaniem stref II stopnia (dla obiektów gdzie jego oddziaływanie wykracza poza granicę własności terenu)	Tereny wynikające ze sporządzonego rejestru
Poważne awarie przemysłowe i drogowe	Opracowanie i aktualizacja procedury postępowania w przypadku awarii przemysłowej i drogowej, w tym programu informowania społ. o awariach i sposobu ewakuacji; (w, p)	Drogi przewozu materiałów niebezpiecznych oraz tereny do nich przyległe

Edukacja ekologiczna	Włączenie władz samorządowych w proces edukacji ekologicznej - podjęcie dialogu ze społeczeństwem; (w, p)	Obszar gminy
	Promocja gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych (p)	Obszar gminy
	Włączenie środków masowego przekazu w proces edukacji ekologicznej; (w, p)	Lokalne środki masowego przekazu
	Propagowanie metod produkcji rolnej przyjaznych środowisku, szczególnie na terenach objętych formami ochrony przyrody (w)	Obszar gminy
	Dostosowanie form edukacji ekologicznej do potrzeb różnych grup społeczeństwa; (w, p)	Obszar gminy
	Ustanawianie „patronatu” nad miejscami o szczególnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych	Obszar gminy

6. Strategia (krótkoterminowych) działań na lata 2004 - 2007.

6.1. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.

2004. - pielęgnacja i urządzenie istniejących terenów zielonych - parków, zieleńców; praca ciągła,
2004-2005 r. - wrysowanie do nowo opracowywanego miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy, miejsc do zalesienia (uzgodnienia ze Starostwem i Nadleśnictwami).

2006-2007 r. - opracowanie koncepcji wprowadzenia zadrzewień i zakrzewień na wytypowanych obszarach gminy Skalbmierz;

2006-2007 r. - zebranie danych i opracowanie koncepcji zachowanie naturalnych zbiorników retencyjnych i renaturyzacji ekosystemów.

2004-2006 r. - promocja cennych przyrodniczo walorów oraz dóbr kultury.

6.2. Powietrze atmosferyczne.

od 2004 r. - propagowanie zagadnienia termorenowacji budynków (współdziałanie ze starostwem);

od 2004 r. - propagowanie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych - energia biomasy, geotermalna, energia wód płynących, wiatru i słońca, uprawa wierzby energetycznej;

od 2004 r. - propagowanie zamiany standardowych nośników energii (węgiel, miął, koks) na bardziej ekologiczne (gaz, olej) - edukacja ekologiczna;

2004-2006 r. - likwidacja starych kotłowni węglowych w budynkach użyteczności publicznej (szt. 5 na terenie gminy) - montaż instalacji zasilanych gazem, olejem lub kotłów niskoemisyjnych;

Od 2004 r. - nawiązanie współpracy z administracją wojewódzką w zakresie kontroli i bieżącej aktualizacji jednostek gospodarczych z terenu gminy wprowadzających substancje zanieczyszczające do powietrza atmosferycznego.

2008-2010 r. - intensywne działania samorządu oraz szkół, środków masowego przekazu i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie ochrony powietrza;

6.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

2004 r. - budowa sieci kanalizacyjnej w części wsi Topola,

2004 -2005 r. - budowa sieci kanalizacyjnej w Skalbmierzu: ul. Kopernika, Pułaskiego, 1-go Maja, M. Reja, Ppo r. Brzozy, Kościuszki, Kanonijska, Mickiewicza;

2005-2006 r. - budowa sieci kanalizacyjnej w Skalbmierzu: ul. Szkolna, 5-go sierpnia, Witosa, Kępa, pl. M.C. Skłodowskiej;

2006-2007 r. - budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Sielec Kolonia;

2004-2007 r. - zachęcanie mieszkańców gminy do zakładania liczników zużycia wody.

2004-2007 r. - ochrona zasobów i jakości wód podziemnych - współpraca ze Starostwem (budowa lub modernizacja osadników gnilnych w dużych gospodarstwach rolnych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć czynnych, oszczędna eksploatacji wód podziemnych).

2004-2007 r. - propagowanie przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach zabudowy rozproszonej, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej jest nieuzasadniona ekonomicznie;

2004-2007 r. - ochrona zasobów i jakości wód powierzchniowych (współpraca z RZGW, Starostwem) - edukacja rolników w zakresie ograniczenia do niezbędnego minimum i zgodnie z okresem karencji stosowania sztucznych nawozów i środków ochrony roślin;

2004 r. - realizacja budowy zbiornika retencyjnego Skalbmierz na Nidzicy przewidzianego w „Programie małej retencji dla woj. Świętokrzyskiego”;

2004-2007 r. - odbudowa istniejących i budowa nowych odcinków wałów przeciwpowodziowych;

2004-2007 r. - uwzględnienie w nowym planie zagospodarowania przestrzennego obszarów zalewowych i respektowanie ustaleń planów przy lokalizacji nowych inwestycji;

6.4. Zasoby surowców mineralnych.

2004-2007 r. - współpraca ze Starostwem Powiatowym w sprawach związanych z eksploatacją surowców mineralnych (likwidacja nielegalnego wydobycia, dostosowanie wydobycia do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska);

2005 r. - wykonanie inwentaryzacji terenów po lokalnej eksploatacji surowców mineralnych w kontekście przeznaczenia ich do rekultywacji (współpraca ze Starostwem).

2006 r. - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych (współpraca ze Starostwem).

6.5. Ochrona powierzchni ziemi i gleb.

2004-2007 r. - ochrona obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i wykluczenie terenu ich występowania z zabudowy - szczegółowe ustalenia i lokalizacja w „Studium ...” (1999);

6.6. Hałas i wibracje.

2004-2007 r. - modernizacja dróg i układu sieci drogowej w celu zmniejszenia hałasu;

6.7. Promieniowanie elektromagnetyczne.

2004-2005 r. - sporządzenie rejestru terenów zagrożonych promieniowaniem elektromagnetycznym.

2004-2005 r. - wprowadzenie do planów miejscowych zapisów, dotyczących istniejących i projektowanych obiektów promieniowania niejonizującego wraz ze wskazaniem stref II stopnia (wykraczających poza granicę własności terenu);

6.9. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

2004 - 2007 r. - aktualizacja procedury postępowania w przypadku awarii drogowej (współdziałanie służb: Straż Pożarna, Policja, Pogotowie Ratunkowe, WIOŚ);

2004 r. - współdziałal w odpowiednim wyznaczeniu i przystosowaniu w obrębie gminy tras do przewozu substancji niebezpiecznych;

2004-2006 r. - uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego przebiegu tras przewozu substancji niebezpiecznych;

2004-2006 r. - współdziałal w opracowaniu planu informowania społeczeństwa o zagrożeniu w przypadku wystąpienia awarii drogowej;

6.10. Edukacja ekologiczna.

Od 2004 - 2005 r. nawiązanie przez Gminę ściślejszej współpracy z Urzędem Marszałkowskim w zakresie programu „Edukacja ekologiczna w województwie świętokrzyskim” oraz konkursu „Na najbardziej ekologiczną gminę województwa świętokrzyskiego”.

Począwszy od roku szkolnego 2004/2005 skoordynowanie na terenie całej gminy akcji „Obchody Międzynarodowego Dnia Ziemi” i „Sprzątanie Świata” pomiędzy szkołami szczebla podstawowego, gimnazjalnego i ponadpodstawowego (konkurs powiązany z nagrodami), jak również organizacjami o charakterze spo-

tecznym (np. LOP, ZHP) czy instytucjami. Ustanawianie przez szkoły „patronatu” nad miejscami o szczególnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych

Od 2004 - 2005 r. wprowadzenie do lokalnej prasy cyklicznych artykułów związanych z ochroną środowiska, a także prawnymi i ekonomicznymi jej aspektami.

Od 2004 r. podjęcie szerszych działań obejmujących edukację ekologiczną środowisk wiejskich, rozwoju agroturystyki, produkcji zdrowej żywności oraz współzależności celów środowiskowych i ekonomicznych.

7. Strategia (długoterminowych) działań do roku 2011 - na lata 2008-2011.

7.1. Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody.

2008-2011 r. - realizacja całości lub części koncepcji wprowadzania zadrzewień i zakrzewień na wybranych obszarach gminy.

2008-2011 r. - pielęgnacja i urządzenie istniejących terenów zielonych - parków, zieleńców, itp., dalsze zwiększanie ich powierzchni;

ochrona i renaturalizacja korytarzy i ciągów ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych;

2008-2011 - odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie walorów przyrodniczych i kulturowych bez uszczerbku dla środowiska;

2008-2011 r - zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju agroturystyki - szkolenia dla rolników w zakresie możliwości pozyskania środków finansowych, upraw ekologicznych

2008-2011 r. - utrzymanie i rozbudowa infrastruktury turystycznej, zorganizowanie punktów informacji turystycznej, promocja walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego gminy.

7.2. Powietrze atmosferyczne.

2008-2011 r. - kontynuacja likwidacji kotłowni węglowych w pozostałych obiektach użyteczności publicznej;

do roku 2011 - gazyfikacja gminy w ramach Związku Międzygminnego „Gazociąg” w Proszowicach;

2008-2011 r. - podniesienie standardu dróg i poprawa stanu nawierzchni dróg;

2008-2011 r. - ograniczanie całodobowego ruchu samochodów ciężarowych w obrębie zabudowy skupionej;

7.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa.

2008 - 2011 r. - kontynuacja budowy sieci kanalizacyjnej w pozostałych sołectwach;

2008-2011 r. - kontynuacja propagowania zakładania liczników wody.

2008-2011 r. - kontynuacja ochrony zasobów i jakości wód podziemnych - współpraca ze Starostwem (budowa lub modernizacja osadników gnilnych w dużych gospodarstwach rolnych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć czynnych, oszczędna eksploatacja wód podziemnych).

2008-2011 r. - kontynuacja ochrony zasobów i jakości wód powierzchniowych (współpraca z RZGW, Starostwem) - edukacja rolników w zakresie ograniczenia stosowania sztucznych nawozów i środków ochrony roślin.

7.4. Zasoby surowców mineralnych.

2008-2011 r. - współpraca ze Starostwem Powiatowym w sprawach związanych z eksploatacją surowców mineralnych (likwidacja nielegalnego wydobywania, dostosowanie wydobywania do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska).

7.5. Ochrona powierzchni ziemi i gleb.

2008-2009 r. - opracowanie we współdziałaniu z IUNG Puławy, WIOŚ Kielce lub Okręg. Stacją Chem.-Roln. w Kielcach inwentaryzacji terenów położonych wzdłuż dróg, w celu określenia konieczności zmiany sposobu użytkowania na nich gleb.

2010-2011 r. - podjęcie pierwszych działań mających na celu zmianę sposobu użytkowania gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie dróg.

2008-2011 r. - kontynuacja bezwzględnej ochrony obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i wykluczenie terenu ich występowania z zabudowy - szczegółowe ustalenia i lokalizacja w „Studium ...” (1999).

2008-2011 r. - ochrona terenów cennych przyrodniczo przed udostępnianiem dla działalności gospodarczej.

7.6. Hałas i wibracje.

2010 r. - opracowanie lub aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów z przekroczonym poziomem hałasu.

Do 2011 r. - uczestniczenie (np. poprzez proponowanie monitorowanych obszarów) w okresowym monitorowaniu przez WIOŚ poziomu hałasu na wybranych obszarach miasta i gminy.

7.7. Promieniowanie elektromagnetyczne.

2010 r. - wykonanie pomiarów pól elektromagnetycznych na wybranych obszarach gminy.

7.9. Poważne awarie przemysłowe i drogowe.

2011 r. - aktualizacja procedury postępowania w przypadku awarii drogowej (służby: Straż Pożarna, Policja, Pogotowie Ratunkowe, WIOŚ) - koordynacja prac.

7.10. Edukacja ekologiczna.

2008-2011 r. - podnoszenie świadomości ekologicznej wszystkich grup społeczeństwa, polegające na wykształceniu nawyków wdrażania zrównoważonego rozwoju, dbałości o stan środowiska i oszczędnego korzystania z jego zasobów (współpraca z Urzędem Marszałkowskim, szkołami, itd.).

2008-2009 r. - stworzenie powszechnego dostępu do informacji dotyczących problematyki ochrony środowiska (witryny internetowe, broszury, publikacje).

2008 i 2011 r. - przeprowadzenie ankietowych badań opinii publicznej, pozwalających ocenić stan wiedzy i potrzeb ekologicznych społeczeństwa.

8. Zarządzanie środowiskiem i monitoring jego stanu.

8.1. Struktura zarządzania środowiskiem.

Struktura organizacyjna ochrony środowiska funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Struktura ta nie ma charakteru ściśle hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Na poziomie gminy (miasta) wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Rozpatrują oni sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy.
- W imieniu burmistrza miasta i gminy Skalbierz zadania ochrony środowiska wykonuje głównie Wydział Zagospodarowania Przestrzennego, Gospodarki Mieniem, Rolnictwa i Ochrony Środowiska;
- Na poziomie powiatu - starosta. Wydaje decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko (spis decyzji poniżej), sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej;
  - Na poziomie województwa - wojewoda. Wydaje decyzje analogiczne do starosty, ale w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających obligatoryjnie raportu o oddziaływaniu na środowisko, obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa, nadzoru nad lasami prywatnymi;
  - Marszałek Województwa - zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także

- bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych, uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa i program ochrony środowiska, sprawuje kontrolę nad WFOŚiGW;
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska - wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska;
  - Na szczeblu krajowym - Minister Środowiska. Odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw z zakresu ochrony środowiska i rozporządzeń wykonawczych.

Nowy podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania decyzji. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

8.2. Monitoring jakości środowiska.

Obecnie w województwie świętokrzyskim monitoring jakości środowiska prowadzony jest w ramach sieci punktów krajowych i regionalnych. Badania jakości wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza, gleb, hałasu oraz stanu gospodarki odpadami, a także ochrony przyrody prowadzone są pod koordynacją Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach.

Należy podjąć działania w celu utworzenia na terenie gminy większej liczby punktów, w których byłyby prowadzone pomiary stanu środowiska. Obecnie na terenie gminy znajduje się 1 punkt (sieci regionalnej) monitoringu wód podziemnych w Skalbmierzu.

W celu przybliżenia mieszkańcom gminy informacji dotyczących jakości środowiska, w którym oni żyją należałoby w perspektywie 2 lat utworzyć stronę tematyczną w internecie oraz przybliżyć te zagadnienia na łamach prasy. Informacje te powinny ponadto obejmować bazę danych o obiektach korzystających ze środowiska i wpływających na nie, bazę danych o projektach dotyczących ochrony środowiska.

9. Realizacja „Programu...”.

9.1. Szacunkowe koszty realizacji „Programu...”.

Oszacowanie kosztów większości działań jest niezwykle trudnym zadaniem ze względu na złożony system finansowania oraz niedobór informacji umożliwiających dokładną wycenę kosztów. Brak jest też dokładnych danych o wszystkich wydatkach poniesionych dotychczas przez różne instytucje finansujące (fundusze, inwestorzy prywatni, władze wszystkich szczebli, banki).

Poniżej przedstawiono listę najważniejszych przedsięwzięć proekologicznych, która ma charakter otwarty. Dopuszcza się realizację innych inwestycji nie wskazanych w poniższej tabeli, ale mieszczących się w ramach ogólnych kierunków działań nakreślonych w „Programie ...”. Będzie ona sukcesywnie korygowana i uzupełniana w miarę napływu informacji w wyniku monitoringu realizacji „Programu ...”.

Przedstawiona poniżej lista w głównej mierze wymienia przedsięwzięcia przewidziane do realizacji przez gminę i wytyczone w Programie ochrony środowiska dla powiatu.

Lata 2004-2007.

Grupa działań	Przewidywany zakres działań / okres trwania działań	Szacunkowe koszty wdrożenia
Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody	(2004-2005) - wrysowanie do nowo opracowywanego miejscowego planu ogólnego zagospodarowania gminy miejsc do zalesienia / jednorazowe	w ramach kosztów opracowania „Miejscowego planu...”
	(2004-2007) współpraca ze Starostwem i Nadleśnictwem w kwestii zalesień (2 ha) / wieloletnie	Zadania w ramach urzędu
	(2006-2007) opracowanie koncepcji wprowadzania zadrzewień i zakrzewień na wytypowanych obszarach gminy / jednorazowe	12 000

Powietrze atmosferyczne	Likwidacja 5 starych kotłowni opalanych węglem w Skalbmierzu /okres 2004-2006/	nieokreślone
	(2005-2007) Gazyfikacja gminy / wieloletnie	nieokreślone
	(2004-2007) propagowania wykorzystywania energii odnawialnych (współdz. ze Starostwem) oraz wykorzystania oleju jako nośnika energii / wieloletnie	6 000

Gospodarka odpadami	Działania z zakresu gospodarki odpadami zawarte są w „Planie gospodarki odpadami dla gminy Skalbmierz	

Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	(2004-2006) / Budowa kanalizacji w m. Skalbmierz liczba przyłączy 80 i dł 2 km	1 050 000 zł
	(2004-2005) Budowa zbiornika retencyjno-rekreacyjnego Skalbmierz”	4 000 000
	(2004) kanalizacja części wsi Topola (2004-2005) kanalizacja ul. Kopernika, Pułaskiego, 1-go Maja M. Reja, Brzozy, Kościuszki, Kanonijskiej, Mickiewicza w Skalbmierzu (2005-2006) kanalizacja ul. Szkolnej, 5-go sierpnia, Witosa, Kępy, Skłodowskiej w Skalbmierzu	8 000 000
	(2006-2007) kanalizacja wsi Sielec Kolonia	nieokreślone
	(2004-2007) ochrona zasobów i jakości wód podziemnych - współpraca ze starostwem (likwidacja nieczynnych i rzadko używanych studni przydomowych w gospodarstwach zwodociągowanych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć czynnych, oszczędna eksploatacji wód podziemnych) / wieloletnie	25 000
	(2004-2007) ochrona zasobów i jakości wód powierzchniowych (współpraca z RZGW, Starostwem) – ochrona źródłiskowych odcinków rzek (zakaz poboru wód, zakaz zrzutu ścieków), edukacja rolników w zakresie ograniczenia do niezbędnego minimum stosowania sztucznych nawozów i środków ochrony roślin/ wieloletnie	25 000

Zasoby surowców mineralnych	(2004-2007) współpraca ze Starostwem w sprawach związanych z eksploatacją surowców mineralnych (likwidacja nielegalnego wydobycia, dostosowanie wydobycia do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska) / wieloletnie	4 000

Ochrona powierzchni ziemi i gleb	(2004-2007) ochrona obiektów archeologicznych i zabytkowych – ustalenia w „Studium...” (1999); ochrona terenów cennych przyrodniczo przed udostępnianiem dla działalności gospodarczej / wieloletnie	koszty w ramach działalności urzędu
	(2006-2007) Ochrona gleb zgodnie z powiatowym programem ochrony gleb przed erozją i zakwaszeniem / wieloletnie	w zależności od założeń programu

Hałas i wibracje	(2004-2007) Budowa obwodnicy dla Skalbmierza / zadanie wieloletnie	nieokreślone

Promieniowanie elektromagnetyczne	(2004-2005) sporządzenie rejestru terenów zagrożonych promieniowaniem elektromagnetycznym / jednorazowe	10 000
	(2004-2005) wprowadzenie do planów zagospod. zapisów, dotyczących istniejących i projektowanych obiektów promieniowania niejonizującego wraz ze wskazaniem stref II stopnia / jednorazowe	w ramach kosztów opracowania „Miejscowego planu...”

Poważne awarie przemysłowe i drogowe	(2007) koordynacja prac nad weryfikacją i aktualizacją procedury postępowania w przypadku awarii drogowej / jednorazowe	4 0000

Edukacja ekologiczna	(2004-2007) szkolenia w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, ekologizacji otoczenia oraz kształtowania postaw proekologicznych / wieloletnie	9 zł x ilość uczestników x ilość godzin
	Udział w tworzeniu portalu internetowego zawierającego informacje o środowisku i jego ochronie / wieloletnie	w zależności od możliwości finansowych
	(2004-2007) wprowadzenie tematyki ekologii do prasy lokalnej / wieloletnie	
	(2004-2007) Organizacja imprez masowych, rozwijających świadomość ekologiczną / wieloletnie	Jednodniowa impreza 6 000 - 9 000

Lata 2008-2011.

Grupa działań	Przewidywany zakres działań / okres trwania działań	Szacunkowe koszty wdrożenia
Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody	(2008-2011) realizacja całości lub części koncepcji wprowadzania zadrzewień i zakrzewień na wybranych obszarach gminy / wieloletnie	25 000
	(2008-2011) dalsza współpraca ze Starostwem i Nadleśnictwami w kwestii zalesień (2 ha) / wieloletnie	Praca w ramach urzędu

Powietrze atmosferyczne	(2008-2011) kontynuacja propagowania wykorzystywania energii odnawialnych (współdziałanie ze Starostwem) oraz wykorzystania oleju jako nośnika energii / wieloletnie	6 000
	(2008-2011) gazyfikacja gminy / wieloletnie	nieokreślone
	(2008-2011) Budowa obwodnicy dla Skalbmierza / zadanie wieloletnie	nieokreślone

	(2008-2011) wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieskanalizowanych z uwagi na małą gęstość zaludnienia / wieloletnie	zależne od ilości oczyszczalni

Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	(2008-2011) likwidacja niezorganizowanych zrzutów ścieków na obszarach skanalizowanych (współpraca z Policją, Starostwem) / wieloletnie	25 000
	(2008-2011) kontynuacja ochrony zasobów i jakości wód podziemnych - współpraca ze Starostwem (likwidacja nieczynnych i rzadko używanych studni przydomowych w gospodarstwach zwodociągowanych, kontrola właściwej eksploatacji ujęć czynnych, oszczędna eksploatacji wód podziemnych) / wieloletnie	25 000
	(2008-2011) kontynuacja ochrony zasobów i jakości wód powierzchniowych (współpraca z RZGW, Starostwem) - ochrona źródłiskowych odcinków rzek (zakaz poboru wód, zakaz zrzutu ścieków), edukacja rolników w zakresie ograniczenia do niezbędnego minimum i zgodnie z okresem karencji stosowania sztucznych nawozów i środków ochrony roślin / wieloletnie	25 000
Zasoby surowców mineralnych	(2008-2011) współpraca ze Starostwem w sprawach związanych z eksploatacją surowców mineralnych (likwidacja nielegalnego wydobycia, dostosowanie wydobycia do obowiązujących przepisów i wymagań ochrony środowiska) / wieloletnie	5 000
Ochrona powierzchni ziemi i gleb	(2008-2011) kontynuacja ochrony gleb zgodnie z powiatowym programem ochrony gleb przed erozją i zakwaszeniem / wieloletnie	koszty w ramach działalności urzędu
	(2008-2011) kontynuacja bezwzględnej ochrony obiektów archeologicznych i ochrona zabytkowych ustalenia w „Studium...” (1999); ochrona terenów cennych przyrodniczo przed udostępnianiem dla działalności gospodarczej; ochrona rzeźby i krajobrazu / wieloletnie	
Hałas i wibracje	(2004-2007) Budowa obwodnicy dla Skalbmierza / zadanie wieloletnie	nieokreślone
Poważne awarie przemysłowe i drogowe	(2011) koordynacja prac nad weryfikacją i aktualizacją procedury postępowania w przypadku awarii drogowej / jednorazowe	4 000
Edukacja ekologiczna	(2008-20011) kontynuacja szkoleń w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, ekologizacji otoczenia oraz kształtowania postaw proekologicznych (współdziałanie ze Starostwem)/ wieloletnie	9 zł x ilość uczestników x ilość godzin
	(208-2011) kontynuacja organizowania imprez masowych, rozwijających świadomość ekologiczną (współdziałanie ze Starostwem) / wieloletnie	Jednodniowa impreza 6 000 - 9 000

	(2008-2011) stworzenie powszechnego dostępu do informacji dotyczących problematyki ochrony środowiska (prasa lokalna, witryny internetowe, broszury, publikacje) / wieloletnie	20 000

Plany inwestycyjne gminy w zakresie budowy kanalizacji zostały uwzględnione i wchodzi w skład projektu do finansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF). W wojewódzkiej bazie projektów planowanych do realizacji na lata 2004–2006 znalazł się projekt: „Budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnych, wodociągowych i oczyszczalni ścieków na terenie gmin Kazimierza Wielka i Skalbmierz” (zgłoszony przez Międzygminny Związek Komunalny „Nidzica”). Zagadnienie to wymaga jeszcze uszczegółowienia.

9.2. Źródła i struktura finansowania.

Pełne wdrażanie „Programu...” będzie możliwe po stworzeniu sprawnego systemu jego finansowania. Podstawowymi źródłami finansowania zadań proekologicznych będą: środki własne inwestorów (budżet gminy, podmioty gospodarcze), środki pochodzące z dotacji i programów pomocowych - krajowych (NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW) i zagranicznych (środki poakcesyjne UE), wsparcie fundacji, osób prywatnych, firm. Źródłem finansowania przedsięwzięć ekologicznych mogą być też kredyty udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska z dopłatami do oprocentowania przez fundusze ochrony środowiska, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne, kredyty międzynarodowych instytucji finansowych np. Banku Światowego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej funkcjonują obecnie na czterech poziomach administracji: Narodowy, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Gromadzą one wpływy z opłat uiszczanych przez podmioty gospodarcze za korzystanie ze środowiska, administracyjnych kar pieniężnych nakładanych za przekraczanie wymogów ochrony środowiska oraz wpływy z opłat produktowych i in.

Zasadniczym celem NFOŚiGW jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w dziedzinie: ochrony wód, gospodarki wodnej, ochrony powietrza, ochrony powierzchni ziemi, leśnictwa, ochrony przyrody i krajobrazu, geologii, górnictwa, edukacji ekologicznej. Rolą WFOŚiGW jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym podejmowanych także dla poprawy jakości środowiska w poszczególnych jego komponentach. Narodowy i Wojewódzki FOŚiGW udzielają pomocy w postaci dotacji i niskoprocentowych pożyczek, które mogą być umarżane do 50 %. Powiatowy i Gminny FOŚiGW służy dofinansowaniem przedsięwzięć o charakterze proekologicznym służących społeczeństwu powiatu i gminy (ustawa POŚ określa szczegółowo na jakie cele mogą być one przeznaczane).

Istotne znaczenie w udzielaniu wsparcia finansowego w formie dotacji lub pożyczek ma Fundacja „Ekofundusz”. Dofinansowywane są przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska, które mają istotne znaczenie w skali regionu, czy kraju oraz takie, które wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe przez społeczność europejską, a nawet światową.

Priorytetowe kierunki pomocy finansowej „Ekofunduszu” dotyczą następujących dziedzin:

- ochrona powietrza (ograniczenie emisji i transgranicznego transportu SO₂ i NO_x z elektrowni i elektrociepłowni, eliminacja niskich źródeł emisji, szczególnie na terenie uzdrowisk, w parkach narodowych, na terenach miejskich o ponadnormatywnym zanieczyszczeniu atmosfery);
- ochrona wód (ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku (budowa oczyszczalni ścieków pasie nadmorskim oraz w dorzeczu dolnej Wisły i Odry), zmniejszenie spływu zanieczyszczeń obszarowych, ochrona zasobów wody pitnej, ochrona GZWP przed infiltracją zanieczyszczonych wód powierzchniowych);
- ochrona klimatu (ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatyczne, oszczędność energii i poprawa efektywności jej wykorzystania, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii);
- ochrona różnorodności biologicznej (ochrona lub renaturyzacja ekosystemów najcenniejszych przyrodniczo oraz ochrona gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem);
- gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych (tworzenie kompleksowych systemów gospodarki odpadami obsługujących 50–250 tys. mieszk., eliminacja powstawania odpadów niebezpiecznych w przemyśle, likwidacja składowisk odpadów, rekultywacja gleb zanieczyszczonych odpadami niebezpiecznymi).

We wszystkich pięciu sektorach dotację EkoFunduszu uzyskać mogą tylko te projekty, które wykazują się wysoką efektywnością, tj. korzystnym stosunkiem efektów ekologicznych do kosztów.

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej.

Będąc członkiem UE Polska może korzystać z Funduszy Strukturalnych na inwestycje w ochronie środowiska. Dotyczyło to będzie możliwości finansowania przedsięwzięć z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - ERDF (Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego - inwestycje w skali regionalnej i lokalnej) oraz Funduszu Spójności.

Ramy przedsięwzięć inwestycyjnych finansowanych z funduszy strukturalnych określa Narodowy Plan Rozwoju (na lata 2004-2006). Plan ten będzie służył jako podstawa negocjowania przez Polskę Podstaw Wsparcia Wspólnoty, dokumentu określającego kierunki i wysokość wsparcia ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych oraz jako podstawa interwencji z Funduszu Spójności.

ERDF wspiera m.in. inwestycje infrastrukturalne w zakresie gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, rekultywacji zdegradowanych terenów. Łącznie na program operacyjny w latach 2004-2006 przeznaczone będzie 6,65 mld euro, a ze środków publicznych 129 mln euro. Równolegle z realizacją ERDF realizowane będą duże projekty inwestycyjne współfinansowane z Funduszu Spójności. Środki pochodzące z tego funduszu nie będą przekazywane na działania wykonywane w ramach programów operacyjnych, ale będą ze sobą powiązane. Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie realizacji zadań inwestycyjnych celów publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej.

Priorytetem strategii Funduszu Spójności jest poprawa jakości wód powierzchniowych i zwiększenie dostępności dobrej wody do picia. Ponadto za istotne uważa się ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, racjonalizację gospodarki odpadami, rekultywację obszarów przemysłowych, a także wsparcie dla leśnictwa i ochrony przyrody. Podstawowym kryterium akceptacji zadania jest wartość przedsięwzięcia, która musi przekraczać 10 mln euro oraz gotowość dokumentacyjna. Wielkość wsparcia może stanowić max 85% całkowitych kosztów, pozostałe - co najmniej 15%, pochodzi z budżetu państwa lub z innego niezależnego źródła. Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie i zarządzanie Funduszem jest Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, a koordynatorem Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej za pośrednictwem Wojewódzkich Funduszy na finansowanie projektów związanych z ich realizacją przewiduje się łącznie sumę 2 mld euro. Odbiorcami pomocy z Funduszu Spójności będzie przede wszystkim Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wraz z funduszami wojewódzkimi, Lasy Państwowe i ich regionalne dyrekcje oraz samorządy.

Banki

Ważne miejsce na rynku finansowania inwestycji proekologicznych odgrywają banki, które coraz częściej rozszerzają swoją ofertę o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne. Szczególne miejsce mają tu także międzynarodowe instytucje finansowe, a zwłaszcza Bank Światowy i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

Struktura finansowania.

Wyliczenia przeprowadzone w „Programie ochrony środowiska dla woj. świętokrzyskiego” wskazują, iż ciągu kilku najbliższych lat (3-4) struktura finansowania inwestycji i zadań z zakresu ochrony środowiska będzie wyglądała następująco:

inwestycja	100 %
w tym udział:	
budżet gminy	ok. 10 %,
środki własne inwestorów i kredyty bankowe	ok. 13 %,
NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW	ok. 28 %,
fundusze UE	ok. 47 %,
budżet państwa	ok. 2 %.

Z dużym prawdopodobieństwem można jednak stwierdzić, iż struktura finansowania „Programu...” nie zmieni się zasadniczo również w ciągu najbliższych 10 lat.

Nasuwa się więc oczywisty wniosek, iż wszelkie działania gminy w zakresie finansowania wszelkich przedsięwzięć muszą być planowane ściśle i z dalekim wyprzedzeniem czasowym. Środki własne ewentualnie w połączeniu ze środkami uzyskanymi z kredytów, mogą pokryć jedynie realizację niewielkich zadań. Konieczne jest więc zabezpieczenie realizacji większych zadań poprzez pozyskanie dotacji.

9.3. Wdrażanie i monitoring „Programu...”.

Bezpośrednią odpowiedzialność za wdrażanie programu ponosi Burmistrz i działający z jego upoważnienia dyrektorzy wydziałów oraz jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta i Gminy Skalbierz.

Realizacja szeregu zadań wymaga współdziałania władz miasta i gminy, administracji samorządowej szczebla powiatowego i wojewódzkiego, przedsiębiorców. Wymaga także szerokiego wsparcia społecznego, w tym organizacji ekologicznych. Uczestnikiem realizacji „Programu...” będą także: administracja specjalna - zajmująca się kontrolą przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, prowadząca monitoring jego stanu oraz administrująca poszczególnymi komponentami środowiska (Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych) oraz jednostki dysponujące celowymi środkami finansowymi (np. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa).

W realizacji ważniejszych przedsięwzięć wsparcia należy szukać także wśród parlamentarzystów i radnych samorządu wojewódzkiego pochodzących z rejonu Skalbierza.. Realizacja wielu zadań będzie wymagała opracowania szczegółowych projektów. Konieczne jest także uzgadnianie przedsięwzięć, najlepiej w okresie styczeń - marzec danego roku, tak aby ustalić plan realizacji przedsięwzięć na rok następny, aby móc najpóźniej w kwietniu wystąpić z wnioskami wstępnymi o wsparcie finansowe ze środków WFOŚiGW. Realizacja niektórych zadań winny być wspierana także z NFOŚiGW oraz funduszy Unii Europejskiej.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska szczegółowe informacje o realizacji „Programu...”, Burmistrz będzie przedkładał Zarządowi Gminy co 2 lata – pierwszy raz do końca III-ego kwartału 2006 roku, a dalej odpowiednio 2008, 2010 r. itd. Będzie wówczas także możliwość zmian w zapisach gdyż cele i zadania „Programu...” mogą i będą ulegać zmianie, wraz za zmieniającą się sytuacją prawną, społeczną, gospodarczą czy stanem środowiska.

Z upoważnienia Burmistrza za przygotowanie odpowiednich materiałów odpowiedzialny jest Naczelnik Wydziału Zagospodarowania Przestrzennego, Gospodarki Mieniem, Rolnictwa i Ochrony Środowiska wraz z Kierownikiem Zespołu Rolnictwa i Ochrony Środowiska.

Szczególnie trudny w realizacji zadań „Programu...” będzie rok 2004, kiedy to zadania te wejdą do realizacji już po zatwierdzeniu budżetu. Informacje o planowanych wydatkach na ochronę środowiska winny być przedstawiane społeczeństwu gminy za pośrednictwem internetu i lokalnej prasy.

Program ochrony środowiska winien zostać rozpowszechniony wśród społeczeństwa gminy poprzez jego publikację na stronie internetowej UMiG Skalbierz (w całości), oraz na łamach lokalnej prasy (w skrócie).

Jednym z elementów procesu wdrażania „Programu...” jest jego monitorowanie, polegające na ciągłej obserwacji i kontroli realizacji jego zadań. Monitoring taki powinny sprawować odpowiedzialne służby podległe Burmistrzowi oraz równoległe organizacje społeczne. Możliwe jest tu współdziałanie obu podmiotów. Organizacje społeczne prowadzące monitoring winny wobec tego uczestniczyć także w sprawozdaniach o realizacji „Programu...”, które Burmistrz będzie składał przed Radą Gminy.

Ważny jest dobór odpowiednich wskaźników monitorujących postępy wdrażania „Programu...”. Przykłady takich wskaźników dla poszczególnych dziedzin przedstawiono poniżej.

Środowisko przyrodnicze i ochrona przyrody:

- Powierzchnia gruntów zalesionych w poszczególnych latach,
- Wskaźnik lesistości,
- Powierzchnia zadrzewień i zakrzewień,
- Liczba pożarów i zniszczeń/uszkodzeń elementów środowiska,

Powietrze atmosferyczne:

- Liczba kotłowni ekologicznych, liczba zmodernizowanych kotłowni,
- Tempo zmniejszania się udziału gospodarstw korzystających z palenisk węglowych,
- Liczba gospodarstw (mieszkańców) stosujących urządzenia lub systemy energooszczędne,

Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa:

- Jakość wód podziemnych i powierzchniowych,
- Długość sieci kanalizacyjnej, ilość gospodarstw przyłączonych do kanalizacji,
- stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej,
- Liczba źródeł punktowych odprowadzania ścieków,
- Ilość zbiorników retencyjnych.

Ochrona powierzchni ziemi i gleb:

- Udział powierzchni terenów o glebach przydatnych do produkcji zdrowej żywności,

- Powierzchnia terenów poddanych zabiegom agrotechnicznym i pracom rekultywacyjnym.
- powierzchnia gleb ściśle chronionych wyłączona z produkcji rolnej (ha).

Promieniowanie elektromagnetyczne:

- Ilość instalacji emitujących pola elektromagnetyczne o znaczących parametrach.

Poważne awarie przemysłowe i drogowe:

- Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej

Edukacja ekologiczna:

- Liczba i nakład publikacji promujących walory przyrodnicze gminy oraz dotyczących ochrony środowiska,
- Liczba zorganizowanych szkoleń i programów edukacyjnych i ich uczestników,
- Ilość interwencji środowiskowych zgłaszanych przez mieszkańców,
- Liczba szkół uczestniczących w konkursach związanych z ochroną środowiska,
- Liczba działań wspólnych z organizacjami ekologicznymi,
- Liczba gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.

Szczególnie ważnym dla oceny wdrażania „Programu...” jest monitoring stanu środowiska prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, będącego systemem pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji. Odniesieniem winien być stan środowiska na koniec 2002 i 2003 roku przedstawiany przez WIOŚ Kielce.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań przedstawionych w „Programie ...” będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych. Uzyskane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm środowiskowych, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą stopień zaawansowania realizacji „Programu ...” i umożliwić dokonywanie na bieżąco niezbędnych korekt w tym dokumencie.

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

W opracowaniu przedstawiono stan środowiska przyrodniczego na terenie gminy Skalbmierz, dokonano jego oceny (porównanie z istniejącymi wymogami-przepisami) i na tej podstawie zaprojektowano szereg działań niezbędnych do przeprowadzenia w gminie.

Istotnym elementem całości rozważań był także fakt, iż gmina Skalbmierz jest gminą typowo rolniczą, a jej dalszy rozwój oparty ma być na rozwoju działalności rolniczej, a zwłaszcza produkcja żywności ekologicznej i rozwój gospodarstw agroturystycznych.. Pewne kwestie w zakresie ochrony środowiska określają także położenie gminy, zagadnienia związane z wodami powierzchniowymi podziemnymi, budową geologiczną jej obszaru oraz klimatem.

Dane dotyczące gminy pochodzą z: Urzędu Miasta i Gminy, serwisu internetowego miasta oraz opracowań archiwalnych. Niektóre z informacji zweryfikowano w terenie.

Należy podkreślić, iż stan środowiska na omawianym terenie jest zadowalający, choć można wyróżnić kilka obszarów gdzie wyraźnie widać opóźnienia w kwestii wspierania jego ochrony. Do obszarów tych należą:

- gospodarka wodno-ściekowa - konieczność szybszego rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- ochrona przed hałasem i wibracjami związanymi z całodobowym ruchem samochodów ciężarowych - ograniczanie terenów będących w zasięgu nadmiernego poziomu hałasu,
- edukacja ekologiczna, która wprawdzie nie przekłada się natychmiast na stan środowiska naturalnego, lecz jest działaniem niezbędnym, którego „owoce” będzie można zbierać w przyszłości.

W opracowaniu określono działania krótko- i długoterminowe w podziale na lata 2004-2007 oraz 2008-2011.

Realizacja zaproponowanych działań wiąże się z koniecznością wydatkowania niekiedy znacznych środków finansowych. W związku z tym, w jednym z rozdziałów przedstawiono przybliżony preliminarz środków niezbędnych dla realizacji tych działań. Preliminarz ten będzie pomocny dla władz gminy przy konstruowaniu budżetu gminy.

Należy podkreślić, iż w miarę upływu czasu pewnej korekcie (zmianie) będą ulegać działania, a wraz z nimi środki przewidziane do ich realizacji.

Realizacja programu pozostaje w zakresie Rady Miasta i Gminy oraz Burmistrza, który co 2 lata ma jej przedkładać sprawozdanie z realizacji przedmiotowego programu.

11. Spis literatury i wykorzystanych materiałów.

- ANKIETA dotycząca zagadnień związanych z ochroną środowiska na terenie miasta i gminy Skalbmierz (dane UMiG), 2004.
- MATERIAŁY informacyjne UMiG ze stron internetowych <http://www.skalbmierz.w.pl>.

- PROGRAM ochrony środowiska oraz tworzenia warunków zrównoważonego rozwoju województwa świętokrzyskiego, 2001. Zarząd Woj. Świętokrzyskiego, Urząd Marszałkowski Woj. Świętokrzyskiego.
- PLAN gospodarki odpadami dla gminy Skalbierz, 2003 r.. PNT Ekoterra Sp. z o.o..
- PROGRAM ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego, 2003. Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego
- PROGRAM ochrony środowiska dla Powiatu Kazimierza Wielka, 2003. Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego
- PROGRAM rozwoju turystyki w województwie świętokrzyskim do 2004 roku. Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, 2001.
- ROCZNIK statystyczny województwa świętokrzyskiego, 2002. Urząd Stat. w Kielcach.
- STAN środowiska w województwie świętokrzyskim w roku 2000. Raport. 2001. Insp. Ochr. Środow., Wydz. Środow. i Roln. Święt. Urzędu Woj. w Kielcach. Bibliot. Monit. Środow., Kielce.
- STAN środowiska w województwie świętokrzyskim w roku 2001. Raport. 2002. Insp. Ochr. Środow., Wydz. Środow. i Roln. Święt. Urzędu Woj. w Kielcach. Bibliot. Monit. Środow., Kielce.
- STRATEGIA rozwoju miasta i gminy Skalbierz 2000. Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach.
- STUDIUM Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Skalbierz, 1999r. Biuro Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego z siedzibą w Kielcach.
- WYNIKI oceny jakości powietrza i klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim w roku 2002. WIOŚ, Kielce, 2003.
- USTAWA z dn. 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.).
- USTAWA z dn. 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.).
- USTAWA z dn. 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085).
- USTAWA z 16 października 1991 r. o ochronie przyrody- tekst jedn. (Dz. U. z 2001 r., Nr 99, poz. 1075 z późn. zm.).
- USTAWA z dn. 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747 z późn. zm.).
- USTAWA z dn. 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.).
- USTAWA z dn. 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 27, poz. 96 z późn. zm.).
- USTAWA z dn. 13 września 1996 r. o utrzymaniu porządku i czystości w gminach - (Dz. U. Nr 132, poz. 622 z późn. zm.).
- USTAWA z dn. 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717).
- USTAWA z dn. 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 z późn. zm.).
- USTAWA z dn. 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesień (Dz. U. Nr 73, poz. 764 z późn. zm.).
- WYTYCZNE sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, 2002. Min. Środow., Warszawa.
- WYTYCZNE dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych, 2002. Rada Ministrów, Warszawa.
- CHMIELEWSKA B., 1992 - Zadrzewienia śródpolne. Aura, nr 6: 19.
- DYDUCH-FALNIOWSKA A. i in., 1999 - Ostoje przyrody w Polsce. Inst. Ochr. Przyr., PAN, Kraków.
- GAŁAŚ A., Paulo A., 2001 - Mapa geologiczno-gospodarcza Polski 1:50 000, arkusz Stopnica (918) z objaśnieniami. Mat. CAG PIG Warszawa, 2002.
- GIEŁŻECKA D., Kowalik J., Nicpoń W., 1995 - Kompleksowa analiza ognisk i rodzaju zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych w zlewni Nidy - Przeds. Geol. w Kielcach, .
- GÓRNY M., 1993. Rola zadrzewień w krajobrazie rolniczym. [w:] Rolnictwo ekologiczne. Od teorii do praktyki (red. U. Sołtysiak). Stow. Ekoland, Warszawa.
- LIRO A. (red.), 1998 - Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET - Polska. Wydawnictwo Fundacja IUCN - Poland, Warszawa.
- PRZYBYŁOWSKI K., 1992. Kształtowanie krajobrazu rolniczego. Ochrona środowiska terenów rolnych. Aura, nr 1.
- ROGOWSKI P., Strumińska E., Tkaczuk U., Wojasiewicz D., 2002 - Ocena stanu czystości wód powierzchniowych województwa świętokrzyskiego w roku 2002. Inspekcja Ochr. Środow., Woj. Insp. Ochr. Środow. w Kielcach.
- SIDŁO P. O., Stachurski M., Wójtowicz B., 2000 - Przyroda województwa świętokrzyskiego. Kielce.
- TWORZENIE lokalnych form ochrony przyrody, 2002. Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, Kraków.

**Plan gospodarki odpadami
dla gminy Skalbierz**

Spis treści:

1. Wstęp
2. Podstawowe dane o gminie
  - 2.1. Obszar objęty planem gospodarki odpadami
  - 2.2. Charakterystyka demograficzna
  - 2.3. Zagospodarowanie i sytuacja gospodarcza
  - 2.4. Warunki glebowe pod kątem lokalizacji instalacji gospodarowania odpadami
  - 2.5. Zarys budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych
  - 2.6. Warunki hydrologiczne pod kątem lokalizacji instalacji gospodarowania odpadami
  - 2.7. Stan środowiska przyrodniczego i aspekty ochrony przyrody i krajobrazu
3. Aktualny stan gospodarki odpadami
  - 3.1. Odpady wytwarzane w sektorze komunalnym i usługach
    - 3.1.1. Odpady komunalne
    - 3.1.2. Odpady wytwarzane w sektorze handlowym i publicznym
    - 3.1.3. Komunalne osady ściekowe
    - 3.1.4. Odpady ulegające biodegradacji
    - 3.1.5. Odpady niebezpieczne wytwarzane w sektorze komunalnym

- 3.2. Odpady wytwarzane w sektorze gospodarczym
  - 3.2.1. Odpady z sektora budowlanego
  - 3.2.2. Odpady z pozostałych gałęzi przemysłu
- 3.3. Odpady niebezpieczne
- 3.4. Import i eksport odpadów
- 3.5. Rodzaj oraz moc przerobowa istniejących instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów
4. Prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami
  - 4.1. Odpady wytwarzane w sektorze komunalnym i usługach
    - 4.1.1 Odpady komunalne
    - 4.1.2 Odpady opakowaniowe
    - 4.1.3. Komunalne osady ściekowe
    - 4.1.4 Odpady ulegające biodegradacji
    - 4.1.5 Odpady niebezpieczne wytworzone w sektorze komunalnym
  - 4.2. Odpady wytworzone w sektorze gospodarczym
  - 4.3. Inne odpady niebezpieczne
5. Założone cele i przyjęty system gospodarki odpadami
  - 5.1. Odpady wytwarzane w sektorze komunalnym
  - 5.2. Odpady wytwarzane w sektorze gospodarczym
  - 5.3. Odpady niebezpieczne
6. Projektowany system gospodarki odpadami
  - 6.1. Odpady wytworzone w sektorze gospodarczym
  - 6.2. Odpady zawierające azbest
7. Działania związane z instalacją do odzysku i unieszkodliwiania odpadów
8. Sposób monitorowania i oceny planu
9. Analiza ekonomiczna i wskazanie instrumentów finansowych służących do realizacji zamierzonych celów
  - 9.1. Wskazanie instrumentów finansowych służących realizacji zamierzonych celów i zadań w gminie.
10. Analiza oddziaływania planu gospodarki odpadami na środowisko
11. Materiały źródłowe

Podstawowe definicje i pojęcia stosowane w Planie gospodarki odpadami

1. Cel w gospodarowaniu odpadami - to, do czego się dąży, co się chce osiągnąć w gospodarowaniu odpadami.
2. Gospodarowanie odpadami - rozumie się przez to zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów, w tym również nadzór nad takimi działaniami oraz nad miejscami unieszkodliwiania odpadów.
3. Komunalne osady ściekowe - rozumie się przez to pochodzący z oczyszczalni ścieków osad z komór fermentacyjnych oraz innych instalacji służących do oczyszczania ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do składu ścieków komunalnych.
4. Likwidacja składowiska - rozumie się przez to zespół działań inwestycyjnych w zakresie zabezpieczenia i docelowej eliminacji zagrożeń dla środowiska.
5. Odpady - oznaczają każdą substancję lub przedmiot należący do jednej z kategorii, określonych w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. nr 62, poz. 628 z późn. zm.), których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.
6. Odpady komunalne - rozumie się przez to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.
7. Odpady kuchenne ulegające biodegradacji - domowe odpady organiczne pochodzenia roślinnego i zwierzęcego ulegające biodegradacji oraz odpady pochodzące z pielęgnacji kwiatów domowych, balkonowych - ulegające biodegradacji.
8. Odpady medyczne - rozumie się przez to odpady powstające w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych oraz prowadzeniem badań i świadczeń zdrowotnych oraz prowadzeniem badań i doświadczeń naukowych w zakresie medycyny.
9. Odpady ulegające biodegradacji - rozumie się przez to odpady, które ulegają rozkładowi tlenowemu lub beztlenowemu przy udziale mikroorganizmów.
10. Odpady weterynaryjne - rozumie się przez to odpady powstające w związku z badaniem, leczeniem zwierząt lub świadczeniem usług weterynaryjnych, a także w związku z prowadzeniem badań naukowych i doświadczeń na zwierzętach.

11. Odzysk - rozumie się przez to wszelkie działania, nie stwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania, określone w załączniku nr 5 do w/w ustawy o odpadach.
12. Odzysk energii - rozumie się przez to termiczne przekształcanie odpadów w celu odzyskania energii.
13. PCB - rozumie się przez to polichlorowane bifenyle, polichlorowane trifenyle, monometylotetra-chlorodifenylometan, monometylodibromo-difenylometan oraz mieszaniny zawierające jakkolwiek z tych substancji w ilości powyżej 0,005% wagowo łącznie.
14. Posiadacz odpadów - rozumie się przez to każdego, kto faktycznie włada odpadami (wytwórcę odpadów, inną osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną); domniemywa się, że władający powierzchnią ziemi jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości.
15. Recykling - rozumie się przez to taki odzysk, który polega na powtórny przetworzeniu substancji lub materiałów zawartych w odpadach w procesie produkcyjnym w celu uzyskania substancji lub materiału o przeznaczeniu pierwotnym lub o innym przeznaczeniu, w tym też recykling organiczny, z wyjątkiem odzysku energii.
16. Recykling organiczny - rozumie się przez to obróbkę tlenową (w tym kompostowanie), lub beztlenową odpadów ulegających rozkładowi biologicznemu w kontrolowanych warunkach przy wykorzystaniu mikroorganizmów, w wyniku której powstaje materia organiczna lub metan; składowanie na składowisku odpadów nie jest traktowane jako recykling organiczny.
17. Składowisko odpadów - rozumie się przez to obiekt budowlany przeznaczony do składowania odpadów.
18. Składowisko odpadów komunalnych - rozumie się przez to obiekt budowlany przeznaczony do składowania odpadów komunalnych.
19. Składowisko odpadów przemysłowych - rozumie się przez to obiekt budowlany przeznaczony do składowania odpadów pochodzących z sektora gospodarczego, z wyłączeniem odpadów komunalnych.
20. Spalarnia odpadów - rozumie się przez to instalację, w której zachodzi termiczne przekształcanie odpadów w celu ich unieszkodliwienia.
21. Stabilizacja odpadów - rozumie się przez to związanie odpadów w matrycy z materiałów wiążących o bardzo niskiej przepuszczalności celem zminimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko.
22. Strategia gospodarki odpadami - sposób przygotowania i prowadzenia gospodarowania odpadami.
23. System gospodarki odpadami - należy przez to rozumieć ogół działań inwestycyjnych i organizacyjnych realizowanych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i innymi dokumentami, zmierzającymi do osiągnięcia założonych celów w gospodarce odpadami.
24. Termiczne przekształcanie odpadów - rozumie się przez to procesy utleniania odpadów, w tym spalania, zgazowywania lub rozkładu odpadów, w tym rozkładu pirolitycznego, prowadzone w przeznaczonych do tego instalacjach lub urządzeniach na zasadach określonych w przepisach szczegółowych; recykling organiczny nie jest traktowany jako termiczne przekształcanie odpadów.
25. Unieszkodliwianie - rozumie się przez to poddanie odpadów określonym procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych, określonych w załączniku nr 6 do w/w ustawy o odpadach w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub środowiska.
26. Wytwórca odpadów - rozumie się przez to każdego, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów oraz każdego, kto przeprowadza wstępne przetwarzanie, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów; wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej.
27. Zadania - działania zmierzające do osiągnięcia wyznaczonych celów.
28. Zbieranie odpadów - rozumie się przez to każde działanie, w szczególności umieszczanie w pojemnikach, segregowanie i magazynowanie odpadów, które ma na celu przygotowanie ich do transportu do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania.

1. Wstęp.

Plan gospodarki odpadami dla gminy Skalbierz został sporządzony jako realizacja Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami), której art. 14 - 16 wprowadzają obowiązek opracowania planu na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Niniejszy plan gospodarki został opracowany po uwzględnieniu uwag Urzędu Marszałkowskiego do Projektu Planu gospodarki odpadami.

Źródłem informacji potrzebnych do sporządzania opracowania były prace terenowe oraz badania ankietowe.

Do sporządzenia niniejszego planu gospodarki odpadami na szczeblu gminnym wykorzystano również założenia planów gospodarki odpadami wyższego szczebla, „Plany gospodarki odpadami dla woj. świętokrzyskiego i dla powiatu kazimierskiego”.

Plan gospodarki odpadami w swych założeniach pozwala ukierunkować działania władz lokalnych w zakresie gospodarki odpadami, jak również określić koszty systemu gospodarki odpadami i tworzy podstawy do analiz i ocen inwestycji niezbędnych dla potrzeb systemu.

Plan gospodarki odpadami zawiera:

- ogólne informacje dotyczące ilości odpadów, metod zbierania i unieszkodliwiania oraz stanu technicznego i zdolności przerobowych istniejących instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- określa najważniejsze problemy związane z gospodarowaniem odpadami i sposób ich rozwiązania,
- przedstawia propozycje działań, które należy podejmować niezwłocznie oraz w przyszłości.

Plan obejmuje wszystkie rodzaje odpadów wytwarzanych na terenie gminy, oraz dostarczone na jej teren.

Plan zawiera również:

- rodzaj, ilość i źródło pochodzenia odpadów, które mogą być poddane procesom odzysku i unieszkodliwiania,
- listę działań prowadzących do zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości powstających odpadów,
- listę działań prowadzących do ograniczenia negatywnego wpływu odpadów na środowisko,
- listę działań określających właściwe postępowanie z odpadami na terenie gminy.

Kompetencje w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi przypisano gminom, jednak powiaty mają możliwości koordynowania rozwiązywania problemów w tym zakresie.

Szczególną uwagę w niniejszym „Planie ...” zwrócono na możliwość realizacji na terenie gminy zadań i założeń przyjętych w „Projekcie Planu gospodarki odpadami dla powiatu kazimierskiego” oraz określonych w dokumencie „Polityka ekologiczna Państwa”, a także innych aktach planistycznych.

Uwzględniono regulacje prawne w zakresie gospodarki odpadami, których podstawy zawarte zostały w:

- Ustawa o odpadach (Dz.U. nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami) z dnia 27 kwietnia 2001 r.
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. nr 132, poz. 622 z późniejszymi zmianami) z dnia 13 września 1996 r.

Dodatkowo problematyka ta regulowana jest przez następujące akty prawne:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska (Dz.U. nr 62, poz. 627) z dnia 27 kwietnia 2001 r.
- Ustawa o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. nr 100, poz. 1085) z dnia 27 lipca 2001 r.
- Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U. nr 63, poz. 638) z dnia 11 maja 2001 r.
- Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz.U. nr 63, poz. 639) z dnia 11 maja 2001 r.
- Ustawa o samorządzie gminnym (Dz.U. nr 16, poz. 95 z późniejszymi zmianami) z dnia 8 marca 1990 r.
- Ustawa o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 7, poz. 78) z dnia 19 grudnia 2002 r.
- oraz przez szereg rozporządzeń wydanych do ustaw.

2. Podstawowe dane o gminie.

2.1. Obszar objęty planem gospodarki odpadami.

Gmina Skalbmierz położona jest w południowej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie kazimierskim. W skład gminy wchodzi 23 sołectwa: Baranów, Bełzów, Bolowiec, Boszczynek, Drożejowice, Grodzonowice, Krępice, Kózki, Kobylniki, Małoszów, Przybenice, Podgaje, Rosiejów, Sielec Biskupi, Kolonia Sielec, Szarbia, Seselów, Szczekarzów, Topola, Tempoczków-Kolonia i Tempoczków-Rędziny, Zakrzów, Zakrzówek oraz miasto Skalbmierz (zał. nr 1).

Gmina Skalbmierz jest terenem o charakterze typowo rolniczym. Występują tu bardzo korzystne warunki glebowe dla upraw. Pojedyncze zakłady zlokalizowane są głównie w mieście Skalbmierz. Związane są z produkcją wyrobów betonowych, spożywczych (piekarnie) oraz działalnością usługowo-handlową. Rolniczy charakter gminy determinuje gospodarkę odpadami.

Zasadnicza ilość wytwarzanych odpadów to odpady komunalne oraz odpady powstające w sektorze usługowo-handlowym.

2.2. Charakterystyka demograficzna.

Jednostka samorządowa jaką jest gmina Skalbmierz zajmuje powierzchnię 8154,07 ha. Gminę Skalbmierz zamieszkuje 7264 mieszkańców, z czego około 5% mieszka w mieście Skalbmierz. Gęstość zaludnienia wynosi około 90 osób/km².

Na terenie miasta i gminy Skalbmierz ludność zamieszkuje głównie w zabudowie jednorodzinnej. Budynki mieszkalne ogrzewane są indywidualnie, głównym paliwem jest węgiel kamienny.

Mieszkańcy gminy to główni wytwórcy odpadów komunalnych. Ich ilość uzależniona jest głównie od liczby mieszkańców oraz poziomu życia na danym terenie. Wzrost stopy życiowej mieszkańców powoduje zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wpływa na zmianę ich składu.

Podkreślić jednak należy, że liczba ludności podobnie jak w skali kraju będzie ulegała systematycznemu zmniejszaniu się. Według danych GUS dla obszarów wiejskich wskaźnik zmian demograficznych wynosi -0,1%. Dla gminy Skalbmierz przyjmuję się szacunkowo dotychczasową liczbę mieszkańców.

2.3. Zagospodarowanie terenu gminy.

Na terenie gminy funkcjonują nieliczne podmioty gospodarcze, przeważają detaliczne jednostki handlowe. Większość podmiotów gospodarczych działalność prowadzi w mieście Skalbmierz. Spośród części produkcyjno- usługowej największe znaczenie mają zakłady „Prima - Bud” zatrudniające ponad 90 osób, produkujące wyroby betonowe i żelbetowe, oraz wytwórnia okien „PESO” w Topoli.

Dominującą działalnością na terenie gminy Skalbmierz z uwagi na wysoką jakość gleb jest rolnictwo, charakteryzujące się wysokim rozdrobnieniem agralnym oraz zróżnicowaną intensywnością produkcji. Przeważają uprawy pszenicy, warzyw gruntowych oraz owoców.

Obszary chronione mają znikomy udział w powierzchni gminy Skalbmierz (zał. nr 1). Wiąże się to z intensywnością rolnictwa.

Teren gminy znajduje się poza obszarami prawnie chronionymi.

Niewielki fragment w rejonie Rosiejowa jest objęty Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych podlegających Ochronie - GZWP 409 Niecka Miechowska.

Atutem gminy może być wytwarzanie zdrowej żywności poprzez rozwój gospodarstw ekologicznych.

Poza wyżej wymienionymi zakładami, na terenie gminy znajdują się mniejsze zakłady w sektorze gospodarki prywatnej:

- 2 piekarnie,
- 2 stacje paliw,

oraz

- zakłady betoniarsko- kamieniarskie,
- sklepy, w tym ze sprzedażą środków ochrony roślin,
- zakłady usługowe, mechaniczne, wulkanizacyjne, transportowe, fotograficzne,
- przychodnia zdrowia,
- lecznica zwierząt,
- lokale gastronomiczne.

2.4. Warunki glebowe pod kątem lokalizacji instalacji gospodarowania odpadami.

Na terenie gminy Skalbmierz występują gleby dobre i bardzo dobre, wysokich klas bonitacyjnych. Największy udział mają gleby klas I - III b. Przeważają gleby brunatne i czarnoziemne, utworzone na lessach, lekkich glinach i piaskach gliniastych, występują również rędziny powstałe na podłożu wapnisto- marglistym i lekkie mady, gleby torfowe i murszowate występujące w dolinach cieków. Niewielki udział w strukturze bonitacyjnej użytków rolnych stanowią gleby biellicowe (gleby o słabej strukturze).

Rejony ich występowania, nie powinny być przejmowane na cele nierolnicze. Zwłaszcza w rejonie nieuprzemysłowionym stwarzają korzystne warunki do produkcji zdrowej żywności, pod warunkiem właściwego użytkowania gruntów związanego z prawidłowym nawożeniem i stosowaniem środków ochrony roślin.

Istniejące na terenie gminy składowisko odpadów w Sielcu Biskupim zlokalizowane jest w rejonie gdzie występują gleby wysokich klas bonitacyjnych.

2.5. Zarys budowy geologicznej i warunków hydrogeologicznych.

Obszar w granicach gminy Skalbmierz w przeważającej większości znajduje się w obrębie zapadliska przedkarpackiego, jedynie część zachodnia położona jest w obrębie niecki miechowskiej, zbudowanej z utworów jurajskich i wypełnionej utworami górnej kredy, na której w sposób nieciągły zalegają niewielkiej miąższości osady czwartorzędu. Bezpośredni związek z budową geologiczną ma występowanie wód podziemnych.

W obrębie margli kredowych występuje poziom wodonośny o charakterze regionalnym. Zwierciadło wody posiada charakter swobodny. Wody porowo- szczelinowe charakteryzują się dobrą jakością. Poziom ten ujmowany jest ujęciem w Rosiejowie, które zaopatruje znaczną część gminy Skalbmierz i Działoszyce. Rejon ten jest objęty zbiornikiem GZWP - 409 Niecka Miechowska.

Zapadlisko przedkarpackie budują utwory trzeciorzędu o dużej zmienności facjalnej, zalegające na zerodowanej powierzchni utworów prekambryjskich, paleozoicznych i mezozoicznych. Najstarsze osady trzeciorzędu wykształcone są w postaci ilów, mułowców i piaskowców z pyłem węglowym. Wyżej w profilu geologicznym występują piaskowce i wapienie litotamniowe oraz osady chemiczne serii węglowo- gipsowej. W końcowym etapie sedymentacji osadziły się utwory wykształcone w postaci ilów i mułowców zwanych ilami krakowieckimi. Ich miąższość wzrasta w kierunku południowym.

Seria ilów krakowieckich jest praktycznie nieprzepuszczalna i w rejonie występowania brak jest poziomu wodonośnego w obrębie trzeciorzędu. Iły krakowieckie znacznie ograniczają infiltrację opadów, co utrudnia migrację zanieczyszczeń z wodami opadowymi.

Zapadlisko przedkarpackie przykrywają utwory czwartorzędu o niewielkiej miąższości nie przekraczającej 15,0 m. Są to utwory pochodzenia wodnolodowcowego, lodowcowego i rzeczno- rzecznego, rzadziej eolicznego.

W obrębie utworów czwartorzędu lokalnie występuje poziom wodonośny, z tym że nie posiada on znaczenia użytkowego z uwagi na niewielką miąższość i brak ciągłości występowania.

Składowisko odpadów w Sielcu Biskupim usytuowane jest w rejonie występowania utworów trzeciorzędowych - do składowania odpadów wykorzystano wyrobisko po eksploatacji gipsów.

2.6. Warunki hydrologiczne pod kątem lokalizacji instalacji gospodarowania odpadami.

Główną rzeką przepływającą przez teren gminy Skalbmierz z północnego zachodu na wschód jest rzeka Nidzica, lewobrzeżny dopływ Wisły.

Najważniejszym dopływem Nidzicy jest rzeka Małoszówka odwadniająca południową część gminy i wpadająca do Nidzicy w Kazimierzy Wielkiej. Drugim co do wielkości ciekim powierzchniowym jest rzeka Szarbiówka odwadniająca północno- zachodnią część gminy. Część północna gminy odwadniana jest przez bezimienne cieki uchodzące do Nidzicy.

W związku z występowaniem terenów zalewowych w obrębie sieci rzecznej Nidzicy i jej dopływów istnieje potencjalne zagrożenie powodzią. Dlatego też lokalizacja składowisk w sąsiedztwie sieci rzecznej może doprowadzić do rozmycia składowiska, co w konsekwencji prowadzić może do degradacji powierzchni oraz gleb i wód na znacznym obszarze. Konieczne jest więc konsekwentne zapobieganie i likwidacja ewentualnych „dzikich” składowisk w obszarach zagrożonych powodzią.

Istniejące składowisko odpadów w Sielcu Biskupim położone jest w sąsiedztwie doliny Nidzicy, ale poza terenem zalewowym, nie występuje więc bezpośrednio zagrożenie powodzią.

W Skalbmierzu powstanie zbiornik retencyjno- rekreacyjny o powierzchni 9,65 ha.

Według Rocznika Hydrologicznego omawiany rejon charakteryzuje się opadami w granicach 600 - 700 mm. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7 - 8 °C. Parowanie terenowe w tym rejonie wynosi średnio 430 mm.

2.7. Stan środowiska przyrodniczego i aspekty ochrony przyrody i krajobrazu.

Obszar gminy Skalbmierz położony jest poza systemem obszarów i obiektów prawnie chronionych, z wyjątkiem powierzchni 2,9 ha użytków ekologicznych.

Brak obszarów chronionych wynika z wysokiej intensywności rolnictwa.

Do walorów środowiska przyrodniczego gminy zaliczyć można:

- obszary gleb o wysokich klasach bonitacyjnych,
- zasoby wód podziemnych o dobrej jakości w rejonie najbardziej wysuniętym na zachód,
- korytarze ekologiczne.

Do problemów związanych ze stanem środowiska przyrodniczego zaliczyć należy nie rozwiązanie gospodarki ściekowej, co skutkuje nie najlepszym stanem czystości wód powierzchniowych. Realizacja sieci kanalizacyjnej wpłynie korzystnie na jakość rzeki Nidzicy i jej dopływów.

Zagrożeniem dla walorów przyrodniczych może być powstawanie niekontrolowanych „dzikich wysypisk”, które wymagają likwidacji.

Składowisko w Sielcu Biskupim położone jest poza obszarem chronionym, ale w wyrobisku po eksploatacji gipsów. Dno składowiska zostało uszczelnione warstwą gliny. Decyzja Starosty Kazimierskiego o dostosowaniu funkcjonowania składowiska do wymogów przepisów o odpadach poprawi stan istniejący i możliwość monitorowania stanu wód podziemnych i powietrza w sąsiedztwie jego funkcjonowania.

3. Analiza stanu gospodarki odpadami.

Z definicji zawartej w ustawie o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r., poprzez gospodarowanie odpadami rozumie się zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów, w tym także nadzór nad takimi działaniami oraz miejscem unieszkodliwiania odpadów.

W planie gospodarki odpadami dla gminy Skalmierz gospodarowanie odpadami przedstawiono w podziale na trzy główne kategorie odpadów:

- odpady wytworzone w sektorze komunalnym,
- odpady wytworzone w sektorze gospodarczym,
- odpady niebezpieczne.

3.1. Odpady wytworzone w sektorze komunalnym i usługach.

Zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami), przez odpady komunalne należy rozumieć odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Z definicji tej wynika, iż źródłem odpadów komunalnych są również obiekty handlowe, usługowe, rzemiosło, szkolnictwo, obiekty turystyczne, targowiska.

Gospodarowanie odpadami przeanalizowano dla następujących strumieni odpadów wytwarzanych w sektorze odpadów komunalnych:

- odpady komunalne,
- odpady opakowaniowe,
- komunalne osady ściekowe,
- odpady ulegające biodegradacji,
- odpady niebezpieczne wytworzone w sektorze komunalnym.

3.1.1. Odpady komunalne.

Odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W gospodarstwach domowych i obiektach infrastruktury powstają typowe rodzaje odpadów komunalnych (odpady domowe i podobne do domowych) takie jak:

- odpady organiczne ulegające biodegradacji (pochodzenia roślinnego i zwierzęcego),
- papier i tektura (nieopakowaniowe i opakowania z papieru i tektury),
- tworzywa sztuczne,
- materiały tekstylne,
- szkło (nieopakowaniowe i opakowania ze szkła),
- metale (opakowania z blachy stalowej i z aluminium),
- odpady mineralne.

Ponadto w skład strumienia odpadów komunalnych wchodzi również odpady wielkogabarytowe, odpady z budowy i remontów i demontażu obiektów budowlanych, odpady z pielęgnacji terenów zielonych, odpady z czyszczenia ulic i placów oraz odpady niebezpieczne takie jak baterie i akumulatory, świetlówki i chemikalia.

Rodzaj wytwarzanych odpadów komunalnych uzależniony jest od zagospodarowania terenu i charakteru prowadzonej produkcji.

Ilość odpadów komunalnych powstających w gminie Skalbierz została wyliczona szacunkowo, według wskaźnika nagromadzenia podanego w „Poradniku” i „Planie gospodarki odpadami dla powiatu kazimierskiego”, dalej zwanym PPGO.

Tabela 1. Masa wytworzonych odpadów komunalnych w gminie Skalbierz w roku 2002.

Gospodarstwa domowe	Liczba ludności	Współczynnik kg/mieszkańca/rok	Ilość odpadów komunalnych Mg/rok
miasto Skalbierz	1300	170	221,0
gmina Skalbierz	5964	135	805,1
Razem	7264		1026,1

Tabela 2. Masa odpadów z terenu gminy składowanych w 2002 r. na składowisku odpadów.

Gospodarstwa domowe	Ludność	Liczba ludności objętej zbiórką odpadów	Wskaźnik składowania odpadów (kg/mieszkańca/rok)	Odpady składowane (Mg/rok)
Miasto i gmina Skalbierz	7264	6896	127	875

Ilość odpadów wytworzonych i wywożonych z obszarów wiejskich jest rozbieżna. Odpady zebrane niekiedy stanowią 50 - 80% ilości wytwarzanej, bowiem część trafia na „dzikie wysypiska”, część jest wykorzystywana jako pasza dla zwierząt lub spalana w lokalnych kotłowniach.

Zbieraniem i transportem odpadów z terenu gminy zajmuje się Urząd Miasta i Gminy w Skalbierzu. Zorganizowanym zbieraniem odpadów komunalnych objętych jest 95% gospodarstw.

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych w gminie jest składowanie na wysypisku zlokalizowanym na terenie gminy, w Sielcu Biskupim.

Skład odpadów.

Artykuł 15 ustawy o odpadach stanowi, iż plan gospodarki odpadami powinien opisywać rodzaje, ilości i źródła odpadów podlegających odzyskowi i unieszkodliwianiu. Znajomość składu odpadu pozwoli na określenie możliwości ich segregacji, odzysku (w tym recyklingu i unieszkodliwiania).

Skład odpadów można określić dwoma metodami:

- bezpośrednią - pomiar składu i właściwości technologicznych odpadów,
- wskaźnikową - zastosowanie określonych wartości wskaźników dla każdego rodzaju odpadów.

Na składowisko trafiają odpady komunalne wymieszane, jedynie przed zdeponowaniem wykonuje się szacunkowe analizy składu i ilości odpadów komunalnych. Ze względu na brak możliwości zastosowanie metody bezpośredniej (nie badano składu odpadów wytwarzanych na terenie gminy) zastosowano metodę wskaźnikową, opierając się na „Poradniku”.

Tabela 3. Przybliżony skład morfologiczny odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie gminy.

Rodzaj odpadów	Wskaźnik % (wagowy)	Ilość odpadów (Mg/rok)
Odpady organiczne	7	71,82
Papier i tektura	18	184,68
Tworzywa sztuczne	10	102,60
Szkło	28	287,28
Fracja drobna	9	92,34
Żelazo i inne metale	11	112,86
Pozostałe odpady palne	8	82,08
Pozostałe odpady niepalne	9	92,34
Razem	100	1026

Dla potrzeb „Powiatowego planu gospodarki odpadami” prowadzono badania składu odpadów deponowanych w Sielcu Biskupim (odpady dowożone są z części gminy Kazimierza Wielka, Czarnocin i Działoszyce.

Tabela 4. Skład odpadów komunalnych w Sielcu Biskupim.

Rodzaj odpadu	Udział [%wag]
Tworzywa sztuczne - twarde	3,05
Tworzywa sztuczne - folie	4,55
Tekstylia	4,39
Makulatura	21,09
Guma	0,38
Złom	2,14
Szkło	22,32
Odpady organiczne	17,17
Gruz	3,36
Fracja poniżej 5 cm	21,55

Źródło: PPGO

3.1.2. Odpady wytwarzane w sektorze handlowym i publicznym.

Odpady z sektora handlowego i publicznego są podobne do odpadów powstających w zabudowie mieszkaniowej, jednakże charakteryzują się innym składem morfologicznym - zawierają w większości odpady opakowaniowe, przy niewielkim udziale odpadów organicznych.

Dane o ilości obecnie wytwarzanych odpadów z tych źródeł są nieosiągalne. Na ogół odpady te są zbierane razem z pozostałymi odpadami komunalnymi.

Odpady opakowaniowe

Głównym wytwórcą odpadów opakowaniowych jest sektor handlu i usług.

Przez odpady opakowaniowe - wg ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych - rozumie się wszystkie opakowania, w tym wielokrotnego użytku wycofane z ponownego użycia, stanowiące odpady w rozumieniu przepisów o odpadach z wyjątkiem odpadów powstających w procesie produkcji opakowań.

Plan gospodarowania tymi odpadami uwzględnia wytyczne zawarte w „Wojewódzkim planie gospodarki odpadami” w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów opakowaniowych oraz ograniczania ich deponowania na składowisku.

Na terenie miasta i gminy Skalbierz są 44 sklepy, 3 stacje paliw i 1 apteka.

Odzysk odpadów opakowaniowych odbywa się w niewielkim procencie. Odpady opakowaniowe są częściowo oddawane lub sprzedawane lub częściowo wysegregowane na składowisku odpadów w Sielcu.

Sprawę odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i poużytkowych reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2003 r. (Dz. U. Nr 104, poz. 982).

Tabela 5. Zagospodarowanie i unieszkodliwianie odpadów opakowaniowych.

Rodzaj materiału opakowaniowego	Odzysk i unieszkodliwianie
Papier i tektura	- zagospodarowanie we własnym zakresie - składowisko odpadów
Tworzywa sztuczne	- składowisko odpadów
Stal	- firmy zajmujące się skupem - dostawcy towarów - składowisko towarów
Aluminium	- firmy zajmujące się skupem - składowisko odpadów
Szkło	- składowisko odpadów
Drewno	- odbiorcy indywidualni - zagospodarowanie we własnym zakresie - składowisko odpadów
Pozostałe odpady opakowaniowe	- firmy zajmujące się skupem - składowisko odpadów

Z łącznej masy odpadów opakowaniowych deponowanych na składowisku odpadów, możliwe jest do odzyskania około 7 % ogólnej masy.

3.1.3. Komunalne osady ściekowe.

Odpady powstające w oczyszczalni ścieków to osady ściekowe, skratki, odpady z piaskowników. Na terenie gminy brak jest oczyszczalni ścieków komunalnych. Obecnie gmina jest na etapie wykonywania sieci kanalizacyjnej. Skanalizowano część miasta Skalbmierz, pozostała część jest w trakcie realizacji inwestycji - zał. 1. Ścieki kolektorem przesyłowym dostarczane są do oczyszczalni ścieków w Kazimierzy Wielkiej.

3.1.4. Odpady ulegające biodegradacji.

W sektorze komunalnym odpady ulegające biodegradacji to przede wszystkim odpady kuchenne (pochodzenia roślinnego i zwierzęcego), odpady zielone, papier i tektura oraz częściowo tekstylia. Odpady te nie są selektywnie zbierane. Są one deponowane na składowisku wraz ze strumieniem odpadów komunalnych.

Na terenie gminy, w dużym stopniu odpady kuchenne i inne ulegające biodegradacji są wykorzystywane i zagospodarowywane przez wytwórców we własnym zakresie, m.in. często są kompostowane i wykorzystywane na miejscu w przydomowych ogrodach i gospodarstwach. Część jest deponowana na składowisku wraz ze strumieniem odpadów komunalnych. W gminie nie prowadzi się kompostowania odpadów ulegających biodegradacji, wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych.

Według badań IETU w Katowicach w małych miastach odpady biodegradowalne stanowią około 50% ogólnej masy wytworzonych odpadów, natomiast na wsi około 30%. Według powiatowego planu gospodarki odpadami udział tego rodzaju odpadów stanowi 25,5 % ogólnej masy odpadów wytworzonych w powiecie kazimierskim.

3.1.5. Odpady niebezpieczne wytworzone w sektorze komunalnym.

Jak wynika z analizy zebranych materiałów, na terenie gminy wśród odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w gospodarstwach domowych dominują baterie i akumulatory, lampy fluorescencyjne, zużyte oleje, przeterminowane leki i środki chemiczne.

Odpady te nie są ewidencjonowane, brak jest kompleksowego systemu zbierania i unieszkodliwiania tych odpadów. Na ogół trafiają do strumienia odpadów komunalnych i wraz z nimi są deponowane na składowiskach. Okresowo zbierane są przeterminowane leki zebrane w aptece. Zużyte akumulatory zbierane są przez sklepy z częściami i akcesoriami samochodowymi.

Na terenie gminy nie jest prowadzona zorganizowana zbiórka odpadów niebezpiecznych wytworzonych w gospodarstwach domowych.

Według powiatowego planu gospodarki odpadami w 2002 r. szacunkowa ilość odpadów niebezpiecznych wytworzona w gospodarstwach domowych gminy Skalbmierz wynosiła 9,7 Mg/rok, co w podziale na rodzaje przedstawiono w poniższym zestawieniu.

Tabela 6. Zestawienie szacunkowej ilości odpadów niebezpiecznych wytworzonych w gospodarstwach domowych w gminie Skalbmierz

Odpady niebezpieczne	Gmina i miasto Skalbmierz
[Mg/rok]	
Baterie i akumulatory	0,94
Leki cytotoksyczne i cytostatyczne	0,75
Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice zawierające substancje niebezpieczne	3,20
Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,09
Rozpuszczalniki	2,17
Kwasy i alkalia	0,47
Oleje i tłuszcze inne niż wymienione w 20 01 25	0,28
Odczynniki fotograficzne	0,09
Urządzenia zawierające freony	0,38
Środki ochrony roślin I i II klasy toksyczności	0,09
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne zawierające niebezpieczne składniki	0,94
Detergenty zawierające substancje niebezpieczne	0,09
Drewno zawierające substancje niebezpieczne	0,19
Razem	9,70

3.2. Odpady wytwarzane w sektorze gospodarczym.

Na odpady z przemysłu składają się odpady komunalne oraz odpady z procesów technologicznych. Teren gminy Skalbierz nie jest rejonem uprzemysłowionym, głównie działalność gospodarcza prowadzona jest w sektorze rolniczym.

Trudno jest proponować rozwój działalności przemysłowej w gminie. Jednak szacuje się, iż nie więcej niż 10% odpadów przemysłowych trafia na składowisko odpadów.

Nie zawsze są one prawidłowo klasyfikowane zarówno przez wytwarzających jak i transportujących.

Szczegółowy wykaz rodzajów wytwarzanych odpadów został przedstawiony w tabeli nr 3.

Głównymi wytwórcami odpadów poprodukcyjnych na terenie gminy są:

1. P.P.U.H. „Prima-Bud” Skalbierz ul. Wiśniowa
2. Firma Usługowo - Handlowa „PESO” - Z-d Produkcji Okien PCV w Topoli
3. Usługi w zakresie betoniarstwa nagrobkowego.

3.2.1. Odpady z sektora budowlanego.

Na odpady z sektora budowlanego składają się głównie odpady z rozbiórek obiektów jak np. gruz ceglany, materiały ceramiczne, beton, elementy gipsowe oraz odpady z budowy nowych budynków. Do tej grupy należą również inne rodzaje odpadów, jak np. drewno, stal, odpady opakowaniowe, odpady niebezpieczne (w tym odpady azbestu, elektryczne i elektroniczne oraz odpady z obróbki powierzchni). Szacowanie ilości powstających odpadów budowlanych jest trudne i opiera się na metodzie wskaźnikowej, zwłaszcza, że duża część odpadów budowlanych jest wykorzystywana do budowy fundamentów, dróg oraz niwelacji i rekultywacji terenu. Zatem niewielka część trafia na składowisko odpadów.

Tabela 7. Szacunkowa ilość odpadów budowlanych powstających w gminie Skalbierz (wskaźnik nagromadzenia wg „Poradnika”)

Gmina	Liczba mieszkańców	Wskaźnik kg/mieszkaniec/rok	Ilość odpadów budowlanych MG/rok
Skalbierz	7264	40	290,6

3.2.2. Odpady z pozostałych gałęzi przemysłu

Należy tu wymienić odpady powstające w wyniku działalności zakładów piekarniczych (kod 02 06 99). Odpady te są odbierane i zagospodarowywane przez odbiorców indywidualnych.

Z pozostałych gałęzi działalności, o niewielkim udziale procentowym w całości powstających odpadów, zasługuje działalność, w wyniku której powstają odpady zaliczane do grupy 16.

Na terenie gminy Skalbierz przeważają odpady nieorganiczne - zużyte opony i elementy ze złomowania samochodów.

3.3. Odpady niebezpieczne.

W oparciu o decyzje wydane na wytwarzanie odpadów i dane zebrane od wytwórców odpadów oraz w Urzędzie Gminy, wśród odpadów do unieszkodliwiania w najbliższych latach znajdują się:

- oleje odpadowe (z wyłączeniem olejów jadalnych),
- akumulatory i baterie,
- wycofane z eksploatacji samochody,
- środki ochrony roślin,
- odpady zawierające azbest,

Na terenie gminy brak jest urządzeń zawierających PCB, które według polskiego prawodawstwa zaliczane są do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Oleje odpadowe

Są to głównie wszelkiego rodzaju zużyte oleje silnikowe i przekładniowe oraz oleje hydrauliczne. Głównym źródłem powstawania tego typu odpadów są urządzenia i środki transportu pracujące w zakładach produkcyjnych lub mechaniki pojazdowej. Szacunkowo jest to około 1000 1/rok. Odbiorcą zajmującym się zbieraniem i transportem tego odpadu jest firma „Ran-Flex” Kielce.

Akumulatory i baterie

Według informacji uzyskanych u podmiotów gospodarczych akumulatory pochodzą z eksploatacji wózków widłowych i samochodów ciężarowych. Zużyte, gomadzone są w odpowiednio oznaczonych skrzyniach i składowane w miejscu wydzielonym. Po zgromadzeniu odpowiedniej ilości odbierane są przez firmę „Ran-Flex” Kielce i przekazywane do utylizacji.

Małogabarytowe baterie i akumulatory nie są zbierane i poddawane odzyskowi. Są unieszkodliwiane przez składowanie.

Wycofane z eksploatacji samochody

Ustawa z 1997 roku o odpadach uregulowała sprawy związane z demontażem środków transportu wycofanych z eksploatacji. Wprowadzone zmiany wprowadziły bardziej ścisłą kontrolę nad jednostkami wytwarzającymi odpady związane z demontażem samochodów.

Na terenie gminy Skalbmierz dotychczas nie występują jednostki które uzyskiwałyby decyzję na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych związanych z demontażem wycofanych z eksploatacji środków transportu. Od wytwórców z sektora gospodarczego odpady tej grupy są odbierane przez specjalistyczne firmy w tym „Ran-Flex” z Kielc.

Środki ochrony roślin

Na terenie gminy Skalbmierz problematyka środków ochrony roślin wynika z dystrybucji i stosowania tego rodzaju środków z uwagi na charakter działalności, głównie w sektorze rolniczym.

Najczęściej stosowanymi obecnie środkami ochrony roślin w rolnictwie są: środki chwastobójcze, owadobójcze, grzybobójcze i zapraw nasiennych.

Z uwagi na wysokie ceny tych środków i formę opakowań w dystrybucji detalicznej, obecnie znikoma część środków ochrony roślin ulega przeterminowaniu. Powstają głównie odpady opakowaniowe po tych środkach. Aktualnie znaczna część tych odpadów trafia na składowisko. Jest to niezgodne z ustawą o opakowaniach i odpadach opakowaniowych, która weszła w życie 1 stycznia 2002 r. i wprowadza obowiązek odbierania za pośrednictwem sprzedawców, przez importerów i producentów, na własny koszt, opakowań wielokrotnego użytku i odpadów opakowaniowych po tych substancjach.

Odpady zawierające azbest

Azbest, z uwagi na swoje zalety był szeroko stosowany do produkcji wyrobów budowlanych, między innymi płyty znalazły szerokie zastosowanie do wykonywania pokryć dachowych.

Według informacji uzyskanych w UMiG około 50% pokryć dachowych zawiera azbest. Najwięcej odpadów zawierających azbest, na terenie gminy powstanie przy wymianie pokryć dachowych, zakładanej w ramach realizacji ogólnokrajowego Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.

Z oszacowań przeprowadzonych dla powiatowego planu gospodarki odpadami (dotychczas nie zinwentaryzowano materiałów zawierających azbest), szacunkowa ilość materiałów wbudowanych zawierających azbest na terenie gminy wynosi 188 505 m² co daje 2 074 Mg.

Konieczne jest zewidencjonowanie budynków (mieszkalnych i gospodarczych) na terenie gminy posiadających pokrycia cementowo - azbestowe i podpisanie umowy z firmą zajmującą się odbiorem i transportem na odzysk odpadów zawierających azbest w przypadkach rozbiórek i remontów pokryć dachowych.

Odpady medyczne i weterynaryjne

Odpady medyczne to odpady powstające w zakładach opieki zdrowotnej (szpitalach, domach pomocy społecznej) i w ośrodkach zdrowia.

W gminie brak jest szpitali i Domów Pomocy Społecznej. Mieszkańcy gminy opiekę zdrowotną znajdują głównie w Szpitalach Rejonowych w Kazimierzy Wielkiej i Busku Zdroju.

W granicach gminy funkcjonuje jedna przychodnia zdrowia, w której zatrudnionych jest 5 osób. Należy uznać, iż ilość wytwarzanych odpadów medycznych pozostanie niezmienna w najbliższych latach. Opracować ich ilość można w oparciu o współczynnik nagromadzenia: dla placówki wynosi on 5000 kg/jedn./rok. W omówionym przypadku, wyniesie to 5 Mg/rok.

Na terenie gminy nie jest prowadzona zbiórka i unieszkodliwianie odpadów weterynaryjnych. Brak jest jednostki, która zajmowałaby się odpadami tego typu. Padłe zwierzęta są najczęściej grzebane w przypadkowych miejscach przez właścicieli.

Z uwagi na rolniczy charakter gminy gdzie prawie we wszystkich gospodarstwach hodowane są zwierzęta, niezbędne jest poinformowanie mieszkańców, iż do odbioru padłych zwierząt na terenie województwa świę-

tokrzyskiego upoważniona jest firma SARIA Małopolska sp. z o.o. w Krakowie, z którą umowę zawarł Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Kielcach.

3.4. Import i eksport odpadów.

Główna masa odpadów składowanych na wysypisku w Sielcu pochodzi z terenu miasta i gminy Skalbmierz.

Na terenie gminy nie prowadzi się importu i eksportu odpadów.

3.5. Rodzaj oraz moc przerobowa istniejących instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

W granicach gminy Skalbmierz jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów jest ich składowanie. Na terenie gminy Skalbmierz eksploatowane jest składowisko odpadów komunalnych w Sielcu Biskupim. Zarządzającym składowiskiem jest Urząd Miasta i Gminy w Skalbmierzu ul. Kościuszki 1. Transportem odpadów zajmuje się również Urząd Miasta i Gminy Skalbmierz.

Ryc. 1. Lokalizacja składowiska odpadów w Sielcu Biskupim.

Składowisko w Sielcu Biskupim usytuowane jest po północnej stronie drogi Kazimierza Wielka - Skalbmierz, około 1,5 km na wschód od Skalbmierza.

Składowisko zostało wybudowane w 1986 r. Do składowania odpadów wykorzystano, po uprzednim uszczelnieniu dna gliną, wyrobisko po eksploatacji gipsów o głębokości 3,0 m od strony NE i 8,0 m od strony SW. Jest to składowisko podziemowo - nadziemowe. Jest ono zbliżone kształtem do prostokąta o wymiarach 142 x 174 m, z dłuższym bokiem równoległym do drogi Skalbmierz - Kazimierza Wielka. Powierzchnia składowiska wynosi 2,52 ha.

Czasza składowiska o powierzchni 0,92 ha ograniczona jest ścianami wyrobiska od strony N i E, natomiast wałem ziemnym od zachodu i zrehabilitowaną częścią składowiska od strony południowej. Teren wyrobiska ogrodzony jest siatką metalową, wjazd na teren składowiska odbywa się przez bramę wjazdową zlokalizowaną od strony wschodniej.

Na składowisku znajdują się urządzenia służące do prawidłowego funkcjonowania obiektu:

- budynek socjalno - biurowy,
- brodzik dezynfekcyjny,
- spychacz gąsienicowy,
- samochód ciężarowy do przewozu kontenerów,
- ciągnik z przyczepą,
- drenaż odcieków,
- zbiornik odcieków,
- dwie wiaty na surowce wtórne,
- trzy otwarte boksy na surowce wtórne.

Wzdłuż ogrodzenia składowiska istnieje pas zieleni izolacyjnej - głównie są to sadzone w poprzednich latach krzewy i drzewa liściaste oraz pojedyncze sosny.

Zgodnie z decyzją Starosty Kazimierskiego należy wokół składowiska utworzyć obszar dynamicznego użytkowania w zasięgu 250 m od jego granic.

Na składowisku w Sielcu Biskupim deponowane są odpady komunalne z terenu miasta i gminy Skalbierz, oraz gmin Kaziemierza Wielka, Czarnocin i Działoszyce.

Odpady są rejestrowane przy wjeździe, ale nie ważone ze względu na brak urządzeń ważących. Do końca 2001 roku na składowisku zgromadzono 143 040 m³ odpadów. Na składowisko trafiają zmieszane odpady komunalne z gospodarstw domowych i jednostek użyteczności publicznej, skratki z oczyszczalni ścieków w Kazimierzy Wielkiej, popiół, żużel i inne. Nie jest prowadzona zorganizowana segregacja odpadów mimo istniejących boksów i wiat na surowce wtórne. Pojemność składowiska odpadów możliwa do wykorzystania wynosi 225 000 m³.

Instrukcja eksploatacji składowiska w Sielcu Biskupim zatwierdzona decyzją Starosty Kaziemierskiego dopuszcza do deponowania na składowisku następujące rodzaje odpadów:

- 02 04 - odpady z przemysłu cukierniczego,
- 17 01 01 - odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów,
- 17 01 02 - gruz ceglany,
- 17 05 04 - gleba i ziemia, w tym kamienie, nie zawierające substancji niebezpiecznych,
- 20 03 01 - niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne,
- 20 03 02 - odpady z targowisk,
- 20 03 07 - odpady wielkogabarytowe,
- 20 03 03 - odpady z czyszczenia ulic i placów,
- 19 08 01 - skratki,
- 19 08 02 - zawartości piaskowników,
- 19 09 - odpady z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych.

Zgodnie z zaleceniami „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego” Składowisko odpadów w Sielcu Biskupim należy przebudować do końca 2009 r. i prowadzić monitoring zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Starosta powiatu Kaziemierskiego wydał decyzję administracyjną (22.12.2003 r.) zobowiązującą Urząd Miasta i Gminy w Skalbierzu jako zarządzającego składowiskiem w Sielcu Biskupim do dostosowania do 31 grudnia 2005 roku jego funkcjonowania do wymogów przepisów o odpadach w zakresie:

- systematycznego monitoringu składowiska odpadów,
- prowadzenia segregacji odpadów, dowożonych na składowisko,
- wyznaczenie punktu czasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych wysegregowanych z masy odpadów komunalnych,
- wyposażenie składowiska w wagę samochodową,
- utrzymanie wokół składowiska obszaru górniczego użytkowania o szerokości 250 m od granic obiektu,
- utrzymanie pasa zieleni wokół składowiska o szerokości 10 m,
- wykonanie reperów geodezyjnych.

Upoważnienie do transportu i odzysku odpadów innych niż niebezpieczne (żużle, popioły i pyły z kotłów) w celu wykonywania do produkcji i utwardzaniu placu posiada funkcjonujący w Skalbierzu zakład PPHU „Prima-Bud” produkujący elementy żelbetowe.

Na terenie gminy nie występują inne instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów, ani podmioty prowadzące działalność w tym zakresie.

W przypadku pojawiających się sezonowo „dzikich wysypisk” są one likwidowane przez Urząd Gminy (informacja ankietowa).

Podstawowym systemem zbierania odpadów w gminie jest system mieszany, prowadzący do powstawania jednego strumienia niesegregowanych odpadów komunalnych.

Ze względu na brak selektywnej zbiórki odpadów, na składowisko wraz z całą masą odpadów trafiają niebezpieczne odpady komunalne np. baterie, przeterminowane leki lub inne środki toksyczne.

Obecny stan gospodarki odpadami nie spełnia zadań polityki w zakresie zapobiegania i minimalizacji odpadów.

Koszty gospodarki odpadami komunalnymi nie obejmują rzeczywistych wydatków gminy (ewentualne dodatkowe informacje w Urzędzie Gminy).

Dla stworzenia prawidłowego systemu gospodarki odpadami do zadań Gminy należy:

- wdrożenie systemu segregacji odpadów komunalnych i zbiórka odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
- wykonanie inwentaryzacji miejsc i rodzaju występowania wyrobów zawierających azbest i stworzenie systemu zbiórki i unieszkodliwiania odpadów powstających przy wymianie elementów zawierających azbest,
- prowadzenie edukacji ekologicznej społeczeństwa.

Zadania z zakresu gospodarki odpadami zawiera „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Kazimierza Wielka” oraz program Związku Międzygminnego Komunalnego „Nidzica” skupiającego gminy Kazimierza Wielka, Skalbmierz, Działoszyce - pow. pińczowski i Słaboszów - woj. małopolskie.

Związek przyjmuje ścieki z szamb do oczyszczalni w Kazimierzy Wielkiej. Ustabilizowane osady ściekowe składowane są na składowisku w Sielcu Biskupim.

4. Proponowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami.

Prognozę zmian ilości oparto na wynikach analizy stanu aktualnego.

Na zmiany ilości i jakości wytwarzanych na danym terenie odpadów wpływ mają:

- zmiany demograficzne,
- ekonomiczno - społeczne, związane ze stopniowym rozwojem gospodarczym,
- postawy proekologiczne.

4.1. Odpady wytwarzane w sektorach komunalnym i usługach.

4.1.1. Odpady komunalne.

Na podstawie przewidywanych zmian demograficznych oraz opracowanych wskaźników zmian ilości wytwarzanych odpadów, sporządzono prognozę zmian ilości wytwarzanych na terenie gminy odpadów w latach 2005, 2010 i 2014.

Na prognozowanie zmian wielkości strumienia odpadów komunalnych składają się 2 czynniki: liczba ludności i jednostkowy wskaźnik wytwarzania odpadów liczony w kg/mieszkańca/rok, którego zmiany wynikają z przesłanek rozwoju gospodarczego.

Tabela 8. Zmiany ilości wytwarzanych odpadów komunalnych w latach 2003-2014 na terenie gminy Skalbmierz.

Wyszczególnienie	Ilość odpadów wytwarzanych (Mg/rok)			
	2003 r.	2005 r.	2010 r.	2014 r.
Ilość wytwarzanych odpadów (przy liczbie mieszkańców na obecnym poziomie)	1026	1682 (232)	1787 (246)	1845 (254)

Wskaźnik (spodziewany) ilości wytwarzanych odpadów wg „Poradnika...”

Tabela 9. Prognoza wytwarzania odpadów komunalnych w przybliżonym składzie morfologicznym na terenie gminy Skalbmierz.

Rodzaj odpadów	Wskaźnik (%) wagowy	Ilość wytwarzanych odpadów w latach (Mg/rok)			
		2003	2005	2010	2014
Odpady organiczne	7	71,82	117,74	125,09	129,15
Papier i tektura	18	184,68	302,76	321,66	332,10
Tekstylia	7	71,82	117,74	125,09	129,15
Tworzywa sztuczne	10	102,60	168,20	178,70	184,50
Szkło	22	225,72	370,04	393,14	405,90
Złom	10	102,60	168,20	178,70	184,50
Fracja drobna (0-10m)	9	92,34	151,38	160,83	166,05
Pozostałe odpady palne	8	82,08	134,56	142,96	147,60
Pozostałe odpady niepalne	9	92,34	151,38	160,83	166,05
	100	1026	1682	1787	1845

W oparciu o obserwacje ilości i jakości powstających odpadów w gminie Skalbmierz szacuje się, że ich ilość może zmaleć. Uwzględniając podjęcie segregacji, można prognozować, iż odpady komunalne wysegregowane będą stanowić potencjalne źródło surowców wtórnych.

4.1.2. Odpady opakowaniowe

Prognoza masy odpadów opakowaniowych, wytwarzanych na terenie gminy określająca zmiany w ilości i jakości odpadów opakowaniowych w najbliższych latach uwzględnia dane wskaźnikowe zawarte w WPGO dla woj. świętokrzyskiego oraz PPGO dla powiatu kazimierskiego.

W najbliższych 10-ciu latach należy się spodziewać wzrostu masy odpadów opakowaniowych. Największy wzrost w produkcji i zużyciu obserwowany jest w przypadku opakowań z tworzyw sztucznych lub z udziałem tych tworzyw.

Tabela 10. Prognoza ilości odpadów opakowaniowych wytwarzanych w strumieniu odpadów komunalnych w gminie w latach 2005 - 2014.

Rodzaj materiału opakowaniowego	Masa odpadu opakowaniowego (Mg/rok)		
	2005	2010	2014
Papier i tektura	77,3	78,1	78,3
Szkło	84,0	84,7	84,8
Tworzywa sztuczne	32,5	32,5	30,0
Stal	8,2	8,1	8,0
Aluminium	2,4	2,4	2,3
Drewno i tekstylia	22,9	22,8	22,5
Wielometrażowe	2,3	2,4	2,5
Razem	229,6	231,0	228,4

Dodać jednak należy, iż wszystkie zakłady produkcyjne wprowadzające wraz ze swymi produktami opakowania na rynek, zobowiązane są do odzysku i recyklingu na odpowiednich poziomach, określonych w rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 maja 2003 r. (Dz. U. Nr 104, poz. 982), w sprawie rocznych poziomów odzysków i recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych. Pozwoli to ograniczyć liczbę odpadów opakowaniowych deponowanych na składowisku.

Osiągnięcie do końca roku 2007 przyjętych poziomów odzysku - (50%) i recyklingu (25%), będzie wymagało dodatkowych nakładów finansowych oraz zabiegów technicznych.

4.1.3. Komunalne osady ściekowe.

Na terenie gminy nie przewiduje się powstawania osadów ściekowych. Realizowana będzie sieć kanalizacji sanitarnej. Kolektorem doprowadzać będzie ścieki do oczyszczalni ścieków w Kazimierzy Wielkiej. Wraz ze wzrostem długości sieci kanalizacyjnej i ilości podłączeń, wzrastać będzie ilość ścieków dostarczanych do oczyszczalni oraz powstających osadów ściekowych.

Wzrost ten będzie uzależniony od środków finansowych przeznaczonych na rozbudowę sieci kanalizacyjnej.

Na podstawie szacunkowej prognozy przedstawionej w powiatowym planie gospodarki odpadami dla powiatu kazimierskiego do roku 2014 nastąpi dwukrotny wzrost ilości osadów ściekowych.

Zakładane jest kompostowanie ustabilizowanego osadu ściekowego i wykorzystanie w rolnictwie do nawożenia, pod warunkiem spełnienia wymagań jakościowych (bakteriologicznych i fizyko-chemicznych), określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie rolniczego wykorzystania osadów ścieków.

4.1.4. Odpady ulegające biodegradacji.

Prognozę wytwarzania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w gminie Skalbmierz oparto o założenia KPGO, zgodnie z którym ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania w kolejnych latach powinny wynosić:

w 2010 r. - 75% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji wytworzonej w 1995 r.

w 2013 r. - 50% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji wytworzonych w 1995 r.

w 2020 r. - 35% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji wytworzonej w 1995 r.

Gmina Skalbmierz jest rejonem rolniczym. Znaczna część odpadów biodegradowanych powstająca w zabudowie wiejskiej i jednorodzinnej jest zagospodarowywana na cele paszowe lub do wykorzystania rolniczego (kompost).

4.1.5. Odpady niebezpieczne wytwarzane w sektorze komunalnym.

W prognozach masy odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w strumieniu odpadów komunalnych uwzględnić należy zmiany demograficzne, typ zabudowy i tempo rozwoju infrastruktury gospodarczej i społecznej oraz zmiany w stosowaniu nowych materiałów i surowców.

Według założeń PPGO do roku 2014, ogólna ilość powstających odpadów niebezpiecznych, nie ulegnie większym zmianom i utrzymywana będzie na poziomie około 1% ogólnej masy odpadów.

Zauważalny wzrost ilości odpadów niebezpiecznych może wystąpić na obszarach wiejskich w latach 2004-2005. Tendencja wzrostowa wiąże się z przeobrażeniem i rozwojem obszarów wiejskich, a co za tym idzie z rosnącym zapotrzebowaniem i zużyciem materiałów, które mogą być potencjalnym źródłem odpadów niebezpiecznych.

Rodzaj odpadów niebezpiecznych powstających w gospodarstwach domowych i usługach:

- baterie i akumulatory,
- leki cytostyczne i cytostatyczne,
- farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszczce i żywice zawierające substancje niebezpieczne,
- lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć,
- rozpuszczalniki,
- kwasy i alkalia,
- oleje i tłuszcze inne niż wymienione w grupie 20 01 25,
- urządzenia zawierające freony,
- środki ochrony roślin I i II klasy czystości,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne,
- detergenty zawierające substancje niebezpieczne,
- drewno zawierające substancje niebezpieczne.

Przy założeniach wytycznych Krajowego Planu Gospodarki Odpadami PPGO podaje planowane poziomy zbierania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych powstających w sektorze komunalnym, w poszczególnych latach, w oparciu o wskaźniki selektywnego ich zbierania.

Proces ten w wartościach procentowych kształtuje się następująco:

Tabela 11.

Czas	Wskaźnik selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych wg PPGO	Prognozowana ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych w gospodarstwach domowych (Mg)	Prognozowane ilości odpadów niebezpiecznych w gospodarstwach domowych przewidywane do zbierania (Mg)
2004	10,0	9,70	0,97
2005	12,5	9,71	1,21
2010	50,0	9,90	4,95
2014	80,0	9,85	7,88

4.2. Odpady wytworzone w sektorze gospodarczym.

Prognozy w zakresie ilości powstających odpadów w sektorze gospodarczym do 2014 r. zakładają zmiany w ilości i jakości odpadów wytwarzanych w gminie, w zależności od rozwoju przemysłu, rzemiosła i usług. Istotny będzie również wpływ celów i działań związanych z:

- minimalizacją i zapobieganiem powstawania odpadów,
- zwiększeniem kontroli nad wytwórcami odpadów

Z doświadczeń światowych wynika, że na każdy 1% wzrostu PKB przypada 2% wzrostu ilości wytwarzanych odpadów.

Według szacunków KPGO ilość wytwarzanych odpadów przemysłowych utrzyma się na zbliżonym poziomie. Jednocześnie wzrośnie procent podmiotów, które wdrażać będą nowe technologie niskodpadowe.

W perspektywie kilku lat spowoduje to relatywny spadek ilości wytworzonych odpadów oraz zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania odpadów u ich wytwórców.

Skład odpadów pozostanie na zbliżonym poziomie, z wyjątkiem sytuacji kiedy na teren gminy wprowadzone zostaną nowe instalacje o dużej mocy przerobowej.

Obecnie na terenie gminy występują małe jednostki gospodarcze, które nie wykazują wytwarzania odpadów.

Wycofane z eksploatacji pojazdy.

Według przyjętego w PPGO wskaźnika, przyrost złomowanych samochodów trafiających do jednostek zajmujących się demontażem będzie wynosił 2%.

Na terenie gminy nie występują jednostki zajmujące się demontażem wyeksploatowanych pojazdów.

Odpady medyczne i weterynaryjne.

Szacuje się, że ilość odpadów medycznych powstających na terenie gminy pozostanie na obecnym poziomie. Może natomiast wzrosnąć ilość odpadów weterynaryjnych, z uwagi na brak zainteresowania zezwoleniami na wytwarzanie odpadów weterynaryjnych na terenie gminy.

4.3. Inne odpady niebezpieczne.

Odpady o charakterze odpadów niebezpiecznych mogą powstać w wyniku przypadkowych zdarzeń losowych.

W ramach procesu akcesji do UE, dyrektywy unijne są transponowane do prawa polskiego. Istotne jest więc śledzenie zmian prawodawstwa dotyczącego ochrony środowiska, a w szczególności gospodarki odpadami.

5. Założone cele i przyjęty system gospodarki odpadami.

5.1. Odpady wytwarzane w sektorze komunalnym.

Cele i zadania gminy Skalbmierz w zakresie gospodarki odpadami są zgodne z celami wyznaczonymi w powiatowym planie gospodarki odpadami.

Podstawowym celem systemu gospodarki odpadami w gminie Skalbmierz jest osiągnięcie odpowiednich standardów, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Cel wiodący:

Minimalizacja i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami wytwarzanymi w sektorze komunalnym, poprzez działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów trafiających na składowisko.

Zadaniem gminy jest prowadzenie edukacji w zakresie gospodarki odpadami w sołectwach.

Cele krótkoterminowe 2004-2007

- Kampania edukacyjno - informacyjna mieszkańców w zakresie prawidłowego funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi - w szkołach i sołectwach,
- Objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych,
- Wprowadzenie i zorganizowanie selektywnej zbiórki odpadów ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju selektywnego zbierania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji poprzez przystosowanie i rozbudowę zaplecza technicznego dla potrzeb segregacji, magazynowania, transportu i unieszkodliwiania odpadów komunalnych i przyjęcie przez gminę określonego systemu zbierania odpadów,
- Prowadzenie kampanii informacyjnej propagującej przydomowe kompostowniki na odpady biodegradowalne, w celu odzysku i unieszkodliwiania poza składowiskiem,
- Wprowadzenie i rozwój selektywnego zbierania odpadów wielkogabarytowych i budowlanych, poprzez wprowadzenie okresowego zbierania przez specjalistyczne firmy,
- Intensyfikacja działań związanych z przebudową składowiska odpadów w Sielcu Biskupim, w dostosowaniu do decyzji Starosty powiatu kazimierskiego, w zakresie utworzenia czasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych wysegregowanych z masy odpadów komunalnych i przygotowanie kompostowni dla odpadów ulegających biodegradacji,
- Współpraca z gminami dostarczającymi odpady na składowisko w Sielcu Biskupim w zakresie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów na własnym terenie,
- Wprowadzenie przez gminę ewidencji ilości zbieranych odpadów ze swojego terenu administracyjnego.

Cele długoterminowe 2008-2014 r.

1. Kontynuacja i intensyfikacja akcji szkoleń i podnoszenia świadomości społecznej w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami
2. Dalszy rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i osiągnięcie limitu odzysku w zakresie:
  - a) odpadów wielkogabarytowych na poziomie - 55 %,
  - b) odpadów budowlanych -45 %,
  - c) niebezpiecznych na poziomie -57 %,
3. Rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów „u źródła”,
4. Ograniczenie masy odpadów opakowaniowych deponowanych na składowisku,
5. Dalszy rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji i rozbudowa w miarę potrzeb instalacji do kompostowania.

5.2. Odpady wytwarzane w sektorze gospodarczym.

Cel wiodący

Podstawowym celem w gospodarce odpadami z sektora gospodarczego jest ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów, odzysku do ponownego wykorzystania oraz unieszkodliwianie odpadów, w ostateczności ich bezpieczne składowanie.

Cele krótkoterminowe 2004 - 2007 r.

- Wdrożenie systemu ewidencji odpadów w małych zakładach,
- Zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie stosowanych w procesach produkcyjnych odpadów,
- Wprowadzenie w przedsiębiorstwach zasad „Czystszej Produkcji”
- Przekazywanie w całość wycofanych z eksploatacji pojazdów do stacji demontażu lub punktów zbiórki pojazdów,
- Zmniejszenie przemieszczania odpadów, poprzez zawieranie umów odbioru z wyspecjalizowanymi firmami.

Cele długookresowe 2007-2014 r.

- zwiększanie odzysku i ponownego wykorzystania odpadów przemysłowych w procesach produkcyjnych,
- dalsze wprowadzanie w zakładach „Czystszej Produkcji”

5.3. Odpady niebezpieczne.

Cel wiodący

- minimalizacja i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, poprzez poprawę selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych,
- eliminacja nieprawidłowych praktyk w gospodarowaniu odpadami medycznymi i weterynaryjnymi,
- prowadzenie akcji informacyjnej wśród mieszkańców o sposobie postępowania z padłymi zwierzętami.

Cele krótkoterminowe 2004 - 2007 r.

- osiągnięcie poziomów odzysku i recyklingu określonych w rozporządzeniu R.M. z dnia 30 czerwca 2001 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku odpadów opakowaniowych i poużytkowych,
- inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i przygotowanie zaplecza technicznego do składowania odpadów zawierających azbest,
- eliminacja ze strumienia odpadów, odpadów zawierających azbest.

Cele długookresowe 2008-2014

- zwiększenie odzysku i ponownego wykorzystania odpadów przemysłowych,
- usuwanie materiałów zawierających azbest i deponowanie ich na składowiskach przystosowanych do składowania odpadów niebezpiecznych,
- eliminacje ze strumienia odpadów opakowań po środkach ochrony roślin,
- rozwój systemu selektywnego zbierania zużytych urządzeń od podmiotów gospodarczych i od użytkowników indywidualnych.

6. Projektowany system gospodarki odpadami.

Osiągnięcie wyznaczonych celów w gospodarce odpadami wymaga podjęcia szeregu działań systemowych, zarówno organizacyjnych jak i inwestycyjnych.

Jednym z podstawowych warunków realizacji planu gospodarki odpadami jest włączenie się do jego realizacji wszystkich mieszkańców gminy.

Priorytetem jest przeciwdziałanie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów.

Poprzez działania edukacyjno - informacyjne należy zachęcać mieszkańców do użytkowania wielokrotnego opakowań, a także wskazywać korzyści z powtórnego wykorzystania surowców wtórnych.

Akceptacja społeczna dla wprowadzania segregacji odpadów w gospodarstwach domowych i utrwalenie tego nawyku będzie znaczącym krokiem do efektywnego zagospodarowania odpadów.

Do głównych zadań systemu należy zaliczyć:

- uporządkowanie, do 2007 roku, gospodarki odpadami w gminie,
- wzmożony nadzór i kontrola nad gospodarką odpadami w gospodarstwach indywidualnych, zakup i rozprowadzanie worków do selektywnej zbiórki odpadów,
- realizacja inwestycji związanych z przebudową istniejącego składowiska odpadów,
- wdrożenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów w ramach przewidywanych do osiągnięcia wiodących celów, krótko- i długookresowych oraz zadań dotyczących:
  - sektora komunalnego,
  - sektora gospodarczego,
  - odpadów niebezpiecznych,
- edukację związaną z upowszechnianiem planu gospodarki odpadami,

- monitoring gospodarki odpadami, prowadzony kwartalnie i przedkładanie sprawozdań Radzie Gminy co dwa lata.

Koncepcja systemu gospodarki odpadami w gminie Skalbmierz:

1. selektywne zbieranie odpadów metodą segregacji „u źródła”:
  - w sektorze komunalnym: komunalne ulegające biodegradacji, papier i tektura, tworzywa sztuczne, szkło, metale, wielkogabarytowe, budowlane, niebezpieczne,
  - w sektorze gospodarczym,
  - niebezpiecznych, w szczególności: oleje odpadowe, baterie i akumulatory, odpady zawierające azbest, odpady pochodzące ze stosowania środków ochrony roślin, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, wycofane z eksploatacji pojazdy, odpady medyczne i weterynaryjne, przeterminowane leki, odpady z akcji ratowniczo-gaśniczych, klęsk żywiołowych,
2. likwidację pojawiających się sezonowo „dzikich składowisk” oraz przeprowadzenie rekultywacji tych terenów;
3. budowę gminnego punktu zbierania odpadów niebezpiecznych - GPZON na terenie składowiska w Sielcu Biskupim. Do tego celu należy zakupić pojemniki do deponowania odpadów niebezpiecznych: baterii, świetlówek, akumulatorów;
4. wprowadzanie zasad „Czystszej Produkcji”;
5. przeprowadzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest wg załączonej ankiety;
6. konieczna jest popularyzacja przydomowych kompostowni. Kompostowanie odpadów organicznych we własnym zakresie prowadzi do zagospodarowania odpadów organicznych poza składowaniem.

Główny nacisk należy położyć na selektywną zbiórkę odpadów komunalnych

Gromadzenie odpadów w miejscu powstawania stanowi pierwsze ogniwo systemu ich usuwania i unieszkodliwiania. Usuwanie odpadów z gospodarstw domowych oraz sposób ich przechowywania na terenie nieruchomości mają znaczący wpływ na czystość i stan sanitarny. Gromadzenie odpadów powinno stanowić etap krótkotrwały i przejściowy.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców powinna przyczynić się do zwiększenia efektywności prowadzonego zbierania odpadów, w której znaczącą rolę może odgrywać selektywne zbieranie odpadów. Zbiórką tą muszą być objęci wszyscy mieszkańcy gminy Skalbmierz. Selektywne zbieranie odpadów komunalnych zapewnia przede wszystkim:

- zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko,
- pozyskanie surowców wtórnych,
- wydzielenie odpadów niebezpiecznych.

Zakłada się zbieranie selektywne odpadów metodą „u źródła”.

Zbieranie selektywne „u źródła” - polega na segregacji odpadów do pojemników albo worków wielokrotnego lub jednorazowego użytku w obrębie posesji. Taki rodzaj zbierania selektywnego zapewnia pozyskiwanie czystych i jednorodnych surowców. Sposób selektywnego zbierania „u źródła” może być stosowany przede wszystkim w zabudowie jednorodzinnej i tam powinno się go propagować. W gospodarstwach indywidualnych istnieje możliwość postawienia nawet kilku worków na różnego rodzaju odpady i stopniowe dochodzenie do coraz bardziej precyzyjnego selekcjonowania. Zadaniem gminy jest aby każde gospodarstwo otrzymało nieodpłatnie oznaczone worki na poszczególne rodzaje odpadów. Odbiór powinien odbywać się wg opracowanego harmonogramu, najlepiej każdy rodzaj odpadu osobno. Odpady wysegregowane powinny być odbierane nieodpłatnie według ustalonego harmonogramu.

Punkty selektywnego zbierania odpadów - są to wydzielone miejsca w głównych punktach w danej miejscowości, w których ustawione są oznakowane pojemniki na poszczególne grupy odpadów. Taki system zbierania odpadów najlepiej sprawdza się na terenach osiedli budownictwa wielorodzinnego. Aby selektywna zbiórka odpadów była skuteczna, należy pojemniki ustawić tak, żeby nie były oddalone od mieszkańców więcej jak 100 m. W zależności od liczby ludności obsługiwanej przez jeden punkt zbierania, powinno się dobierać wielkość pojemników oraz intensywność wywożenia tak, aby pojemniki nigdy nie były przepełnione.

W celu zwiększenia skuteczności segregacji odpadów proponuje się wprowadzenie zbiórki w szkołach. W szkołach może być zbierana makulatura i puszki aluminiowe. Akcje te muszą być wspierane poprzez wpro-

wadzenie indywidualnych nagród rzeczowych dla uczniów przynoszących największą ilość surowców wtórnych. W szkołach średnich można propagować zbiórkę baterii małogabarytowych.

Przy zbieraniu odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w grupie odpadów komunalnych zaleca się stosowanie następujących systemów organizacyjnych:

- zbieranie w punktach zbiorczych: odpady donoszone są nieodpłatnie przez mieszkańców do punktów zbiorczych. O ilości punktów decydować będą miejscowe władze w porozumieniu z lokalnymi społecznościami, ale musi powstać co najmniej jeden taki punkt,
- objęcie tym systemem wszystkich mieszkańców oraz małe i średnie przedsiębiorstwa,
- gminne punkty zbierania odbierają bezpłatnie odpady niebezpieczne od mieszkańców i szkół, natomiast odpłatnie od małych i średnich przedsiębiorstw,
- zbieranie odpadów niebezpiecznych odbywać się będzie przez firmy posiadające stosowne zezwolenia według ustalonego harmonogramu,
- zbieranie przeterminowanych leków od mieszkańców w wytypowanych aptekach lub przychodniach ustawiając odpowiednio przystosowane pojemniki,
- w zakresie zbiórki odpadów wielkogabarytowych zaleca się zorganizowane zbieranie 2 x w roku.

W celu zachęcenia mieszkańców do zbierania selektywnego i zwiększenia jej efektywności wykorzystywane będą następujące działania:

- obowiązki określone prawem wynikające z obowiązku nałożonego na gminę przez zapisy ustawy o odpadach oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- wykorzystanie przepisów lokalnych. Prawo lokalne może być wykorzystane do efektywnego wprowadzenia selektywnego zbierania, poprzez zalecenia dotyczące gospodarstw domowych i innych wytwórców odpadów obejmujące sposób zbierania, typy pojemników oraz częstotliwość ich wystawiania do zbierania,
- instrumenty finansowe, np. gospodarstwa odzyskujące część odpadów oszczędzają na wydatkach związanych ze zbieraniem odpadów niesegregowanych (mniejszy pojemnik lub rzadszy odbiór). Inną zachętą finansową może być obniżenie opłat dla gospodarstw prowadzących kompostowanie odpadów we własnym zakresie,
- edukacja społeczna - prowadzenie kampanii edukacyjno - informacyjnych stanowi zasadniczą część wdrażania planów gospodarki odpadami.

Odpady opakowaniowe

W celu zmniejszenia ilości odpadów opakowaniowych trafiających na składowiska komunalne, należy wprowadzić system selektywnej zbiórki odpadów. W celu osiągnięcia ustawowych poziomów recyklingu, należy prowadzić na szeroką skalę akcję edukacyjno - informacyjną. Należy promować wyroby z udziałem surowców naturalnych, a zwłaszcza opakowań wielokrotnego użytku.

Sektor gospodarczy

Przedsięwzięcia w dziedzinie gospodarowania odpadami będą realizowane przez przedsiębiorców i obejmą zadania pozainwestycyjne i inwestycyjne.

Główne założenia systemu gospodarki odpadami przemysłowymi:

- wprowadzenie zasad „Czystszej Produkcji”;
- odzysk i unieszkodliwianie odpadów wytworzonych oraz nagromadzonych na składowiskach lub magazynowanych;
- wydzielenie odpadów niebezpiecznych i przekazywanie ich do utylizacji;
- odzysk i recykling odpadów opakowaniowych i nieopakowaniowych (wspólnie z odpadami z sektora komunalnego).

Ustalenie kierunku odzysku poszczególnych grup odpadów z sektora gospodarczego należy do przedsiębiorców.

W tym celu proponuje się utworzenie gminnego punktu zbiórki odpadów niebezpiecznych (GPZON) wytworzonych w sektorze komunalnym, do których winny trafić następujące rodzaje odpadów: zużyte baterie, przeterminowane leki, opakowania po środkach ochrony roślin, farby i lakiery oraz opakowania po nich, oleje i smary, chemikalia i rozpuszczalniki oraz inne odpady problemowe powstające w gospodarstwach domowych wymagające unieszkodliwiania. Proponuje się utworzenie minimum jednego punktu w gminie.

6.1. Odpady wytworzone w sektorze gospodarczym

W celu poprawy sytuacji w dziedzinie gospodarki odpadami w sektorze gospodarczym proponuje się przyjąć następujące zasady postępowania:

- zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez wspieranie „Czystszej Produkcji”. Należy przyjąć zasadę zwiększonej odpowiedzialności producenta, według której głównym przedmiotem zainteresowania jest wyrób, a nie produkcja. Zgodnie z tą zasadą, producent ponosi część odpowiedzialności za całość oddziaływania własnego wyrobu na środowisko. Obejmuje ona dobór materiałów i technologię produkcji, eksploatację i ostateczny los wyrobu;
- minimalizacja powstających odpadów, co oznacza zmniejszenie ich ilości i toksyczności wytwarzanych przez dane źródło. Obok zmniejszenia ilości odpadów należy także dążyć do zmniejszenia szkodliwości i uciążliwości ekologicznej wytwarzanych produktów, ponieważ każdy z nich stanie się kiedyś odpadem wymagającym poddania go procesowi odzysku lub unieszkodliwienia.

Można to osiągnąć poprzez:

- propagowanie i rozpowszechnianie modelowych programów zmniejszenia ilości odpadów „u źródła”;
- udostępnienie materiałów szkoleniowych i edukacyjnych zainteresowanym jednostkom i zakładom;
- wprowadzenie odpowiednich bodźców finansowych w postaci niższych opłat lub podatków;
- ustalenie normatywów i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych.

W zależności od sektora gospodarczego można wyróżnić kilka możliwych technik minimalizacji i zapobiegania powstawania odpadów:

- jak najdalej idący recykling odpadów - o wyborze jego formy będą decydować względy ekonomiczne. Wybór musi uwzględniać również rynki zbytu produktów uzyskanych z recyklingu. Środki służące recyklingowi to: optymalizacja systemów zbierania i segregowania, zmniejszenie kosztów zewnętrznych powrotnego wykorzystania i recyklingu odpadów, tworzenie rynków zbytu dla produktów,
- konieczność prowadzenia działań naprawczych - np. wykrywanie i rekultywacja starych składowisk, opuszczonych terenów przemysłowych,
- zasada najbliższego otoczenia - odpady powinny być likwidowane w najbliższej położonym zakładzie, zapewniającym pełne i zgodne z wymogami ochrony środowiska ich unieszkodliwienie.

6.2. Odpady zawierające azbest

Głównym celem jest bezpieczne dla zdrowia usunięcie wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie poprzez składowanie na wyznaczonych i przystosowanych do tego celu składowiskach.

W tym celu należy:

- opracować programy usuwania materiałów zawierających azbest w gminie, w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację;
- realizować opracowane programy;
- zorganizować akcję edukacyjno - informacyjną o konieczności usunięcia azbestowych pokryć dachowych;
- monitorować usuwanie oraz prawidłowe postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest;
- umożliwić uzyskanie dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych.

W załączniku nr 1 przedstawiono składowiska odpadów na terytorium Polski przyjmujące odpady zawierające azbest.

7. Działania związane z instalacją do odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Gromadzenie odpadów w miejscu powstawania stanowi pierwsze ogniwo systemu ich usuwania i unieszkodliwiania. Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów na terenie gminy Skalmierz jest ich składowanie. Składowanie odbywa się na wysypisku zlokalizowanym na terenie gminy w Sielcu Biskupim. Składowisko odpadów w Sielcu Biskupim zlokalizowane jest w wyrobisku po eksploatacji gipsów co stanowi potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych. Gmina

Skalbmierz która jest zarządzającym składowiskiem odpadów jest zobowiązana do dostosowania funkcjonowania składowiska do odpowiednich wymagań określonych ustawą Prawo Ochrony Środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. Zarządzający został zobowiązany decyzją Starosty Kazimierskiego do przebudowy składowiska odpadów w Sielcu Biskupim w dostosowaniu do wymogów przepisów o odpadach. Czas dostosowania określono na 31.12.2005 r.

Inwestycja o charakterze rozbudowy lub przebudowy istniejącego składowiska wymaga uzyskania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla składowiska odpadów. Do wniosku o wydanie takiej decyzji należy dołączyć wymagane wyniki badań geologicznych i hydrogeologicznych.

Realizacja inwestycji podlega również procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

8. Sposób monitorowania i oceny wdrażania planu.

Jednym z elementów systemu monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów i Planu gospodarki odpadami będzie tzw. monitorowanie samorządowe. Raz w kwartale rada gminy powinna uwzględniać problematykę związaną z gospodarką odpadami i realizacją gminnego Planu gospodarki odpadami.

Jednocześnie należy zobowiązać rady sołectwie do działań związanych z podjęciem selektywnego zbierania odpadów komunalnych i właściwego postępowania z odpadami ulegającymi biodegradacji, a także bieżącymi problemami związanymi z odpadami powstającymi na terenie sołectwa, a zadaniem gminy jest organizacja selektywnej zbiórki odpadów, ich segregacji i unieszkodliwiania.

Monitorowanie ilości odpadów deponowanych na składowisku powinno odbywać się na podstawie wykazów sporządzanych na składowisku.

Niezbędne jest również monitorowanie zmian w gospodarowaniu odpadami na podstawie decyzji wydanych na wytworzenie, zbieranie, odzyskiwanie, transport i unieszkodliwianie odpadów.

W cyklu dwuletnim ocena gospodarowania odpadami stanowić będzie element sprawozdania z realizacji planu do raportu z wykonania programu ochrony środowiska, co cztery lata będzie wykorzystywana podczas weryfikacji i aktualizacji bieżącego planu.

Monitorowanie powinno obejmować dane dla odpadów z każdego z sektorów: komunalnego, gospodarczego i odpadów niebezpiecznych.

Najprostszą metodą oceny realizacji przyjętych celów może być zestawienie tabelaryczne przyjęte w PPGO.

Lp.	Przyjęty do realizacji cel	Stan wyjściowy	Stan docelowy - 2007 r.	Stan docelowy - 2014 r.	Stopień realizacji - opis

Niezbędne jest również monitorowanie sposobu działania instalacji do unieszkodliwiania odpadów (składowiska) i prowadzenie monitoringu w obrębie składowiska odpadów i jego najbliższym rejonie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. (Dz. U. Nr 220, poz. 1858).

9. Analiza ekonomiczna i wskazanie instrumentów finansowych służących do realizacji zamierzonych celów.

9.1. Wskazanie instrumentów finansowych służących realizacji zamierzonych celów i zadań w gminie.

Realizacja zamierzeń z zakresu gospodarki odpadami wymaga zapewnienia źródeł finansowania inwestycji i eksploatacji systemu.

Obecnie potencjalne źródła finansowania działań związanych z gospodarką odpadami to:

- fundusze własne gmin i powiatów,
- kredyty preferencyjne - udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska,
- obligacje komunalne,

Fundusze własne gmin i powiatu pozyskiwane mogą być poprzez dotację z bieżących dochodów:

- podatki i opłaty lokalne,
- udziały w podatkach stanowiących dochód Budżetu Państwa (np. w podatku dochodowym),
- opłaty i kary pobierane przez jednostki organizacyjne świadczące usługi komunalne,

- dochody z majątku gminy,
- inne dochody.

Podstawowym źródłem przychodów gospodarki odpadami są opłaty za ich wywóz i ich przyjęcie do składowania bądź unieszkodliwiania. Uzpełnieniem mogą być przychody z tytułu sprzedaży surowców wtórnych, po przeprowadzeniu segregacji.

Struktura i poziom poszczególnych opłat powinny odzwierciedlać strukturę i poziom usługi: opłaty powinny pokrywać koszty eksploatacyjne systemu gospodarki odpadami w tym zbiórki, transportu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zasady funkcjonowania Narodowego i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2002 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z kolejnymi zmianami).

Celem działalności Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o charakterze lokalnym istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska.

W dziedzinie powierzchni ziemi, obejmującej ochronę przed opadami za priorytetowe kierunki inwestowania uznawane są:

- rozwój i wdrażanie technologii zapobiegających powstawaniu odpadów oraz zapewniających minimalizację ich powstawania w procesach produkcji,
- realizację międzygminnych programów zagospodarowania odpadów,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami.

Wysokość dofinansowania udzielanego przez Narodowy Fundusz od efektywności wykorzystania środków Funduszu, z zastosowaniem zasady uzyskania optymalnego efektu ekologicznego i ekonomicznego.

Szczególne zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów są uchwalane corocznie przez Radę Nadzorczą Funduszu.

Fundacje i programy pomocowe

Fundacja EkoFundusz

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi ze zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. ekonwersja długu). Dotychczas decyzję o ekokonwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria, Włochy, Szwecja i Norwegia. Środki przekazane przez te kraje w latach 1992-2010 wyniosą łącznie ponad 570 mln USD.

Zadaniem Fundacji jest dofinansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, mających istotne znaczenie w skali kraju lub regionu, a uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową. Za cel przyjęto także ułatwienie transferu na polski rynek najlepszych technologii z krajów-donatorów oraz stymulowanie rozwoju polskiego przemysłu ochrony środowiska.

W dziedzinie gospodarki odpadami priorytety EkoFunduszu stanowią:

- tworzenie kompleksowych systemów selektywnej zbiórki, recyklingu i utylizacji odpadów niebezpiecznych oraz komunalnych,
- przedsięwzięcia związane z eliminacją powstawania odpadów niebezpiecznych w procesach przemysłowych (promocja „czystych technologii”) i likwidacją składowisk takich odpadów.

Środki pochodzące z Unii Europejskiej - Fundusze Strukturalne, Fundusz Spójności oraz programy operacyjne.

Unia europejska przewiduje udzielenie Polsce pomocy na rozwój systemów infrastruktury ochrony środowiska w tym gospodarki odpadami, przez instrumenty finansowe takie jak Fundusze Strukturalne i Fundusz Spójności. Pomoc zasobów funduszy będzie udzielana głównie na projekty jednostek samorządu terytorialnego, z położeniem nacisku na wzmożenie potencjału rozwojowego regionów.

W ramach działań dotyczących gospodarowania odpadami, na dofinansowanie mogą liczyć projekty ograniczające wpływ składowiska odpadów na powietrze atmosferyczne, wody i glebę poprzez:

- modernizację istniejących składowisk odpadów komunalnych,
- budowę zakładów unieszkodliwiania odpadów (kompostownia),
- wprowadzenie systemu recyklingu odpadów.

Beneficjentem końcowym będą m.in. Samorządy Gminne.

Potrzeby inwestycyjne

Szacunkowe koszty inwestycyjne funkcjonowania gospodarki odpadami w gminie Skalbierz przyjęto w oparciu o KPGO i PPGO.

W celu uzyskania danych na temat spodziewanych kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Skalbierz, konieczna jest szczegółowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

Tabela 12. Przewidywane zadania do realizacji i koszty

Zadania do realizacji	Jednostka realizacji	Charakter zadania	Okres realizacji	Kosz realizacji [tys. PLN]	Źródła finansowania
Lata 2004 - 2007					
Kampania informacyjno - edukacyjna dotycząca gospodarkami odpadami	Urząd Gminy	W, K	od 2004 r. zadania ciągłe	0,4 zł/m/rok 5 000	Budżet gminy, PFOŚ i GW
Organizacja GPZON dla gminy (Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych)	Urząd Gminy	W	2004 r. - 2005 r.	1 x 20,0	Budżet gminy, PFOŚ i WFOŚ i GW
Zakup pojemników na selektywną zbiórkę odpadów (uzupełnienie) np. typu „igloo”	Urząd Gminy Zakład Gospodarki Komunalnej	K	od 2004 r.	6 szt. x 1 000 zł = 6 000	Środki własne gminy, mieszkańców
Zakup pojemników (110 l) uzupełniający w celu objęcia zbiórką odpadów 100 % gospodarstw	Urząd Gminy	K	od 2004 r. (sukcesywnie)	95,0	Środki własne gminy, wytwórcy odpadów
Zakup worków na zbiórkę wysegregowanych odpadów w zabudowie jednorodzinnej	Urząd Gminy ZGK	K	od 2004 r.	0,35zł x 3 x ilość gos. x 12 miesięcy 16,0/rok	Środki własne gminy i podmiotów gospodarczych zajmujących się zbiórką odpadów segregowanych
Monitoring gospodarki odpadami na terenie gminy	Urząd Gminy	W	od 2004 r. zadania ciągłe	20,0	Środki własne U.G.
Inwentaryzacja i bieżąca likwidacja „dzikich” wysypisk	Urząd Gminy Starostwo Powiatowe	W	Zadania ciągłe	10,0 tys	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe
Wymiana pojemników na zbiórkę selektywną surowców wtórnych	UG, ZGK	K	2007 r. - 2011 r.	-	Środki własne gminy, mieszkańców, PFOŚ i G.W.

10. Analiza oddziaływania planu gospodarki odpadami na środowisko.

Założenia planu wpłyną w pierwszej kolejności na zmniejszenie ilości odpadów deponowanych na składowisku, poprzez wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów „u źródła”.

W pierwszych latach funkcjonowania planu zakładana jest przebudowa składowiska odpadów w Sielcu Biskupim, co korzystnie wpłynie na ograniczenie zagrożenia dla środowiska wodnego i glebowego.

Ważnym elementem planu jest wyselekcjonowanie ze strumienia odpadów komunalnych odpadów niebezpiecznych i wywożenie ich na składowisko poza terenem gminy, przystosowane do składowania tego typu odpadów.

Wprowadzenie systemu ewidencji i kontroli gospodarki odpadami spowoduje wyeliminowanie nieprawidłowości w sposobie postępowania z odpadami, w tym przemysłowymi oraz zwłokami padłych zwierząt.

Wzrost ilości odzyskiwanych surowców wtórnych będzie pozytywnie wpływał na środowisko.

Realizacja planu gospodarki odpadami w gminie Skalmierz powinna skutkować ograniczeniem negatywnego oddziaływania na środowisko instalacji związanej z gospodarką odpadami.

W przypadku barku realizacji planu, gospodarowanie odpadami będzie nieprawidłowe i przyczyni się do:

- wzrostu ilości odpadów deponowanych na składowisku, zwłaszcza niebezpiecznych i biodegradowanych,
  - powstawania „dzikich składowisk” odpadów, zwłaszcza wielkogabarytowych,
  - niekontrolowane usuwanie elementów zawierających azbest stanowić będzie zagrożenie dla środowiska.
- Jednym z podstawowych warunków realizacji planów gospodarki odpadami w gminie jest włączenie się do jego realizacji wszystkich mieszkańców gminy.

Nastąpić to powinno poprzez intensywne szkolenia i szeroko zakrojoną kampanię informacyjno - edukacyjną dotyczącą:

- ograniczenia powstawania odpadów,
- segregacji odpadów „u źródła” ich powstawania,
- wykorzystania w recyklingu odpadów mogących zastąpić surowce pierwotne.

Szeroko zakrojona edukacja ekologiczna, obejmująca wszystkich mieszkańców gminy przyczyni się do zwiększenia efektywności selektywnej zbiórki odpadów co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko oraz zmniejszenie ich szkodliwości.

11. Materiały źródłowe

Do opracowania wykorzystano dane z następujących źródeł:

1. Czajka K. + zespół - Plan Gospodarki odpadami dla woj. świętokrzyskiego. Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią. PAN Kraków, 2002 r.
2. Czajka K. + zespół - Plan Gospodarki odpadami dla powiatu kazimierskiego. Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią. PAN Kraków, 2003 r.
3. Jurasz F. - Kompleksowa gospodarka odpadami w gminie.
4. Kleczkowski A.S. (red)- Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony - 1 500 000. IhiGI AGH w Krakowie 1990 r.
5. Kondracki J. - Geografia regionalna Polski. Wyd. Naukowe PAN, Warszawa 2002 r.
6. Malinowski J. (red.) - Budowa geologiczna Polski. T. VII, Wyd. Geolog. Warszawa 1991 r.
7. Stupnicka E. - Geologia regionalna Polski. Wyd. Geolog. Warszawa 1981 r.
8. Mapy obszarów chronionych woj. świętokrzyskiego w skali 1:50 000. UW w Kielcach
9. Poradniki: powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami opracowany na zamówienie Ministerstwa Środowiska. Warszawa 2002 r. opr. Ramboll/COWI Joint Venture, Dania we współpracy z COWI Polska Sp. z o.o., Warszawa.
10. Przegląd Ekologiczny składowiska odpadów w Sielcu Biskupim. PNT EKOTERRA Sp. z o.o. Kielce, 2002 r.
11. Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu Kazimierza Wielka. ŚBRR w Kielcach.
12. Wizja terenu + materiały ankietowe.

Załącznik nr 1

Składowiska na terytorium Polski przyjmujące odpady zawierające azbest

woj. dolnośląskie

1. Składowisko Odpadów Stałych „Połowice”, KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi „Legnica” Legnica, ul. Złotoryjska 194 /na potrzeby zakładu/
2. Składowisko Odpadów Przemysłowych, Wałbrzych ul.Górnicza 1, zarządzane przez Mo-BRUK Korzenna 214, pow. nowosądecki
3. Składowisko odpadów przemysłowych w Biechowie, KGHM Polska Miedź SA Oddział Huta Miedzi „Głogów” Żukowice, ul. Żukowicka 1 / na potrzeby zakładu/
4. składowisko Dolnośląskiej Korporacji Ekologicznej w Oławie ul. Polna 1, Dolnośląska Korporacja Ekologiczna Sp. z o.o. Oława ul. 3 Maja 26 /azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/

woj. kujawsko-pomorskie

5. składowisko odpadów przy ul. Lisiej, Zakłady Chemiczne „ZACHEM”, Bydgoszcz ul. Wojska Polskiego 65 /na potrzeby zakładu/
6. zakładowe składowisko odpadów przemysłowych Anwil S.A., Włocławek ul. Toruńska 2 / na potrzeby zakładu/

woj. lubuskie

7. składowisko odpadów w Chróściku, ul. Mafyszyńska 180 Gorzów Wlkp., zarządzane przez Zakład Utylizacji Odpadów sp. z o.o Gorzów Wlkp. ul. Teatralna 49

woj. łódzkie

8. składowisko odpadów przemysłowych w Zgierzu, ul. Miroszewska 54, zarządzane przez EKO-BORUTA sp. z o.o, Zgierz ul. A. Struga 10
9. mokre składowisko popiołu i żużla „Bagno-Lubień” Elektrownia „Bełchatów” S.A., Kleszczów / na potrzeby zakładu/

woj. małopolskie

10. składowisko odpadów niebezpiecznych w Oświęcimiu, ul. Nadwiślańska 46
11. składowisko odpadów „za rz.Białą” w Tarnowie, Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A. ul. Kwiatkowskiego 8
12. składowisko komunalne w Ujkowie Starym pow.olkuski, Zakład Gospodarki Komunalnej BOLESŁAW sp. z o.o. Bolesław, ul. Osadowa

woj. mazowieckie

13. składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie, Miasto Sierpc ul. Traugutta 32

woj. podkarpackie

14. składowisko odpadów komunalnych w Młynach pow.jarosławski, Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skotoszowie 341

woj. pomorskie

15. Zakład Utylizacyjny Gdańsk Szadółki ul. Jabłoniowa 55

woj. śląskie

16. składowisko odpadów w Knurowie ul. Szybowa, zarządzane przez PPHU „KOMART” sp. z o.o., Knurów ul. Szpitalna 7
17. składowisko odpadów komunalnych w Świętochłowicach, MPGK sp. z o.o. Świętochłowice ul. Łagiewnicka 7641-608
18. składowisko odpadów niebezpiecznych i obojętnych w Dąbrowie Górniczej ul. Koksownicza 1, Zakłady Koksownicze „Przyjaźń”

woj. warmińsko-mazurskie

19. Zakład Utylizacji Odpadów w Elblągu, ul. Mazurska 42,

woj. wielkopolskie

20. składowisko odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne Pasięka gm. Trzemeszno, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „IZOPOL” S.A. Trzemeszno ul. Gnieźnieńska 4
21. składowisko odpadów niebezpiecznych w Koninie ul. Sulańska 11
22. składowisko odpadów w Goraninie pow. Koniński, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami EKOSERWIS s.c. Wołomin ul. Partyzantów 38

woj. zachodnio-pomorskie

23. składowisko odpadów w m. Dalsze 36 gm. Myślibórz, zarządzane przez EKO-MYSL Sp.zo.o. w Myśliborzu, ul. 1-go Maja 19
24. składowisko odpadów w Sianowie, zarządzane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp.z o.o w Koszalinie, ul. Rzeczna 14
25. składowisko odpadów w Marianowie ul. Jeziorna 15, zarządzane przez Przedsiębiorstwo EKOMAR Spółka z o.o. /azbest składowany jest po przekształceniu w procesie zestalania pod kodem 19 03 06/

Wydawca: Wojewoda Świętokrzyski

Redakcja: Wydział Prawny i Nadzoru
Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach
Al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce
tel. 0 (prefix) 41 3421673, e-mail: org07@kielce.uw.gov.pl

Skład, druk i rozpowszechnianie: Zakład Obsługi
Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach,
25-516 Kielce, Al. IX Wieków Kielc 3
tel. 0 (prefix) 41 3421807, 3421249

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego Województwa Świętokrzyskiego wynosi 3000 zł.
Nr konta Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. O/Kielce, Nr 25 10600076-0000320000163506
Dziennik w Internecie – <http://www.kielce.uw.gov.pl/dziennik.htm>

Zbiory Dzienników Urzędowych wraz ze skorowidzami wyłożone są do powszechnego wglądu w siedzibie Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego
w Kielcach, Al. IX Wieków Kielc 3, pok. 210 w godzinach pracy Urzędu

---

Tłoczono z polecenia Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 30 sierpnia 2004r.